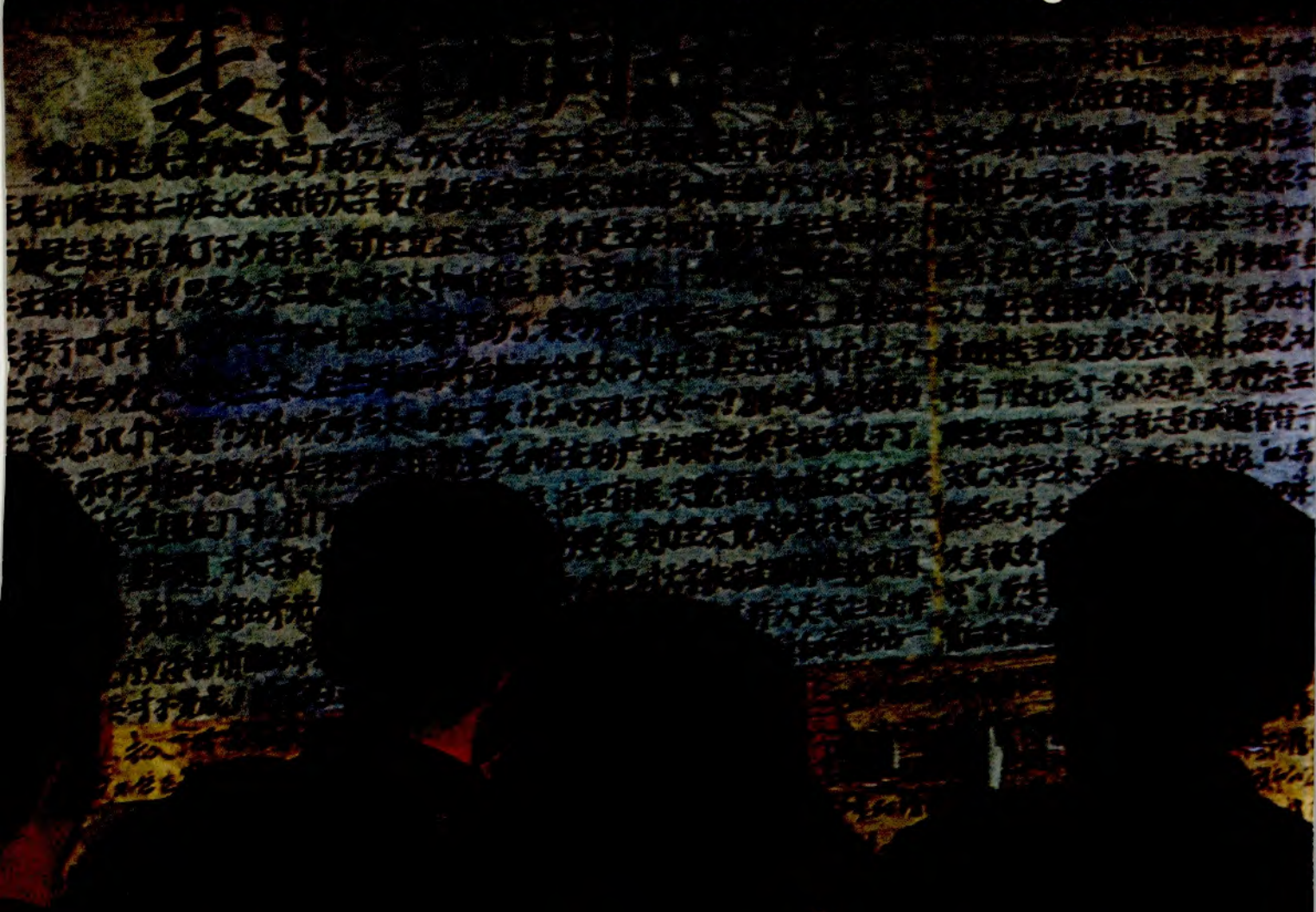

RØDE FANE

Nr. 1-79 Kr.15.- Tidsskrift for kommunistisk teori og debatt

HVOR GÅR KINAS ØKONOMI?

DEBATT:
Svikta
KOMINTERN
i 1940?

I DETTE NUMMERET:

HVOR GÅR KINAS ØKONOMI?

Vi har stilt et medlem av AKP(m-l) en rekke spørsmål som tar opp viktige sider ved den økonomiske politikken i Kina. På hvilken måte vil kineserne trekke lærdom av utenlandsk teknologi? Hvorfor har kapitalistiske land klart å utvikle mer avansert teknologi enn det sosialistiske Kina? Hvorfor vil de tillate produksjon av Coca-Cola i Kina? Hva med vurderingen av Jugoslavia som et sosialistisk land? Vi har også spurt en rekke kjente politikere om deres syn på utviklinga i Kina. Vi bringer også en omtale av den tidligere Kina-vennen Charles Bettelheims bok: «Det store sprang tilbake».

KRIGEN KAMPUCHEA – VIETNAM

Vi blir konfrontert med tre ulike innfallsvinkler for å vurdere Vietnams invasjon i Kampuchea. Odd Bach, formannen i Vietnam-bevegelsen, Morten Myrstad, Det Nye Folkepartiet og Tron Øgrim, AKP(m-l) la fram sitt syn på konflikten i et møte som Opplysningsutvalget i Oslo AKP(m-l) arrangerte

RØDE FANE

Redaktør og ansvarlig utgiver: Rune Ottosen
Redaksjon og distribusjon: Røde Fane, boks 2046, Grünerløkka Oslo, 5, Telefon: 67 49 90.
Postgiro: 2 20 84 78. Abonnement: 100 kr. (8 nr.).
Trykt i offset hos A/S Duplotrykk, 1979.

INTERVJU MED REDAKTØREN AV NEW ALBANIA

Vi bringer her deler av et oppsiktsvekkende intervju med redaktøren av New Albania. Han begrunner hvorfor de albanske lederne ikke vil støtte frigjøringskampen i Eritrea. Det er et klart mønster i de utenrikspolitiske vurderingene som er i samsvar med Sovjets militære strategi. Han går åpent ut mot Mao Zedongs tenkning.

KOMINTERN- DEBATTEN FORTSETTER

Brukte Stalin ikke-angreps-avtalen med Tyskland til å skaffe seg hegemoni i Europa? Ga Komintern direktiv til partiene i Vest-Europa om å legge ned kampen mot Hitler? Vurderte Stalin situasjonen i hvert enkelt land utfra Sovjets interesser? Var hegemonisme hovedsida ved Stalins utenrikspolitikk? Dette er blant de påstandene som stilles i et debattinnlegg.

INNHold:

Hvor går Kinas økonomi?	s. 4
Hva sier du om Kina i dag?	
Spørreunde om utviklingen i Kina.	
Bjartmar Gjerde, Lars Roar Langslet, Erik Nord og Harald Berntsen svarer	s. 15
Når en idealist skal forklare «kontra-revolusjonen» – en omtale av Charles Bettelheims bok «Det store sprang tilbake»	s. 17
«To linjer i partiet er som bensin i middagen» – et intervju med redaktøren av New Albania	s. 21
Krigen Vietnam – Kampuchea:	
Fra innledningene til Odd Bach, Morten Myrstad og Tron Øgrim i opplysningsutvalget i Oslo AKP(m-l)s møte	s. 28
DEBATT: Gråtoppes kriseanalyse er ensidig	s. 35
DEBATT: Stalin og Komintern	
– Svik i kampen mot Hitler?	s. 38
Bokanmeldelse.....	s.46
Innholdsoversikt Røde Fane 1978.....	s.47

UTGITT AV AKP(m-l)

NR. 1 1979 – 8. ÅRG. KR. 15,-

FRA REDAKSJONEN

Røde Fane — bok eller debattblad?

Som leserne vil merke seg har Røde Fane gjennomgått en forandring slik vi annonserte det i forrige nummer. Format, lay-out, innretning på stoff og emner har gjennomgått en ansiktsløftning.

De fleste reaksjoner vi har fått på meldinga om omlegging har vært positive. Endel har også gitt uttrykk for skepsis, «Røde Fane-venn» fra Øystese skriver bl.a.: «Vi har bruk for eit grundig tidsskrift når vi skal setje oss inn i ein eller anna sak. Ved å gå over til kortare artiklar er eg redd det kan bli eit tidsskrift der ein bare samlar opp ein del artiklar frå t.d. Klassekampen. Røde Fane må ikkje bli noko månadsavis! Er verkeleg RF så lite prega av aktuell debatt? Den siste årgangen har tatt opp SV's militærpolitikk og antikomunisme, Krisa i kapitalismen, pornografi og prostitusjon. Alt dette er vel i høgste grad aktuelle og om diskuterte emne.

AKP(m-l) har bruk for eit tidsskrift der partiet grundig kan presentere politikken på aktuelle emne. Dette er den viktigaste funksjonen til Røde Fane i dag. Diskutere kan vi vel gjere i Klassekampen sine spalter. La oss sleppe eit avlangt stort blad som enten, etter gjennomlesing, hamnar på loftet eller som må lirkast inn i bokhylla på langs fordi dei ikkje går an å få plassert på vanleg måte. I dag er kvart Røde Fane eit lite hendig dokument, ei lita bok, som både i layout og format vitnar om kvalitet.»

Vi trur at hans innvendinger sammenfatter motsigelsene til en bestemt gruppe av Røde Fanes leserkrets. Det er de som er vant til å lese mye og som klarer og nyttiggjøre seg Røde Fane slik bladet har vært fram til nå. Undersøkelser som er gjort og inntrykket fra andre henvendelser tyder på at dette bare er tilfellet med et mindretall av våre faste lesere og abonnenter. Som Røde Fane-venn helt riktig påpeker har det fram til nå vært en bok. Da hjelper det ikke om boka

«vitner om kvalitet», når folk flest ikke kommer gjennom den.

Vi vil si det slik: Heller et blad som blir brukt aktivt, som kan skape debatt og virkelig tilføre folk impulser og kunnskaper. Om det etterpå bærer preg av det, blir lefsete og kanskje havner på loftet, er det bedre enn å fortsette med utgivelser av tjukke bøker som ikke blir lest, sjøl om de ser pene ut både i og utafor bokhylla.

Visst har Røde Fane hatt en nyttig og skolerende funksjon, visst har det stått mange artikler som vil bli stående som viktige partianalyser i mange år. Men når Røde Fane-venn argumenterer for at vi kan overlate debatten til Klassekampen er vi djupt uenig.

Vi skal fortsette å bringe viktige og analyserende artikler, men det kan aldri erstatte den levende debatten der ulike syn brytes og der det er kamp mellom ulike linjer om den konkrete anvendelsen av marxismen-leninismen-Mao Zedong-tenkning på ulike emner i samtida, og i historiske diskusjoner. Debatten har tatt seg opp i det siste, og bedre vil det bli — men omfanget og kvaliteten på debatten i bladet faller til syvende og sist på leserne.

Vi står ennå i startfasen i omlegginga av bladet. Dette nummeret vil forhåpentligvis gi en liten pekepinn om hvilken retning utviklinga vil gå. Vi kommer til å gjøre feil, det vil komme en del bomskudd — slik er det alltid når man eksperimenterer. Derfor er vi avhengig av reaksjoner fra leserne. Både kritikk, forslag til artikler og temaer — og ikke minst debattinnlegg vil bli hilst velkommen.

NY REDAKTØR

Rune Ottosen som en stund har vært fungerende redaktør overtar etter Knut Johannesen som har vært redaktør siden 1973.

RETTELSE:

På grunn av en teknisk feil var siste delen av avsnittet i konklusjonen på artikkelen om klasseanalyse på landsbygda i forrige nummer falt ut. Vi trykker derfor konklusjonen i sin helhet her:

KONKLUSJON

Småbønder tjener under nødvendig arbeid eller i beste fall så

mye at de ikke får noen merverdi sjøl. Den absolutte grunnrenta innkasserer stat, imperialistiske monopoler eller landbruksamvirket. Gjennomsnittsprifitten går til banker og monopoler. Den profitten mellomstore og store bønder får har form av forskjellsrente. Mellombønder kjemper med kapitalen for å sikre seg noe av renta og mange av de får ikke tak i snurten av den dersom de ikke er gjerrige mot privatforbruket. H.S.

- Hvorfor importerer Kina utenlandsk kapital og teknologi?
- Hva er bakgrunnen for moderniseringskampanjen i Kina?
- Kan et sosialistisk land lære noe av kapitalismen?
- Hva med kinesernes vurdering av Jugoslavia som et sosialistisk land?
- Hvorfor Coca-Cola-produksjon i Kina?

Dette er blant de tingene vi tar opp i dette intervjuet med et medlem av AKP(m-l) som besøkte Kina i fjor høst.

R. K. som blir intervjuet gjør oppmerksom på at han aldri har studert kinesisk *økonomi* spesielt grundig. Han er glad for kritikk og kommentarer til synspunktene sine.

Hua Guofeng

Deng Xiaoping.

HVOR GÅR KINA

Røde Fane: Fra Beijing Review og andre kilder er det tydelig at kineserne diskuterer bruk av bonussystemer, akkord, større frihet for den enkelte bedriften osv. Det blir av enkelte sagt at dette og den store importen av maskiner fra kapitalistiske land, er tegn på at Kina har blitt kapitalistisk. Kan du gi et enkelt svar på det?

RK: Ja og nei. Det er tull å hevde at Hua Guofeng har gjennomført et kontrarevolusjonært kupp. Oppgjøret med «firerbanden» betyr ikke innføring av kapitalismen, men sikrer tvert om sosialismen. Dette er noe alle som har studert «firerbanden» og dens politikk burde forstå. Røde Fane har tidligere behandla feilene til «firerbanden» så inngående at jeg ikke skal komme inn på det her. (Se nr. 1/2 og 4-77, red.)

Det har blitt lagt stor vekt på å utvide demokratiet i Kina. Veggavisdebatten reflekterer kampen mellom ulike linjer.

AS ØKONOMI?

På den andre sida er jeg ikke istand til å gi noe *enkelt* svar på *årsaken* til de økonomiske diskusjonene og forandringene som skjer i Kina i dag.

For å gjøre det, må vi vurdere enkelte av svakhetene i den sosialistiske økonomien.

Røde Fane: Du mener altså at den kapitalistiske økonomien som vi har i Norge, har sterke sider som en sosialistisk økonomi kan lære av?

RK: Uten tvil. Den norske økonomien produserer noen varer mere effektivt enn den kinesiske. Visse sider av den er bedre organisert. Den er mer effektiv når det gjelder systematisk utvikling av nye og bedre produkter osv.

Dette er ikke noe enestående nytt som jeg har kommet på. De kommunistiske klassikerne har slått dette fast for mange

år siden.

I den kjente boka si Anti-Dühring, sier f.eks. Engels: «Den samfunnsmessige produksjonen innafor fabrikken har utvikla seg til det punktet at den blir ufor- enlig med anarkiet i samfunnsproduksjo- nen».

Her snakka Engels om årsakene til kriser under kapitalismen. Det er klart at vi kan lære av kapitalistene når de utvikler en *samfunnsmessig produksjon* innafor bedriftene. Likeså klart er det at vi ikke kan beholde de private eiendomsforholda som fører til kriser bl.a. Vi må lære av kapitalismen samtidig som vi må avskaffe utbytting.

Lenin var enda mere rett på sak. I bind 12 av Verker i utvalg sier han: «Vi må ... ikke sjå oss nøgde med at det finst ansvarlege og gode kommunistar i alle stats- trustane og dei blanda selskapa. Det er til

inga nytte, for desse kommunistane veit ikkje korleis dei skal styra økonomien, og i så måte står dei tilbake for dei vanlege kapitalistiske handelsbetjentane, som har fått opplæringa si i store fabrikkar og store firma» (s. 156).

Disse smakbitene viser at klassikerne mente at vi skulle trekke ut av kapitalis- men det som er vitenskapelig og riktig, og lære av det.

UTVIKLINGEN AV NYE OG EFFEKTIVE MASKINER

Røde Fane: Dette må du si litt mer om. Er det ikke sann at den kapitali- stiske effektiviteten i produksjonen nødvendigvis henger sammen med stress, ødelegging av natur, miljø og arbeidere, arbeidsløshet og under- trykking?

KINAS ØKONOMI

RK: Jeg skal forklare litt nøyere hva jeg mener. Norge er kapitalistisk. Det er kapitalister som eier fabrikkene og de fleste produksjonsmidla. Det er hard konkurranse mellom kapitalistene i de fleste sektorene i økonomien. Loven om tilbud og etterspørsel gjelder. La meg ta et eksempel på dette.

Når det gjelder salg av trykkpresser, er det skarp konkurranse på markedet i Norge. Når forholda er sånn, vil den produsenten av trykkpresser som *ikke* klarer å frambringe effektive og teknisk gode maskiner til forholdsvis lav pris, ikke få solgt. Den *bruker* av trykkpresser som ikke er tilfreds med tilbudet fra en spesiell produsent, kan nekte å kjøpe trykkpresser fra dette firmaet.

Dette er forenkla, men illustrerer likevel en stor forskjell på økonomien i Norge og Kina.

oss i denne sammenheng.

Resultatet blir i hvert fall: Det har blitt produsert et visst antall trykkpresser. Samtidig er det mangel på alle mulige slags maskiner i Kina. Etterspørselen etter trykkpresser er derfor langt større enn tilbudet. Det blir en vanskelig oppgave å fordele det lille en har å rutte med. Mange vil ikke få det de har bedt om.

Her ser vi med en gang visse store forskjeller på Norge og Kina. Under kapitalismen må produsentene stadig henge med og lage bedre og mere effektive trykkpresser. I Kina blir alltid produsentene kvitt det de har laget. I Norge kan en bruker nekte å ta imot dersom han ikke er fornøyd. I Kina må de statlige trykkeriene ta imot det de får, sjøl om de ikke har bedt om det eller er misfornøyde.

Dersom de f.eks. har bedt om en firefargers dytrykk presse, men får en en-

SOSIALISMEN ER OVERLEGEN

Røde Fane: Med andre ord sikrer kapitalistisk konkurranse at det blir utvikla gode produkter, mens sosialisme er det samme som byråkrati som hindrer en sønn utvikling? Dette lyder som den verste skamrosing av kapitalismen en kan finne i Farmann og Morgenbladet.

RK: Så har jeg heller ikke sagt det. Kapitalistisk konkurranse fører til utvikling av f.eks. effektive trykkpresser. Det er et faktum. På den andre sida fører kapitalistisk konkurranse til hardere utbytting, overproduksjonskriser, massearbeidsløshet, ødeleggelse av produksjonsmidler i stor målestokk osv. Alt dette betyr at kapitalismen bremser utviklinga av produktivkreftene. De motsigelsene som er innebygd i kapitalismen vil uunngåelig føre til at kapitalismen kommer opp i større og større vansker og til slutt vil gå under.

Sosialismen har hindra den frie konkurransen mellom bedriftene i statssektoren. Arbeiderklassen ved makta vil ikke finne seg i overproduksjonskriser, konkurser, inflasjon eller arbeidsløshet. Dette er sosialismens fortjenester og det gjør det mulig å utvikle økonomien i folkets interesse, på en harmonisk og planmessig måte.

Sosialismen er kapitalismen overlegen. Det finnes mange eksempler på dette. Da de kapitalistiske landa i begynnelsen av 30-åra var inne i ei hard økonomisk krise med millioner arbeidsløse, gjennomførte det fattige Sovjet under ledelse av Stalin, store skritt framover i den økonomiske utviklinga.

De framstega som Kina har gjort etter 1949 forstår en også best ved å sammenlikne utviklinga i Kina med utviklinga i India eller andre land i den tredje verden.

Kina er et land i den tredje verden. Det er underutvikla og fattig. Det er derfor ikke så rart at maskinene og vareutvalget i et utvikla kapitalistisk land som Norge, er langt rikere og bedre. Det er ikke dette jeg peker på her.

For å sette det på spissen så peker jeg på at statlige bedrifter i Kina lager de samme gammeldagse og dårlige maskinene år etter år. Det er ingen rask utvikling av mye mere avanserte produkter.

Primitive transportmidler er fortsatt et dagligdags syn i Kina. Utvikling av produktivkreftene vil ikke bare styrke økonomien, det vil også gjøre arbeidet lettere for arbeiderklassen.

I Kina er alle bedrifter som lager trykkpresser og alle trykkerier som bruker sånne maskiner, eid av staten. Vi sier at de tilhører den statlige sektoren. Hvordan foregår så fordelinga innafor denne delen av den statlige sektoren?

Produsenten av trykkpresser har fått i oppgave å lage et visst antall maskiner. Det er den statlige plankommisjonen som har bestemt antallet og kvalitet. Jeg kjenner ikke den kompliserte planmekanismen videre godt, så jeg skal ikke komme nærmere inn på hvordan de har kommet fram til tallet. Det er ikke nødvendig for

lere og mer primitiv maskin, må de ta imot den.

De må også betale den prisen som er fastsatt. Her ser vi en annen forskjell. I Kina er prisen fast. I Norge kan bedriftene konkurrere ved å sette ned priser. Det er også mulig for dem å heve prisene om de har store deler av salget, eller lager en maskin som er svært ettertrakta. Dette er igjen sjølsagt en impuls som får dem til å lage flere sånne maskiner.

KINAS ØKONOMI

Kineserne vil lære av den avanserte teknologien i USA. Samtidig vil de prøve å unngå alle de negative faktorene som de kapitalistiske produksjonsforholdene har skapt. Dette er mulig takket være det sosialistiske samfunnssystemet i Kina.

Røde Fane: Du mener at dette er et av de problemene som blir diskutert i Kina i dag: Hvordan stimulere de statlige fabrikkene til å utvikle nye og mere rasjonelle maskiner?

Ja, dette er en av de tingene som blir diskutert. Det finnes sjølsagt muligheter for mottakerne av dårlige maskiner til å protestere. Det finnes klagekanaler. Slike klager fører sikkert også til at visse statlige organer kritiserer bedrifter som ikke utvikler produktene sine. Men det er et faktum at den slags påvirkning til nå ikke

virker som en så effektiv drivkraft til å stimulere denne delen av produksjonen, som det kapitalistiske jaget etter profit og konkurransen.

Det er også ei anna side ved dette spørsmålet. Som jeg sa, må norske produsenter konkurrere både når det gjelder kvalitet og pris. Jeg sa også at i Kina hvor industrien er prega av få, slitte og gammeldagse maskiner og hvor produktene i statssektoren blir distribuert etter planen, blir alle produktene solgt. Det er altså ikke sånn at den som produserer dyrere, dvs. bruker flere arbeidere, råstoffer, tid

og maskiner, dvs. mere samfunnsmessig nødvendig arbeid enn andre, ikke får solgt varene sine. Alle blir kvitt alt. Staten tar over alt og fordeler det. Det betyr at det ikke er noe særlig press på bedriftene for å produsere billigere og mere effektivt. Dessuten er det sjølsagt sånn at konkurser og arbeidsløshet ikke blir akseptert. Denne saka er mer innvikla, fordi det finnes visse lønnsomhetsmål nå. Før jeg kommer inn på det, vil jeg illustrere problemene i kinesisk industri litt nøyere ved å se på produksjonen og distribusjonen av vanlige forbruksvarer.

PRODUKSJON AV FORBRUKSVARER

I Norge har det i de siste 10–15 åra vært en voldsom rask utvikling av sportsutstyr. Det er utvikla nye og mye bedre ryggsekker, soveposer, ski, telt osv. Det er en uhyre skarp konkurranse mellom firmaene. Det er store fortjenester på dette markedet. Dette har ført til store investeringer i forskning og til utvikling av nye materialer, ny design osv. Stimulatoren er konkurransen og kampen om markedet og profitten. Her er det f.eks. sånn at utviklinga av et nytt kunstfiberstoff som gjør soveposer lettere og mere motstandsdyktige mot væte og kulde, kan føre til at et firma kan få stor økning i salget.

I Kina eksisterer ikke denne stimulatoren i det vi kaller forbruksvaresektoren. Her er forholda fortsatt prega av vareknapphet. Det typiske er at alle lettindustrivarer blir solgt.

I Kina blir varene sortert etter kvalitet. Vi kan kalle den beste kvaliteten for A-varer, den nest beste for B-varer osv. La oss si at B-sorteringa av et mekanisk leketøy, en hest, er sånn at denne hesten ikke beveger seg. I Beijing så jeg B-sortering solgt til 1/4 av vanlig pris for A-sortering. Dette er typisk for et marked som er prega av vareknapphet. Alt som blir produsert blir solgt.

Likevel er ikke forholda i denne sektoren så utprega som innen den statlige storindustrien og produksjonen av maskiner. For i lettindustrien kan folk sjølsagt nekte å kjøpe dersom de ikke ønsker varene. Problemet er at det ofte ikke finnes annet å kjøpe. Derfor må de ta det nest beste.

Produsentene av forbruksvarer er også mere påvirkelige for press fra kjøperne

KINAS ØKONOMI

En propagandaplakat for moderniseringskampanja.

enn tungindustrien. Folk klager og protester. Det er også sår, at fabrikker sender grupper ut for å undersøke hva folk ønsker av klær, sko og leker. Men dette blir gjort i liten grad, og det er klart at det ikke fungerer som en så effektiv stimulator under sosialismen som profittkampen og konkurransen gjør det under kapitalismen.

En tredje sak jeg vil trekke fram er produktiviteten i den kinesiske industrien. Her må vi se på flere ting. Jeg har allerede sagt at det er mitt inntrykk at maskinene er gamle og lite effektive. Det er klart at dette har stor betydning for produktiviteten. Men det er også andre ting som spiller inn: hvordan produksjonsprosessen blir organisert og hvor intensivt arbeiderne jobber.

SVAKHETER I ORGANISERING OG LEDELSE

Shanghai er den mest industrialiserte byen i Kina. Da jeg var der fikk jeg inntrykk av at det ikke fantes et skikkeleg utbygd system for å kunne skaffe reservedeler og reparasjoner raskt dersom noe gikk i stykker på en maskin. Det var ikke noe sentralt servise-organ på byplan. Dersom en maskin gikk i stykker, så forsøkte de å rette på alt sjøl. Det er klart at dette ikke er rasjonelt. Dette er svakheter

i organiseringa av produksjonen som får store følger.

Jeg var sjøl på et av de største bryggeriene i Kina. Her hadde de et lite, gammelt verksted som skulle lappe på alle feil. Til og med store skader som akselbrudd arbeida de med her. Jeg var også i fabrikker hvor store deler av produksjonen hadde stansa opp pga. forskjellige reparasjoner.

Men også i den enkelte fabrikken er det min mening at organiseringa av arbeidet er svært lite rasjonell. Jeg var på en bedrift som lagde transformatorer. Her hadde de stilt transformatoren mitt i fabrikkhallen sånn at all transport gjennom hallen blei stansa. Trucker måtte kjøre lange omveier for å komme fra den ene enden til den andre.

Transportveier i hallene var det lite av. Det var heller ikke sår som i Norge, at verktøyet lå innafor rekkevidde. Mye arbeidstid blei derfor kasta bort på å finne fram og hente verktøy.

Jeg trur at et av de store problemene i den kinesiske økonomien ligger her. Det er mange årsaker til disse feila. En av dem er at det tar tid å lære hvordan en skal organisere produksjonen mest mulig rasjonelt. I Norge har dette tatt over 100 år. En annen grunn er at ledelsen i bedriftene i Kina og ledelsen av industrien på byplan, ikke har blitt skikkelig stimulert

til å gå i spissen for forbedringer.

Arbeiderne kan drive på så hardt at de stuper, men dersom maskinene står pga. at det ikke blir skaffa fram reservedeler eller at de ikke blir reparert, og dersom produktene beveger seg på handtraller i sikk-sakk og i sløyfer fram og tilbake gjennom fabrikken, så hjelper det lite.

Røde Fane: Du mener at produksjonen vil bli mye mere effektiv dersom ledelsen gjør jobben sin bedre!

RK: Ja, men det er ikke nok. Grunnen til at jeg trekker fram ledelsen er at jeg synes at den diskusjonen som pågår i Kina nå, har en slagside. Det de legger vekt på, er at arbeiderne ikke jobber effektivt nok, har dårlig disiplin osv. Dette håper de å løse bl.a. ved å innføre materielle stimuli som bonuser og akkorder. Det er sikkert at en kan oppnå mye med å stimulere arbeiderne til hardere innsats på denne måten, men jeg tror det er vel så mye å hente i å stramme opp ledelsen og ruske opp i organiseringa av produksjonen.

Når det er sagt, vil jeg ikke nekte for at intensiviteten i arbeidet er lav i Kina.

Under kapitalismen er arbeidskrafta en vare. Prisen blir bestemt av tilbud, etterspørsel og klassekamp. Vi veit at arbeidsintensiviteten under kapitalismen blir holdt oppe ved trusel om lønnsnedslag, og sparken. Den blir holdt oppe ved alle slags overgrep mot arbeidsfolk. I Kapitalen viste Marx at kapitalistene brukte den industrielle reservearmen, dvs. hæren av arbeidsløse, til å holde lønna nede og tempoet oppe.

I Kina er dette sjølsagt annerledes. Arbeiderklassen har gjort revolusjon for å bli kvitt undertrykkninga i samfunnet og på hver enkelt bedrift. De ønsker ikke å ofre liv og helse for kapitalen i helsefarlige og livsfarlige arbeidssituasjoner. De ønsker ikke arbeidsløshet, men sikre arbeidsplasser.

Under sosialismen er makta i hendene på arbeiderklassen og alle er garantert arbeid. Dette er svært bra, men det er noen ting vi bør se litt nærmere på.

Under sosialismen er det faktisk mulig å sluntre unna, ta livet med ro. Du mister ikke inntekta og jobben for det.

Under sosialismen bygger arbeidsdisiplinen på diskusjoner og overbevisning, på frivillighet.

Den frivillige disiplinen i Kina i dag får ikke tempoet nok opp. En japansk arbeider

KINAS ØKONOMI

der hadde sagt at ingen kinesisk arbeider ville beholde jobben i den japanske storindustri. Tempoet i Kina var alt for dårlig.

Det blei også fortalt oss, at et jernverk i Japan med 3000 ansatte, produserte like mye som jernverket i Wuhan som har 100 000 ansatte. Mye av denne forskjellen kommer av dårligere maskiner i Kina, men mye kommer også av lavt tempo og dårlig organisering. Dette kunne vi konstatere på reisa vår.

Røde Fane: Du ønsker med andre ord at kinesiske arbeidere skal inn i det helvete som japanske arbeidere befinner seg i?

RK: Det er klart at verken jeg eller den kinesiske arbeiderklassen ønsker det stresset som er i kapitalistiske bedrifter. Men hardt og effektivt arbeid er nødven-

Kina og ingen virkelige revolusjonære, kan mene noe sånt. Kina trenger varer for å øke levestandarden til folket. For å bygge sosialismen trenger de maskiner og traktorer. De trenger våpen for å sikre nåtida og framtida. De trenger et stort overskudd i produksjonen for å kunne satse større ressurser på helsevesen, kunst og kultur, og for å kunne gi støtte til andre land og frigjøringsbevegelser.

HELSEVESEN OG UNDERVISNING

Røde Fane: Det virker som kapitalismen er overlegen på alle områder når du sammenlikner økonomien i Kina med den kapitalistiske økonomien i Vest-Europa og USA. Kan du virkelig mene dette?

flasjon, undertrykking, utbytting og konkurser. Sett med arbeiderklassens øyne er sjølsagt sosialismen også her overlegen. Samtidig må sosialismen gå raskt fram på de områdene jeg har nevnt.

Men det er flere sektorer i samfunnet. Når de blir trukket inn, blir bildet mer nyansert og mindre fordelaktig for kapitalismen. Det er et faktum at det er områder i samfunnet som ikke lar seg regulere særlig bra gjennom konkurranse og profittjag. På disse områdene er sosialismen overlegen. Jeg tenker på helsevesenet, utdanning, kultur osv.

I USA er f.eks. helsevesenet for en stor del regulert av tilbud og etterspørsel. Dette fører til store motsigelser og vansker for kapitalismen i USA med mye forbitelse og hard kritikk av systemet. Det er sjølsagt arbeiderklassen og det arbeidende folket som merker det hardest. Det er klart at gamle mennesker og uføre, trenger mye medisinsk hjelp. Samtidig har de fleste av de gamle svært små inntekter. Det er ingen overenstemmelse her mellom folks behov og den kjøpekraftige etterspørselen. Når helsevesenet er basert på profitt, vil det derfor negligere de fattiges interesser og konsentrere seg om lukssuslinikker for dem som kan betale.

I USA fører dette til uhyrligheter som at de undersøker kredittkortet til folk som er overkjørt, før de skadde blir kjørt til den ene eller andre klinikken.

Norge er i mye mindre grad prega av dette. Men også her blir midla i hovedsak satt inn for å kurere yngre folk som kan brukes i produksjonen igjen. Kapitalismen gir blaffen i eldre mennesker, sinnssyke, invalidiserte osv. Forskjellen på Norge og USA, tror jeg kommer av to ting: I Norge har kapitalistene blitt nødt til å moderere seg som følge av massenes politiske kamp. Videre har Norge vært styrt av forholdsvis framsynte kapitalister, sosialdemokratene. De har forstått at amerikanske forhold ikke vil bli akseptert her.

På disse områdene er sosialismen uendelig overlegen. Sosialismen erkjenner og registrerer de enorme behovene og kan konsentrere store krefter og anstrengelser uten å ta hensyn til profittabiliteten. Derfor kan også helsevesenet i utviklingslandet Kina fungere som et forbilde til og med for land som Norge, sjøl om vi i Norge på noen områder har mere avansert medisinsk teknologi.

«Firerbanden» saboterte all forskning og annet intellektuelt arbeid. Det jobbes på spreng for å ta igjen det forsømte.

dig for arbeiderklassen og sosialismen i Kina.

Jeg veit at det finnes mange illusjoner om hvordan sosialismen bør være. Mange vil kanskje synes det er bra at effektiviteten i den kinesiske industrien er lav og at det er mye død-tid og folk som kan slenge rundt.

Jeg mener at ingen virkelige venner av

RK: Jeg har tatt for meg følgende ting: produksjon av produksjonsmidler (trykkpresser), produksjon av forbruksvarer, organiseringa av arbeidet og effektiviteten. Jeg har vist at kapitalismen utvikler produkter og holder et høyere tempo i produksjonen ved profittjag og tvang. Samtidig har jeg slått fast at sosialismen hindrer kriser, arbeidsløshet, in-

KINAS ØKONOMI

Røde Fane: Du nevnte i forbifarten feil i planøkonomien i Sovjet under Stalin og feil i den kinesiske planøkonomien i dag. Kan du komme litt nærmere inn på det?

RK: Den sosialistiske økonomien i Sovjet under Stalin og økonomien i Kina har hele tida vært det en kan kalle «primitiv» økonomi. De har begynt på et svært lavt nivå. Det viktigste ved planene var utviklinga av store jern- og stålverk, jernbaner og kraftverk. Det sentrale grepet på ressursene blei brukt til å konsentrere kreftene for å få sånne prosjekter raskt ferdig. Dette dreiv utviklinga framover i veldige skritt. Etter min mening er det derimot langt vanskeligere å planlegge utviklinga i en økonomi som allerede har denne økonomiske basisen, disse anlegga.

Et jordbruk som bygger på hakker og spader, har nokså enkle behov som er lette å måle. Et jordbruk som bygger på kompliserte maskiner er vanskeligere å planlegge. Det trenger kulelagre, mange spesialdeler, mange typer kjemikalier, ulike konsoorter osv. Jo mer utvikla den

sosialistiske økonomien er, desto vanskeligere er det å planlegge hva som skal produseres. Desto vanskeligere er det å fordele det som blir produsert.

Når en skal produsere og fordele millioner av produkter dukker det opp helt nye problemer.

De kapitalistiske landa løser dette ved markedet. Det er konkurranse. Folk kjøper og selger. Dette er en form for regulering som har sine fordeler. Som jeg før har nevnt, er det lett å skaffe seg varer og når det blir vareknapphet eller nye behov dukker opp, så blir det utvikla og produsert fordi det er lønnsomt for kapitalistene. Det er sjølsagt mye jeg kunne si om dette. Alle behov er ikke kjøpekraftige. Kapitalistene skaper behov osv., men det skal jeg la ligge.

For noen år siden var jeg i Tirana i Albania og opplevde at det ikke var mulig å oppdrive en eneste binders i hele hovedstaden. Dette er dessverre ikke noe sært tilfelle for sosialistiske land. Det kommer til en viss grad av at en prioriterer bevisst. Ressursene blir kanalisert til noen produkter. Men det kommer også av at de ikke har et fleksibelt system som forteller

om at det er mangel på sånne varer. Det er heller ikke noe fleksibelt system som registrerer at folk ønsker nye og annerledes varer.

Med alle sine svakheter er markedet en sårn varslingsmekanisme for kapitalistene. Jeg kan ikke se at sosialismen har noen mekanisme som gjør denne jobben.

Det sovjetiske systemet som blei utvikla under Stalin, var en statsplan hvor alt blei fastlåst og bestemt. Dette systemet blei overtatt av kineserne. Det er en sentral plankommisjon som har i oppgave å summere opp behov og som skal bestemme en produksjon som gjelder 900 millioner mennesker.

Inntrykket mitt er at bedriftene må holde seg svært nøye til det de får beskjed om i planen, sjøl om de merker at produksjonen burde vris på for å imøtekomme brennende behov.

Mao Tsetung har vært inne på dette spørsmålet i «De ti viktigste forholda». Her peker han på at det er en motsigelse mellom den sentrale statsplanen og lokalt initiativ. Han sier at en må utvikle det lokale initiativet og kombinere sentral planlegging og lokalt initiativ.

JUGOSLAVIA SOSIALISTISK?

Røde Fane: La oss gå tilbake til de problema i kinesisk økonomi som du har kommet inn på flere ganger. Hvordan vil de løse dem? Det virker som kineserne i dag holder fram Jugoslavia som et godt eksempel. Hva har du å si til dette?

RK: Jugoslavia er etter min mening ikke noe godt svar på de problema et sosialistisk land som Kina har. Her har de stilt hver bedrift fritt. Det er direktørene som har den virkelige makta. Kampen om profitten er drivkrafta i økonomien. At landet er kapitalistisk ser vi tydelig av at bedrifter går konkurs og på at det er massearbeidsløshet. Likevel har de ikke oppnådd en så effektiv produksjon som i Vest-Europa.

Faktisk er forholda for arbeidsfolk i Jugoslavia langt verre enn i Norge. I Jugoslavia er arbeidernes lønn bundet ganske direkte til overskuddet i bedriftene. Da blir det sårn at arbeidere som utfører akkurat de samme arbeidsoppgavene, kan få helt forskjellig lønn. Dette blir bestemt av om den bedriften de er ansatt på, går med stort overskudd eller så vidt klarer seg.

I Norge er det også tendenser til sårne forhold, men her

har arbeiderklassen mer effektivt motarbeida det ved å slutte seg sammen i fagorganisasjoner og ved å slåss. Denne kampen har ikke kommet så langt i Jugoslavia bl.a. fordi arbeiderne er mye sterkere undertrykt der.

Røde Fane: Hvorfor blir da eksempler fra Jugoslavia brukt i debatten i Kina?

RK: Jeg kjenner ikke så godt til dette, men det inntrykket jeg fikk var at mange ser Jugoslavia som et forbilde. For det første blei det sagt at Jugoslavia fører en utenrikspolitikk som er progressiv. Dette er jeg enig i.

Men når det kommer til vurderingene av de indre forholda i Jugoslavia, blir jeg mere betenkt. I Kina roser de den industrielle veksten i Jugoslavia. De studerer med interesse den uavhengige stillinga hver enkelt bedrift har. De trekker fram at landet er modernisert. De viser til at Jugoslavia har klart å utvikle samarbeid med internasjonale monopoler sårn at landet kan tilegne seg utenlandsk teknologi.

Jeg har ikke noe imot at kineserne diskuterer økonomien i Jugoslavia for å lære av den. Her vil jeg skyte inn at det ville vært lurere å studere økonomien i de skandinaviske

KINAS ØKONOMI

Et problem som henger nøye sammen med det jeg har drøfta her er forholdet mellom lettindustrien og tungindustrien.

Under kapitalismen vil den lettindustrien som er profittabel, automatisk få store investeringer. Den vil kunne utvikle seg raskt. Årsaken er at kapitalen blir trukket dit hvor profitten er størst.

Under sosialismen er det ingen sann automatisk mekanisme og det skal det heller ikke være. I Sovjet under Stalin var det snarere sann at profittabel lettindustri blei sultefora på investeringer. Nesten alt blei pøst inn i storindustrien. Dette førte til framganger, men hadde også store ulemper.

Mao Tsetung har vist at det er viktig å utvikle profittabel lettindustri for å dekke behova til folk og for å skape et overskudd som kan settes inn i storindustrien seinere.

Reint materielt kan vi se det sann: Der-som det ikke blir produsert mye mat og varer som folk trenger for å leve, er det heller ikke mulig å fø en stor indutribefolkning. Det er rett og slett ikke mulig å sette av midler til de store investeringene som trengs.

Hvordan sikre profitabiliteten i lettindustrien slik at det er mulig å bygge opp sånne fonds? Det er et stort spørsmål.

Røde Fane: Nå har du sagt mye om svakhete i økonomien i Kina. Kan du fortelle litt om de tiltaka de har tatt for å rette opp disse svakhete?

RK: Jeg kan dessverre ikke si mye om det. Det har to årsaker. Jeg har ikke fått studert dette spørsmålet godt nok ennå. Videre er diskusjonen så vidt starta i Kina og det er få konkrete ting som er gjennomført til nå. Det jeg håper å ha fått fram her, er at det eksisterer *faktiske problemer i den kinesiske økonomien*. Disse faktiske problemene blir nå diskutert i Kina og en har begynt å gjøre noe med dem. Dette mener jeg er svært bra.

Røde Fane: Du kan likevel kommentere noe. Det er klart for alle at de har begynt å innføre bonuser, begynt å snakke om å vurdere bedriftene etter hvor mye profitt de gir osv. Tidligere har vi sagt at det er et bevis

på at Sovjet er kapitalistisk at produksjonen blir styrt av profitten?

RK: Ja, det er riktig. Det er klart at dersom *størst mulig profitt* er den absolutt sentrale drivkrafta, som i Sovjet, så er det et sikkert tegn på at kapitalismen er gjeninnført. Når bedriftene sjøl får beholde hele eller størstedelen av profitten og kan bruke den til investeringer for å øke konkurranseevnen, og når konkurransen er fri, som i Jugoslavia, da er det tydelig at landet er kapitalistisk.

Det vil alltid være sann at profitt er ett av måla for produksjonen i en sosialistisk bedrift. Det er et mål for statssektoren som helhet å gå med stort overskudd. Skal helheten gå med overskudd, så må også de fleste av fabrikkene gå med overskudd. Måling av overskuddprofitt er en måte å kontrollere effektiviteten av produksjonen på. Statsorganer har kunnet gripe inn overfor slurv og fusk i bedriftene bl.a. ved å undersøke om bedriften går med underskudd eller overskudd.

Det er klart at arbeiderklassen og det arbeidende folket i Kina er interessert i en sann kontroll. De er interessert i at bedriftene blir drivi bra.

Fra et møte i en jugoslavisk industribedrift. AKP(m-l) mener fortsatt at Jugoslavia er et kapitalistisk land.

landa f.eks. Norge, Sverige og Danmark. De har en bedre økonomi både teknisk og organisasjonsmessig enn Jugoslavia. Videre har de mye mindre arbeidsløshet og inflasjon.

Det er forståelig at kineserne diskuterer Jugoslavia, fordi de har svært gode forbindelser med Jugoslavia, mens de

kjenner lite til andre land i Europa. Nok om det. Studium av Jugoslavia er ikke negativt i seg sjøl.

Det som gjør diskusjonen av disse spørsmåla betenkelig for en utenlandsk marxist, er at de oppfatter Jugoslavia som et *sosialistisk* land. Det er det offisielle synet i Kina at Jugoslavia er sosialistisk. Dette kan lett føre til at årvåkenheten blir svekka. Det er rett og slett lett å undervurdere de negative sidene ved kapitalistisk økonomi, når de studerer et kapitalistisk land og trur det er sosialistisk.

Etter at Stalin døde og Krustsjov kom til makta dukka det opp flere økonomer som ønska å innføre kapitalismen i Sovjet. Hovedsaka for dem var å sette profitten i ledelsen. Den mest kjente av disse økonomene het Liberman.

Det at libermanismen dukka opp i Sovjet, var på den ene sida et uttrykk for at borgerskapet ville likvidere den sosialistiske økonomien. På den andre sida var det virkelige feil i det sovjetiske planleggingssystemet. Disse feila måtte bli retta på. Derfor var det nødvendig med en debatt.

Ut fra dette finner jeg det helt naturlig at det dukker opp libermanister i Kina i dag.

Etter det jeg har oppfatta er det kinesiske planleggingssystemet stort sett overtatt fra Stalins Sovjet. Lite er forandret. Det er virkelige problemer som må bli drøfta. Det er også helt naturlig at libermanistene i Kina trekker fram Jugoslavia som forbilde.

KINAS ØKONOMI

Fabrikkene i Kina, maskinene og råvarene er eiendommen til arbeiderklassen og folket. Det er folket som har skapt fabrikkene gjennom hardt arbeid. Skulle de ikke være interessert i at resultatene av arbeidet deres blei behandla bra? De som gjør spørsmålet om bedriftene skal gå med overskudd eller ikke til en triviell eller suspekt sak tar ikke arbeiderklassens standpunkt.

I dag diskuterer de *hvordan* det er best å måle dette reknskapsmessige overskuddet. Det har vært store svakheter ved målingene tidligere. De har bare vurdert bokførte inntekter mot utgifter. Det har ført til at slitasjen av maskinene omtrent ikke blir bokført som utgift. Avskrivningstida på maskinene blir svært lang og det årlige beløpet som skrives ned blir lite. Dette gir et feil bilde av virkeligheten. Det fører til en sløsing av investert kapital. Bedrifter som sløser med maskinene og stadig rekvirerer nye for å holde overskuddet oppe, blir vurdert som bedre enn bedrifter som bruker de få maskinene de har på en oppfinnsom og optimal måte.

De forandringene som skjer på dette området vil stimulere ledelsen i bedriftene og arbeiderne til å nytte råvarer, arbeidskraft og maskiner på best mulig måte.

I Kina har de flere målsettinger som må oppnås for bedriftene. Det dreier seg om mål på antall, kvalitet osv. Dersom en benytter seg av feilaktige målsettinger kan resultatet bli ille. Dersom bare profitten teller, har vi kapitalisme.

I Sovjet under Stalin blei det lagt altfor ensidig vekt på kvantitative mål. De fleste kjenner vel til vitsetegningen som viser den stolte direktøren for en spikerfabrikk som har oppfylt målsettinga. Ved siden av ham ligger en enorm spiker. Måltallet var i tonn.

Det var ganske ekstremt i virkeligheten også. Så vidt jeg veit blei planmålet for biler bestemt i tonn. Det førte til at Pobe-da ei tid hadde togskiner i ramma.

Derfor ser jeg diskusjonen i Kina om hva slags målsettinger bedriftene skal ha for produksjonen, som positivt. Jeg ser det også som bra at de legger *større vekt på* å måle overskuddet og at de måler overskuddet realistisk.

For å stimulere arbeiderne til mere effektiv og hardere innsats har de også i det små begynt å innføre akkorder og bonuser for økt produksjon. Dette ser jeg som

bra og riktig.

Røde Fane: Under Kulturrevolusjonen kom det fram mye kritikk av bonus-system og andre systemer for materielle stimuli. Det blei sagt at det fremma egoismen hos arbeiderklassen.

RK: Det er en utbredt misforståelse at «firerbanden» prøvde å forhindre alle materielle stimuli under kulturrevolusjonen. Dette er ikke riktig. I Kina er det et svært differensiert lønssystem. Dette gjorde ikke «firerbanden» noe med, sjøl om det f.eks. gir enkelte intellektuelle svært store lønninger. Det «firerbanden» gjorde var å hindre bonus- og akkordsystemer og de hindra lønnsøkning for arbeiderne i mange år.

Sjøl var medlemmene av «firerbanden» rike. Og de ga tilhengerne sine belønninger i form av svært høye lønninger og luksus.

Røde Fane: Du mener altså at det er umulig å drive produksjonen framover med politisk oppmuntring og overbevisning?

RK: Det mener jeg ikke. Jeg mener at det ikke er mulig å drive økonomien framover i noe land i verden i dag *bare* ved politiske stimuli. Jeg mener at politiske stimuli har stor betydning. Under kulturrevolusjonen betydde de mye nettopp fordi mange av de økonomiske stimuliene blei tatt bort. Dersom en verden hadde hatt materielle fordeler av å arbeide hardt, eller politisk motivering for det, ville alt endt i kaos og anarki. Jeg mener også at et sosialistisk samfunn må legge stor vekt på å skolere arbeiderklassen og gjøre den entusiastisk for sosialismen. Jeg mener at en bør oppmuntre til frivillig arbeid utover arbeidstida. Kommunistisk arbeid kalte Lenin dette, og holdt det fram som forbilde for alle.

Likevel har ikke de politiske stimuliene i Kina ennå klart å bringe effektiviteten og arbeidsinnsatsen opp på det nivået den må være på. Derfor trenger de materielle stimuli som gjør at den som yter mere også får mere.

Dersom en *bare* utvikler denne sida, og arbeiderklassen slutter å skolere seg i politikk og ideologi, står sosialismen sjøl-sagt i fare. Men jeg trur lite på at de materielle stimuliene i seg sjøl utgjør noen

fare. De fondsene som blir satt av til fordeling, er relativt små. Ingen kan, samme hvor mye han sparer, bli rik på å jobbe hardt. Videre er det ikke mulig å kjøpe produksjonsmidler i Kina. Det er ikke arbeidere som legger skuldra til i produksjonen som til nå har trua sosialismen. De kapitalistiske overløperne, f.eks. Lin Piao og «firerbanden», hadde aldri sliti hardt i produksjonen.

Jeg mener at det er i overensstemmelse med læra til Marx og Lenin å legge vekt på å øke produksjonen med materielle stimuli. Årsaken til dette er på en side politisk. Folk er fortsatt prega av det gamle samfunnet, men først og fremst er det et materielt spørsmål. Under kommunismen er det sånn at alle skal yte etter evne og få etter *behov*. Men ikke i noe samfunn i verden i dag er det mulig for arbeiderklassen og folket å få etter behov og aller minst i Kina. Årsaken til dette er rett og slett at produksjonen ikke er så høyt utvikla at produktene flyter i uuttømmelige strømmer og alle kan få dekket behov sine.

Det må finnes en måte å rasjonere på. Under kapitalismen er det sånn at arbeiderklassen får betalt for arbeidskraftas verdi eller litt under det. Det gjelder samme hvordan lønssystemene er.

Under sosialismen fremmer de utviklinga best ved å premiere den som yter mest.

Dette er et system som tjener sosialismen og kan ikke sammenliknes med forholda under kapitalismen, hvor kapitalister, byråkrater, rentenister og snyltere som aldri gjør noe produktivt arbeid er de som får mest. Hvor de som sliter hardest er de som får minst.

Røde Fane: Kan du nevne andre tiltak for å rette opp de problemene du har vært inne på?

RK: Så vidt jeg veit, diskuterer de nå å innføre et kontraktsystem mellom bedriftene. Dette blir gjort for bl.a. å stimulere produksjonen av bedre maskiner. To fabrikker knytter direkte kontakt med hverandre. Da kan de lettere i detalj diskutere hva slag maskin som trengs. De kan også sikre seg at maskinen kommer til den tida den skal.

For å stimulere til bedre forbruksvarer og mere fleksibel produksjon, har de begynt å gi den enkelte fabrikk litt friere tøyler. Hvordan dette organiseres i prak-

KINAS ØKONOMI

Mot år 2000, et tresnitt av Tsai Ping.

sis har jeg ikke kjennskap til, men jeg tror at de forsøker seg fram på forskjellige måter.

Røde Fane: Ser du ingen fare for at kapitalistiske elementer kan tilrane seg makta i Kina?

RK: Sjølsagt er det mulig at kapitalistiske elementer kan gjøre statskupp i Kina sånn som de klarte å gjøre i Sovjet. Det er alltid fare for at kapitalismen kan bli innført.

Vi skal imidlertid være oppmerksom på en ting: Lederne i Kina i dag innrømmer at det er virkelige problemer i utvik-

linga framover. De legger mange av korta på bordet. Dette er svært bra. Marxismen er ikke noe dogme. Den er ei rettesnor til handling. Konkret analyse av den konkrete situasjonen er marxismens levende sjel. Det betyr at det ikke finnes noen oppskrift på hvordan de skal løse de nye problemene. De er nødt til å eksperimentere i Kina i dag. De er nødt til å diskutere åpent hva som er rett og hva som er feil. Det som skjer nå, er etter min mening et uttrykk for at sosialismen ikke er noe ferdig system, men stadig under utvikling.

Under Stalin, i Albania og under «firerbanden» blei sosialismen framstilt som

problemfri. Dette ga folk over hele verden falske forhåpninger om sosialismen. Når det blei klart at det var problemer, blei mange desillusjonerte og vendte seg bort fra sosialismen. Mange vanlige folk mista tiltru til kommunismen på grunn av sånn propaganda.

Kina i dag viser at det ikke er nok å avholde konferanser for å løse problemene. Det finnes heller ingen frelser, en stor teoretiker, som kan sette seg ned ved skrivebordet og løse dem. De må bli løst i praksis og over tid. I framtida vil dette sikkert bli summert opp teoretisk, men praksis må komme først.

Det er klart at det er forskjellige syn på utviklinga i Kina nå. Det er feilaktige syn framme også. Dersom det ikke hadde vært feilaktige syn framme, ville det heller ikke vært noen debatt.

Det er også klart at personer i Kina som ønsker å innføre kapitalisme, vil forsøke å fiske i rørt vann og forsøke å presse igjennom sitt syn og sin linje.

Kort og godt vil det være klassekamp om hvordan utviklinga av økonomien skal være. Noen av de konkrete tiltaka som kommer ut av diskusjonen, vil sikkert være feilaktige, gjøre skader og bli kritisert.

Men hva er rart ved dette? Det er en forsikring at det er en stor diskusjon. Jeg blir beroliga når jeg ser at ledelsen i KKP i dag fremmer demokratiet. Det at aviserne er åpne for diskusjonen og veggavise- ne igjen gjenspeiler folkets syn, er bra.

Arbeiderklassen i Kina, med de erfaringene den har, vil sikkert kunne vurdere hva som tjener deres og sosialismens interesser i den diskusjonen som pågår nå.

Dersom ledelsen i Kina hadde nektet diskusjon og påstått at det ikke var noen problemer, da ville det vært grunn til bekymring.

COCA-COLA I KINA?

Røde Fane: Hva mener du om at Coca cola skal bli produsert i Kina?

RK: Først litt om bakgrunnen: Jeg har vært mye inne på at Kina har umoderne og gamle maskiner. De har også et annet stort problem. De har enorm mangel på intellektuelle.

En av «firerbandens» største forbrytelser, var at de i mange år likviderte utdanninga av teknikere, ingeniører og vitenskapsmenn på alle områder. Skal du på egenhand utvikle nye og moderne maskiner, trenger du sånne folk.

Det vil være et spill av krefter om Kina skulle gi seg til å gjenskepe på nytt alt det som utlandet har utvikla av viten-

KINAS ØKONOMI

skap og teknologi. Det er riktig av dem å kjøpe store deler av det de trenger. Det er riktig å gjøre det i store mengder og gjøre det raskt. Jeg ser Coca Cola-avtalen i en sånn sammenheng.

Røde Fane: Så vidt vi forstår går avtalen ut på at Coca Cola setter opp en fabrikk og får fortjeneste av produksjonen. Er det ikke riktig å si at en da tillater et amerikansk firma å utbytte kinesiske arbeidere?

RK: Jeg må innrømme at jeg ikke kjenner detaljene i avtalen mellom den kinesiske staten og Coca Cola. Det er godt mulig at avtalen er sånn som du sier, jeg veit ikke. Men dersom det er sånn at deler av overskuddet i noen år går til USA, da er det riktig å si at kinesiske arbeidere blir utbytta. Det ser jeg ikke noe galt i. Dette er en frivillig byttehandel mellom Kinas stat som representerer arbeiderklassen og det arbeidende folket i Kina og noen imperialister. Det er de kinesiske arbeiderne sjøl som beslutter at det er i deres interesse å bli utbytta av et utenlandsk selskap i ei tid. De veier sjølsagt dette opp mot de fordelene de får av avtalen.

Røde Fane: Du har tidligere sagt at en ikke må skjønne alt som skjer, men forstå at ting vil bli gjort feil. Er du ikke i ferd med å skjønne nå? Hva slags fordeler kan det ligge i at kinesiske arbeidere blir utbytta av USA-imperialister og i bytte får et unyttig og skadelig produkt?

RK: Kineserne eksperimenterer med handel om dagen. Det er nødvendig og riktig. I dette arbeidet vil de sjølsagt gjøre gode handelsavtaler og de vil bli lurt. Dersom vi ikke forstår det, så må vi gi kineserne egenskaper som ingen andre har: allvitenskap og evnen til å unngå alle feil.

Likevel står jeg fast ved at avtalen med Coca Cola kan forsvares. Det de i første rekke får, er hypermoderne teknikk til produksjon av leskedrikker. Det produseres mye leskedrikker i Kina. De trenger ny teknikk. Det er klart at de vil spare mye i produksjonen ved å lære av og overføre erfaringer fra den eller de fabrikkene Coca Cola setter opp.

I tillegg får de et produkt som kinsere sikkert vil sette pris på.

Røde Fane: Mener du for ramme alvor at det skal være en sak for sosialismen i Kina å skaffe folk Cola?

RK: Hvorfor ikke? Svært mange i Norge liker Cola. Svært mange i Sverige liker det, i Danmark, i USA osv. Jeg kan ramse opp land etter land. Hvorfor er smaken til folk i Kina annerledes enn i USA eller Norge?

Jeg klarer ikke å følge dem som blir moralsk forarga over å drikke Coca Cola. I Norge har vi aldri lagt noe vekt på det. Sjøl under møter vi holdt mot USAs krig i Indokina, blei det solgt Cola. Når de ønsker å innføre Cola til Kina, skriker mange opp. Jeg er sikker på at de fleste av dem som er urolige nå liker å drikke Cola. Hvorfor så opphissa? Jeg tror det ligger en svært feilaktig og moralistisk tenkning bak.

Røde Fane: Men det er da ikke noe nyttig eller næringsrikt i Cola?

RK: Riktig. Du har det moralistiske synet som jeg tenker på. Det er svært mange produkter som ikke er nyttige, ja faktisk skadelige. Drops er et sånt produkt. Skal vi oppfordre kineserne til å slutte å produsere drops? Hva skal partiet gjøre om massene vil ha drops? Eller ta et mere alvorlig problem. Hvorfor har ikke Kina forbudt alkohol og sigaretter? Alkohol og sigaretter er langt mer skadelig enn Cola.

Det er riktig å gå inn for å forby visse skadelige produkter. Uten å starte noen diskusjon om dette, skulle jeg tro at de fleste var enige om at narkotika og pornografi bør bli forbudt under sosialismen.

Dersom kommunistene vil forby alt som er skadelig eller ikke særlig nyttig, vil det ikke være noe proletarisk demokrati. Det vil være diktaturet til noen særlinger som vil presse sin personlige smak ned i halsen på alle andre.

Dersom Norge var sosialistisk, skulle vi kreve forbud av T-skjorter med påskrift «I love you» fordi Pål Steigan kanskje ikke likte det? Å kreve sånne forbud er i motstrid til ideen om at sosialismen er demokratisk. Hva slags smak skal råde? Skal vi forby rock'n roll eller vals?

Røde Fane: Ingen betenkeligheter med andre ord?

RK: Nei! De vil lære ny teknikk. De vil kunne rasjonalisere og få større overskudd i denne sektoren. Det er bra. Argumentene mot synes jeg er dårlige, særlig når det er snakk om smak, unyttige produkter osv.

Det er andre ting som folk heller burde være opptatt av. Vil imperialistiske monopoler kunne påvirke kineserne og skaffe seg innflytelse når de får etablere seg i Kina? Det er et viktig spørsmål.

Her tror jeg det er en stor forskjell på f.eks. imperialistiske investeringer i Niger og Tsjad og i Kina. Kina er et stort land. Arbeiderklassen har makta. De har stor økonomisk styrke og er mye bedre i stand til å beskytte seg mot imperialistisk påvirkning enn et lite og svakt land i tredje verden. Men det er motsigelser mellom det kinesiske folket og de utenlandske monopolene. Det vil bli et virkelig element av kamp i samarbeidet mellom dem. Ingen skal tro at det vil bli problemfritt.

Vi har spurt fire personer med ulik faglig og politisk bakgrunn om deres syn på den siste politiske utviklinga i Kina. De fire er Bjartmar Gjerde, Erik Nord, Lars Roar Langslet og Harald Berntsen. Vi stilte følgende tre spørsmål:

1. Hvorfor har diskusjonen om den økonomiske politikken i Kina kommet akkurat nå?
2. Hva vil kineserne oppnå ved å åpne for utenlandsk teknologi og investeringer?
3. Er Kina fortsatt et sosialistisk land?

Hva sier du om Kina i dag?

Bjartmar Gjerde — Olje- og energiminister

1. Jeg må få understreke at mine vurderinger bygger på begrensede kunnskaper utifra et relativt overfladisk besøk, men jeg tror at diskusjonen nå henger sammen med den mangelfulle økonomiske utviklingen i Kina over en lang tidsperiode. Det har aktualisert seg de aller siste årene hvor den økonomiske utviklingen har vært spesielt svak. Det har nå kommet til et punkt hvor en slik diskusjon har tvunget seg fram. Folk jeg snakket med i Kina forklarte at det i en lang periode har vært stillstand i økonomien samtidig som det i mange vestlige land

har funnet sted en formidabel vekst.

2. Jeg tror at de trenger utenlandsk kapital og teknologi for å få til en rask økonomisk vekst og løse en hel rekke samfunnsproblemer. Utifra mitt skjønner virker det som dette er en klok politikk og jeg kan ikke se noen annen måte å gjøre det på. Hva resultatet vil bli tør ikke jeg si noe sikkert om, fordi jeg ikke kjenner den kinesiske økonomien godt nok og da heller ikke vet hva som skal til for å oppnå de ønskede resultater.

3. Det kommer jo an på

hva man mener med et sosialistisk land. Det er et vanskelig spørsmål å svare på for meg. Et trekk som jeg syntes er vesentlig i denne sammenhengen er jo prinsippet om størst mulig likhet. Jeg har inn-

trykk av at Kina praktiserer en tilstrebing av dette i langt større grad enn f.eks. Øst-Europa. En annen faktor er jo ledelsens kontroll over utviklingen, først og fremst økonomisk. Jeg har inntrykk av at de kinesiske lederne har stor grad av sentralisert kontroll, med de problemene det selvsagt fører med seg i form av byråkrati osv. Jeg har ikke noe som helst inntrykk av at Kina blir mindre sosialistisk selv om de nå åpner for utenlandsk teknologi og kapital.

KINAS ØKONOMI

Lars Roar Langslet — stortingsrepresentant — Høyre

1. Det er selvsagt begrenset hva jeg kjenner til av den konkrete diskusjonen som foregår i Kina. Men mitt generelle inntrykk er at den perioden man vanligvis omtaler som kultur-revolusjonen og den etterfølgende perioden fram til fallet til den såkalte «firerbanden» var preget av økonomisk stagnasjon og delvis tilbakegang. Det er nå en utbredt oppfatning at Kina må modernisere sitt produksjonsliv og at økonomien må utvikles så raskt som mulig og i så

stort omfang som mulig. Moderniseringsprogrammet som nå settes ut i livet er vel et direkte resultat av denne debatten.

2. Igjen er stikkordet modernisering. Kina har jo et enormt potensiale både når det gjelder naturressurser og arbeidskraft — de mangler midlene til å utnytte dette og til det trenger de kunnskaper og erfaringer fra industrialiserte land.

3. Skal man svare på slike problemstillinger, avgjør det selvsagt hvordan man definerer sosialisme. Jeg er jo ikke den rette til å svare på hvilken av de utallige definisjonene som er

den rette. Men utifra min enkle forståelse av det kunne det ikke falle meg inn å si at Kina med dette ikke er et sosialistisk land. Det er jo opplagt at det er de offentlige som eier produksjonsmidlene. Selv om de har gitt avkall på en del doktriner, bl.a. total selvberging, så er jo ikke det noe bevis på at det ikke er sosialisme der. Hvis sosialisme skulle være identisk med isolasjon fra omverdenen, ville jo det være pussig.

Erik Nord — forsker — Utenrikspolitisk institutt

1. Jeg tror at det er to årsaker. Den maoistiske økonomiske modellen blir av de kinesiske lederne i dag oppfattet som for langsom. Den maoistiske metoden var massemobilisering og sosial energi som skulle utvikle økonomien. De nye lederne mener at dette hittil har fått for langsomt.

Den andre årsaken er etter min mening at det er den mer nasjonalistiske delen av kommunistpartiet som nå har kontroll, hvis mål det er å gjøre Kina til en moderne stormakt. For å oppnå dette, er det viktigst å oppnå økonomisk vekst og moderne

teknologi, dette vil da skje på bekostning av de mer grunnleggende maoistiske målsetninger som blir skjøvet lenger inn i framtida.

2. De håper at dette vil fremme den hurtige økonomiske veksten. Det virker som lederne ser på Japan og andre såkalte u-land som samarbeider med internasjonale monopol-selskaper som gode eksempler i så måte. Dette er et avvik fra den mer klassiske maoistiske modell, som er vekt på å stole på egne krefter i størst mulig grad.

3. Det er jo det store problemet, er det noen sosialistiske land i dag? Det avhenger av hvordan man definerer sosialisme. Den historiske definisjon på sosialisme må jo være at det ikke skal være privat eiendomsrett til de viktig-

ste produksjonsmidler, at lønnsarbeiderstatusen skal avskaffes og et kvalitativt annet menneskelig fellesskap utvikles. Problemet for sosialismen i Sovjet har vært et stadig sterkere byråkrati som kan utvikle seg til en ny klasse og faren for den samme utviklingen er nå langt sterkere i Kina enn det var under Maos levetid.

Jeg vil ikke gi noe definitivt svar på om det er sosialisme i Kina selv om kineserne hadde lagt en gunstigere basis og hadde et bedre utgangspunkt enn de fleste andre land.

Harald Berntsen — formann i «Kommunistisk Arbeiderforbund»

Er Kina et sosialistisk land?

— Nei, det har skjedd en kontrarevolusjon i Kina. Proletariatets dik-

tatur er erstattet av borgerskapets diktatur. Den kinesiske revolusjonen hadde en klar dobbelkarakter, som dessverre gjorde det mulig for det na-

sjonale borgerskapet å opprettholde sine posisjoner i staten og styrke sin stilling i partiet. Det har heilt siden 1949 foregått en kamp i partiet. «Fi-

KINAS ØKONOMI

rerbanden»s fall markerer at borgerskapet har gjort statskupp, og tilrøynet seg makta i staten.

At det har skjedd en kontrarevolusjon ser vi i dag både på det politiske og økonomiske plan:

Politisk: Stadig sterkere angrep på Mao Zedong og bruddet med det sosialistiske Albania.

Økonomisk: Styrking av ulikhet, sterkere utbytting av arbeiderklassen, økonomisk desentralisering og tilbakeføring av konfiskert kapital til det nasjonale borgerskapet.

Hvorfor har diskusjonen om den økonomiske politikken kommet nå?

— Svaret følger av det som er sagt ovenfor. Borgerskapet vil styrke sin posisjon gjennom den såkalte «modernisering» av det kinesiske samfunnet. Men det er profittmotivet som styrer «utviklingen av produktivkreftene», og viser at borgerskapet har tatt makta. Utbyttingen av arbeiderklassen vil øke, noe vi lett vil kunne se når den kinesiske statistikken igjen blir tilgjengelig.

Hva vil kineserne oppnå ved å åpne for utenlandsk teknologi og investeringer?

— Jeg ser overhodet ingen positive sider ved å åpne Kina for utenlandsk kapital og teknologi. Kina vil bli like forgjeldet og avhengig av imperialismen som landa i Øst-Europa er i dag. Og Kina vil også bli en del av verdensimperialismen. Forsøkene på å dirigere Albanias utvikling viser at det ikke tok lang tid etter kontrarevolusjonen før dette var et faktum.

Når en idealist skal forklare «kontra-revolusjonen»

*En omtale av
«Det store sprang tilbake»
av Charles Bettelheim*

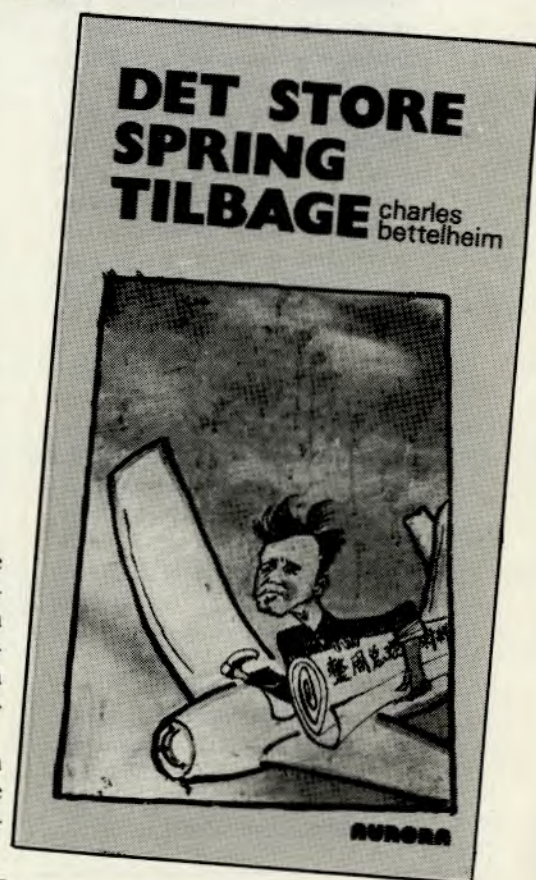
Charles Bettelheim er en fransk økonom og filosof. Han har skrevet mye om den økonomiske utviklinga i Sovjet og Kina. Nylig utga det danske forlaget Aurora ei bok av ham hvor han erklærer at han trekker seg som formann i det fransk—kinesiske vennskapssambandet og hvor han påstår at det har skjedd en borgerlig kontrarevolusjon i Kina.

Bettelheim var tidligere en internasjonalt kjent Kina-ekspert og venn. Menningene hans vil sikkert også bli spredd her i landet. Det kan derfor være nyttig at vi gransker dem litt.

HVA KAN LÆRES AV UTLANDET?

I dag diskuterer kineserne hvordan de skal øke produktiviteten, innsatsen og effektiviteten i produksjonen. Bakgrunnen for denne diskusjonen er at kinesisk økonomi er svært lite effektiv sammenlikna med industrien i kapitalistiske land i Vesten og Japan.

«Firerbanden» godtok ikke det faktum at det var svakheter i Kinas økonomi. De stempla alle som forsøkte å rette på forholda som «økonomister».

KINAS ØKONOMI

Bettelheim følger trofast i spora til «firerbanden». Han fnyser over uttalelser som: «Reglene og regulativene vil aldri bli fjerna. Med produksjonens og teknikkens utvikling vil reglene og regulativene bli enda strammere».

Han håner dem som mener at visse sider av organiseringa i kapitalistiske bedrifter er vitenskapelige, og at det derfor er viktig å lære av dette.

La oss først se litt på hva klassikerne mener om disse spørsmåla:

Engels: «Når mennesket ved hjelp av oppfinnervirksomhet og vitenskap har gjort seg til herre over naturkreftene, så hevner disse seg på mennesket. I den utstrekning mennesket bruker dem, underkaster de ham et sant despoti som er uavhengig av enhver sosial organisasjon. Å ville avskaffe autoriteten i storindustrien, betyr å ville avskaffe sjølve industrien, dvs. å fornekte dampspinneriene for å vende tilbake til spinnehjulet».

Lenin: «Å lære seg å arbeide — det er ei oppgave som i hele dens omfang må bli stilt for folket av sovjetmakten. Kapitalismens siste ord når det gjelder dette, taylorsystemet, er — som alle kapitalistiske framsteg — en forening av den borgerlige utsgunningas raffinerte barbari og en rekke storarta vitenskapelige vinnings når det gjelder analyse av mekaniske bevegelser under arbeidet, eliminering av overflødige og ubrukkelige bevegelser, utarbeiding av de riktigste arbeidsmetodene, innføring av de beste systemer for registrering og kontroll osv. Sovjetrepublikken må for enhver pris overta det verdifulle i vitenskapens og teknikkens vinnings på dette området. Mulighetene for å gjøre sosialismen virkelig, vil bli bestemt av våre framganger i spørsmålet om å knytte sammen sovjetmakta og den sovjetiske organisasjon av forvaltningen med de siste framstega til kapitalismen.»

Mao: «Vi må avvise og kritisere alle dekadente borgerlige systemer, ideologier og levevis i fremmede land med fasthet. Men dette må ikke på noen måte hindre oss i å lære oss framskreden vitenskap og tek-

nikk fra de kapitalistiske landa, og hva som er vitenskapelig i den måten de styrer bedriftene på. I de industrielt utvikla landa driver de bedriftene sine med færre folk og større effektivitet, og de veit hvordan de skal gjøre forretninger. Alt dette må vi lære oss godt i samsvar med våre egne prinsipper, slik at arbeidet vårt kan bli forbedra» (Bind 5, s. 316.)

Bettelheim ser fullstendig bort fra at det også eksisterer økonomiske lover under sosialismen. Han benekter nødvendigheten av effektiv og disiplinert produksjon.

Hva har Bettelheim å stille opp mot denne kompakte muren? Ikke særlig mye! Han som i tidligere verker tolker, vrir og venger på klassikernes minste uttalelser, avviser dem nå raskt med følgende bemerkninger: Engels har latt seg rive med av polemikken. Lenins lære gjaldt bare for perioden 1918—1921 i Sovjet. (Kommentarer i boka: «Kulturrevolusjon og industriell organisering i Kina».) Hua Guofeng har forfalska Mao osv.

Dette lyder lite overbevisende. Det er han sikkert klar over sjøl. Derfor tyr han til samme metode som tryllekunstnere. Han babler i vei samtidig som han forsøker å lure ting unna med fingrene.

OM KAPITALISTISK OG SOSIALISTISK TEKNIKK

Vi får en utredning om vitenskapens og teknikkens klassekarakter. Dersom amerikansk teknikk innføres i Kina, innfører

de også kapitalistiske forhold i kinesiske fabrikker. Det fins kapitalistiske sannheter og sosialistiske sannheter, kapitalistisk teknikk og sosialistisk teknikk. Jeg hadde nær sagt kapitalistisk solskinn og sosialistisk solskinn.

Dette er sjølsagt det rene skjære vrøvlet. Dersom Sony i Japan kan produsere svært mange og gode fargefjernsynsapparater på kort tid, så må de kinesiske arbeidere også kunne klare det, dersom de får kjennskap til den måten produksjonen i Japan blir gjort på, og dersom de får muligheter til å bruke samme maskiner, råvarer osv.

Dersom de japanske kapitalistene har kommet fram til en svært effektiv måte å organisere arbeidet i bedriften på hvor dødtid og rot er eliminert, så er dette *allmenne sannheter* som en kan lære av i USA, Norge og Kina.

I USA, Japan og Norge er arbeiderklassen undertrykt og utbytta. Men vil kinesiske arbeidere automatisk bli utbytta dersom de begynner å produsere mer effektivt? Vil de bli utbytta dersom de lærer av de teknikkene og organisasjonsmetodene som brukes i USA og Japan?

OM DISIPLIN I PRODUKSJONEN

Bettelheim mener dette. Han mener at disiplin i industrien, og autoritet i produksjonen, er et bevis for at arbeiderne er undertrykt.

Men kan storindustrien i dag om det er i USA eller i Kina, drives uten disiplin, stram organisering, autoritet? Nei!

Også dette var marxismens klassikere fullstendig klar over. Det er dette som ligger i Engels formuleringer om at menneskene blir underkasta et sant despoti som er *uavhengig* av sosial organisasjon.

Lenin sier like ut:

«Men hvordan det nå enn må være, så er en *underordning uten vilkår* under en eneste vilje absolutt nødvendig, for at de arbeidsprosesser som blir organisert ifølge den mekaniske industriens forbilde, skal ha framgang. For jernbaner er det dobbelt og tredobbelt nødvendig ... Men i dag krever den samme revolusjonen, nettopp for å trygge sin utvikling og for å styrke seg, nettopp i sosialismens interesse, at massene *uten vilkår underordner*

KINAS ØKONOMI

seg den enhetlige viljen til arbeidsprosessens leder».

Dette sa ikke Lenin fordi han ønska at de sovjetiske arbeiderne skulle bli slaver. Han sa det fordi han forsto at forholde må være sånn for at storindustriproduksjon kan bli effektiv. Alle vanlige mennesker forstår at en person midt i et samlebånd ikke plutselig kan begynne å lese en roman uten at dette har følger for dem som sitter bak i produksjonsprosessen. Spontan lesning av romaner vil føre til kaos dersom det blir utbredt.

Men Bettelheim argumenterer sjølsagt ikke ut fra konkrete forhold i den industrielle produksjon. Da ville han raskt ha blitt avslørt. Nei, han fortsetter å bable med store ord.

PRODUKSJON = KLASSEKAMP?

Begrunnelsen for at disiplin i *produksjonen* er det samme som undertrykte arbeidere, er følgende: Mao Zedong har sagt at en ikke blindt skal adlyde et direktiv. En bør gjøre undersøkelser, vurdere sjøl, komme med kritikk dersom en er uenig osv.

Ja sjølsagt. Sånn må det være dersom situasjonen ikke er spesiell.

Og sånn må det også være når en *diskuterer* hva og hvordan en skal produsere. Men når en har blitt enige om hva og hvordan en skal produsere, når de politiske diskusjonene er *ferdige*, da må en produsere effektivt og da kan en ikke stoppe en masovn fordi en kommer på et nytt godt argument.

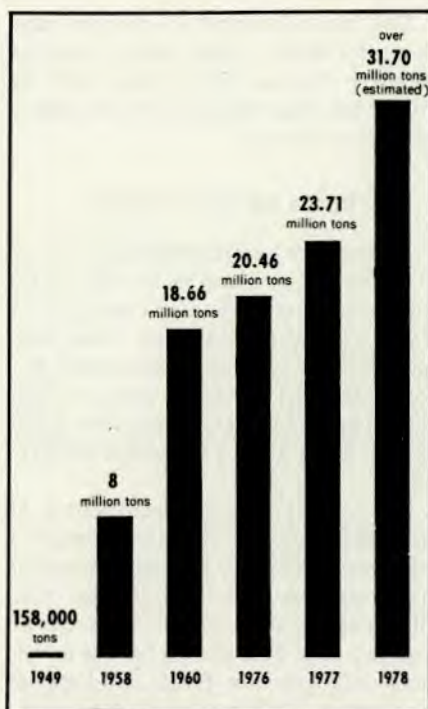
Politiske diskusjoner er en form for klassekamp og styres av andre lover enn produksjonen, kampen mot naturen.

Men Bettelheim vil ha oss til å tro at klassekamp og produksjon er det samme og er underlagt de samme lovene.

OM KAMPANJER OSV.

Hva annet har Bettelheim å by oss?

Han er mot *organiserte* kampanjer, og for *spontane* kampanjer. Når det kommunistiske partiet blir inspirert av en spontan kampanje i deler av arbeiderklassen og forsøker å spre den til *hele* arbeiderklassen, da kan en sånn kampanje i følge Bettelheim «bare ta fra arbeiderne mere av kontrollen over sine arbeidsbetingelser, dvs. ekspropriere dem og utbytte dem ytterligere» (s.25)

Oversikt over utviklinga av stålproduksjon i Kina. Ifølge offisielle kinesiske opplysninger er anslagene hos Bettelheim over rene industrialtall for høye. Kilde Peking Review nr. 51, 1978. Vi ser at tendensen er klar: En opplagt stagnasjon i perioden 1960–76. Det er merkelig at en «ekspert» i kinesisk økonomi har kommet til helt andre tall.

Han er mot innføring av utenlandsk teknikk.

Han er mot akkumulasjon og stordrift.

Han er veldig opptatt av den spontante småprodusenten i gata som lapper arbeidertøy og lager sandaler.

Han er mot en «for rask mekanisering» av landbruket, osv.

Hva fører dette oss til? Konklusjonen må være at han er mot utvikling av produktivkreftene. Hvorfor er han mot utvikling av produktivkreftene?

OM PRODUKSJONSFORHOLD

Han er mot utvikling av produktivkreftene fordi han er en idealist og har snudd hele marxismen på hodet. Jeg skal la ham sjøl få ordet:

«I kombinasjonen produktivkrefter-produksjonsforhold spiller de siste hovedrollen gjennom å pålegge produktivkreftene vilkårene for deres reproduksjon» (Henta fra C. Bettelheim, Kulturre-

volusjon og industriell organisering i Kina, Partisanbiblioteket 1973).

Still dette opp mot Marx:

«De samfunnsmessige forholda er nært knytta til produktivkreftene. Når menneskene skaffer seg nye produktivkrefter, forandrer de sin produksjonsmåte. Og ved å forandre sin produksjonsmåte, ved å forandre måten å sikre seg livets opphold på, forandrer de alle sine samfunnsmessige forhold. Handkverna gir et samfunn med føydalherrer, dampmølla et samfunn med industrikapitalister.» (Filosofiens elendighet)

Eller still det opp mot Engels:

«Den marxistiske historieoppfatninga tar som utgangspunkt at produksjonen av livsmidler, og nest etter det, byttet av det som er produsert, er grunnlaget for all samfunnsmessig organisering; at i alle samfunn som har oppstått gjennom historia, er måten som rikdommen er fordelt på og måten samfunnet er delt i klasser eller ordnet på, avhengig av hva som blir produsert, hvordan det blir produsert og hvordan produktene byttes. Fra dette synspunktet er de grunnleggende årsakene til forandringer av samfunnet ikke noe som kan finnes i menneskenes hjerner, ikke i menneskets bedra innsikt i evig sannhet og rettferd, men i endringer i formene for produksjon og bytte. De må ikke søkes i filosofien, men i *økonomien* i hver særskilt epoke.» (Anti-Dühring)

Eller med den videreutviklinga Mao Zedong har gjort av dette:

«Riktignok spiller produktivkreftene, praksis og den økonomiske basisen allment sett hovedrolla og den avgjørende rolla, og den som nekter for det er ikke materialist. Men en må også vedgå at slike sider som produksjonsforholda, teorien og overbygninga kan komme til å spille hovedrolla og den avgjørende rolla under bestemte vilkår. Når produktivkreftene ikke kan utvikle seg med mindre produksjonsforholda endrer seg, spiller endringa i produksjonsforholda hovedrolla og den avgjørende rolla». (Om motsigelsen.)

KINAS ØKONOMI

Under sosialismen må en forsøke å ha måter å organisere produksjonen på og lover og regler i samfunnet som *fremmer* utviklinga av produktivkreftene i stedet for å hemme den.

Før kulturrevolusjonen var det mange regler som hindra skapekrafta til masse- ne, som hindra utviklinga av produktiv- kreftene. Sånne regler blei kalt irregulære. De blei kritisert og forkasta. Bl.a. på den måten fremma kulturrevolusjonen produktivkreftene.

Men «firerbanden» rota til forholda. Under dekke av kampen mot feilaktige og stive lover og regler, forsøkte de å forkaste *alle* regler om produksjon og disiplin. Dette skapte ikke få utslag av liberalisme, rot, kaos og stillstand i produksjonen. Denne politikken som i formen var «venstre», førte til det samme som den gamle høyrepolitikken, stagnasjon i utviklinga av produktivkreftene.

Bettelheims idealisme får han til å støtte forhold som faktisk i virkeligheten hemmer produktivkreftene. I tillegg har Bettelheim en innebygd redsel for utvikla produktivkrefter. Han viker forskrekka tilbake og er overbevist om at utvikla produktivkrefter må smitte ned omgivelsene sine med kapitalisme.

PRODUKTIVKREFTENE MÅ BLI UTVIKLA!

Jeg tror ikke Bettelheim er en platt kontrarevolusjonær som *ønsker* at sosialismen i Kina skal gå under. Men i virkeligheten blir han en talsmann for kontrarevolusjonære krefter i Kina og i hele verden. Han blir en talsmann for klassefiendens ønsker om å knuse det sosialistiske Kina. Hvorfor?

Fordi Kina ikke kan konsolidere sosialismen uten å utvikle produktivkreftene og øke produksjonen.

Uten en enorm økning i produksjonen, ingen muligheter for: å sikre velstanden til den økte befolkninga, utvikle det tilbakeliggende landbruket, å utvikle tilbakeliggende områder i Kina, å sikre høy utdanning for store deler av arbeiderklassen i arbeidet for å slette ut skillene mellom åndens og håndens arbeid, å gjøre det mulig å utbygge helsevesen, utdanning, kultur, osv.

Det vil heller ikke være mulig for Kina å yte effektiv og stor hjelp til undertrykte folk og nasjoner.

Sist, men ikke minst, vil det ikke være mulig for Kina å bygge opp et sterkt og moderne forsvar som i dag først og fremst bør følge oppmerksomt bevegelsene til Sovjet-hæren.

BOKA ER LITE VERDT

En kan lære av Bettelheim fordi han er et interessant eksempel på hvordan en *ikke* bør tenke og analysere. Forøvrig er det svært lite å hente i boka. Det finnes mange borgerlige og svært reaksjonære forfattere som det er mulig å lære av, fordi de bringer fram fakta. Bettelheim hører ikke til denne gruppa borgerlige politikere.

Et av de viktigste poengene hans er at «firerbanden» ikke skada økonomien i Kina med politikken sin. Dette forsøker han å «bevise» med noen tall. Han viser til økning i kornproduksjon, utvinning av kull osv. Men dette sier oss lite når Bettelheim ikke gjør noe forsøk på å påvise økninger pr. innbygger pr. år. Dersom ikke jordbruksproduksjonen øker langt raskere enn befolkninga, vil det ikke bli noe overskudd. Dersom jordbruksproduksjonen øker *langsommere* enn befolkninga vil det bli sult og hungersnød i Kina. Det kan føre til at sosialismen går til grunne.

Amerikanske beregninger tyder på at befolkninga og landbruksproduksjonen økte *like raskt fra 1958 til 1971* (2,1%). (Kilde: Kongressrapport fra 1975).

Om stålproduksjonen sier Bettelheim f.eks. at den økte fra 12,5 millioner tonn i 1965 til 23,8 millioner tonn i 1974 (s. 60). Og så «glemmer» han å fortelle at i 1973 var stålproduksjonen totalt på 25 millioner tonn. Med andre ord en *nedgang* på 1 millioner tonn fra 1974—75. (Kilde: Kina, industri, plan, menneske, Regionalgeografiske analyser, Dansk Gyldendal s. 77).

Ifølge offisielle kinesiske opplysninger er anslagene hos Bettelheim når det gjelder industritall, for høye. (Se figuren s. 19)

Han trekker eksemplene sine tilfeldig inn i analysene for å få dem til å passe med det bildet han maler av kontrarevolusjon og utbytting. Flere ganger blir forsøka hans så anstrengte at det grenser til det komiske.

Han forteller om et kollektivbruk som mangla deler til maskinene sine. De skreiv til fabrikkene uten å få svar. Til slutt fikk de kontakt etter mye masing og

klaging. Fabrikkene sendte to teknikere til kollektivbruket for å finne ut hva som mangla. Til slutt løste det seg, og alle ble fornøyde.

Hva slags poeng lager Bettelheim ut av denne historia? Trekker han fram byråkratiet som førte til at det tok lang tid før problemene blei løst? Nei, han trekker fram det forholdet at fabrikkene sendte teknikere til kollektivbruket og sier: «Man vil bemerke hvordan et sånt tilfelle gir folkekommunens og fabrikkens kadre og teknikere mulighet til å begi seg ut på reiser for sine respektive enheter, så de slipper å arbeide adskillige dager ... Dette belyser den måten som klasseforholda utvikler seg på».

Moral: *Ikke* send teknikere ned på grunnplanet for å løse konkrete praktiske problemer. Det er bevis på kapitalisme!

OM UTENRIKSPOLITIKKEN

I begynnelsen av 70-åra fungerte Bettelheim enkelte ganger positivt i den internasjonale kampen mot sosialimperialismen. I en stor diskusjon med amerikanske intellektuelle, Sweezy og trotskisten Mandel, slo han fast at Sovjet ikke var sosialistisk sjøl om staten eide nesten alle produksjonsmidla. Han pekte på at vi måtte vurdere hvilken klasse som hadde makta i samfunnet og på den enkelte bedriften.

I dag går han sosialimperialismens ærend også når det gjelder synet på den internasjonale klassekampen.

Han avslutter boka si med noen klossete og ubehjelpelige angrep på Kinas utenrikspolitikk. På linje med de norske revisjonistene mener han at det var feil å støtte Mobutu i Zaire. Når han gjør opp status, kaller han Mobutu, Amin og Pinoc het for de værste reaksjonære i Afrika og Latin-Amerika. Hva han mener om Castro får vi ikke høre et ord om.

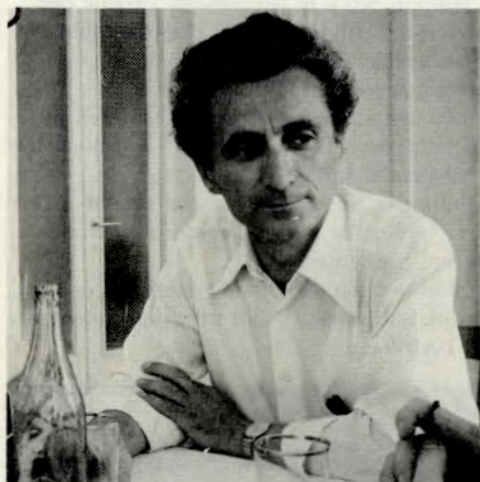
Men heller ikke i denne situasjonen, hvor han skriver som en leder i Friheten, kan han holde seg fra å slenge i vei følgende trylleformularer:

«KKP's nåværende internasjonale praksis skader Kinas prestisje overfor folkene, særlig i den tredje verden. I virkeligheten går Kinas utenrikspolitikk sosialimperialismens ærend».

J-E L

REDAKTØREN AV NEW ALBANIA:

«To linjer i partiet er som bensin i middagen»

Vi trykker her et intervju som den svenske forfatteren Thomas Nydahl hadde med redaktøren av New Albania Ymer Minxhozhi, i fjor sommer. Minxhozhi begrunner hvorfor de albanske lederne er mot den eritreiske frigjøringskampen. Han kommer med en rekke oppsiktsvekkende utenrikspolitiske vurderinger som på punkt etter punkt er i samsvar med sosialimperialismens interesser. Han går også åpent ut mot Mao Zedongs tenkning, og er spesielt indignert over teorien om kampen mellom to linjer i partiet.

Intervjuet ble tatt mens Thomas Nydahl ledet en delegasjon for det svensk-albanske vennskapssambandet. På det tidspunktet gikk han åpent ut mot KKP og støttet et ulovlig kupp i det svenske vennskapssambandet. Han har senere tatt sjølkritikk på sin rolle i dette og har inntatt en kritisk holdning til de albanske lederne.

Kommentarene står for redaksjonens regning.

— *Jeg tror vi må begynne dette intervjuet med spørsmål om Sovjetunionen ettersom dette har stor betydning. Først vil vi vite litt om hvilken innstilling Arbeidets Parti i Albania har til Sovjets og Cubas intervensjon i Afrika. Hvilken rolle spiller sosialimperialismen der?*

— Vår politikk mot Sovjetunionen er velkjent. Sovjets politikk er imperialistisk. I alle våre partidokumenter har vi avslørt den sovjetiske sosialimperialismen. Den har blitt avslørt som en imperialisme på lik linje med USA-imperialismen. Dette har blitt gjort på grunnlag av fakta. USA og Sovjet gjør alt som står i deres makt for å utvide si-

APA-REVISJONISMEN

ne interessesfærer. Denne politikken kan vi se i Afrika, i Latin-Amerika, ja overalt kan vi se den.

Det er et faktum at Sovjet bruker Cuba for å intervenere i Afrika. Men det finnes likevel en sak som vi også må regne med, disse handlingene må ikke dekke over det faktum at det også forekommer annen imperialistisk innblanding. For å bekjempe en supermakt kan man ikke forene seg med en annen. Det finnes mye å si om Cubas innblanding i Afrika. Det er et faktum at den eksisterer, men parallelt med den cubanske intervensjonen finnes det også andre. Vi kan se at USA blander seg inn i Afrikas indre anliggender på samme måten som fransk, belgisk og tysk imperialism. Vi kan se at disse ulike imperialistiske land kjemper om makten der, for å skaffe seg nye interessesfærer. Det kan vi konstantere hver dag. Vår politikk er at vi fordømmer alle imperialistiske innblandings forsøk på dette kontinentet. Samtidig støtter vi de folkelige bevegelser, for at de ikke skal stagnere. Vi støtter ikke status quo i Afrika. Dette er også et område der vi er uenige med kineserne. Det forholder seg slik at kineserne fordømmer Cuba og Sovjet samtidig som de støtter andre imperialistiske innblandinger. Samtidig som de avviser visse intervensjoner, så gir de støtte til de reaksjonære klikkene, som f.eks. Mobutu. Her motarbeider vi den kinesiske holdningen. Gjorde vi ikke det ville det innebære at vi forrådde folket. Hva skulle hende om regimene i dagens Afrika skulle få støtte slik at de kunne fortsette å eksistere?

I mange afrikanske land er regimene reaksjonære. Naturligvis finnes det også noen progressive, men de fleste er reaksjonære. Ingen kan si at en sosialistisk stat kan støtte disse regimene. Vi har skrevet om dette mange ganger, sist nå i Zeri i Popullit, der vi forklarte imperialistenes rivalisering i Afrika.

Vi ser nå at noen imperialistmakter forsøker å skape en reaksjonær, allafrikansk styrke som skal anvendes under påskudd av at man vil bekjempe Cuba. Det er en intervensjon for å bekjempe en annen intervensjon. Utifra dette ser vi også Kinas forsøk på militær innblanding. Den kinesiske regjeringa handler på samme måten som de sovjetiske sosialimperialistene og USA-imperialismen gjennom å sende militære til Afrika. Nå kommer spørsmålet: Finnes det en eller to supermakter som er folkets fiender? Vi anser at begge supermaktene er folkets fiender. For om man følger en supermakt må man til slutt også rettferdiggjøre den andre. Deres opptreden går ut på ett. Hvilken rolle spiller det om det er den ene eller andre supermakten du blir okkupert av. Dette slo vi fast på vårt partis sjuende kongress. Sannsynligvis var ikke dette så bra for kineserne.

Dette er i korthet vår holdning til problemene i de afrikanske land.

— *Vi lurar på deres synspunkt på situasjonen i Eritrea. Det er et spørsmål om hvor man skal sette grenser, og måten de gamle kolonimaktene markerte grensene på. Sovjet-revisjonistene sier at kampen i Eritrea er en separatistisk kamp. Hva mener APA om dette?*

— For å kunne ta stilling til en nasjonal befrielseskamp, konkret nå i Eritrea, må man først stille en del spørsmål. Et slikt spørsmål er: Hvem støtter denne nasjonale frigjøringskampen?

Albanerne er veldig opptatt av å stemple forskjellige statsledere i Afrika som «reaksjonære». Dette har pus-sig nok aldri ramma Neto i Angola som her blir omfavnet av Castro.

Mobutu er reaksjonær. Likevel spør vi: Er det til fordel for folket i Zaire at han blir erstatta av en ny diktator — innsatt av Sovjet?

I motsetning til Minxhozhi mener vi at det er folket i Zaire som må gjøre opp med undertrykkerne sine. To ganger har Sovjet-lederne forsøkt å styrte Mobutu ved å la leiesoldater angripe provinsen Shaba. Kritikken av den kinesiske politikken er derfor ikke tilfeldig. Den er en direkte støtte til Sovjets aggresjonspolitik.

Her blir den kinesiske regjeringa stilt helt likt med regjeringene i Sovjet og USA: «gjennom å sende militære til Afrika».

En fantastisk påstand! Hva har skjedd med pressa i Norge, for ikke å snakke om Sverige, Danmark, USA og England?

Ikke noe sted har vi hørt om titusener av vel-trente kinesiske soldater som utkjemper blodige kamper i Afrika.

Visst er Mobutu reaksjonær, men når han stopper en sovjetisk inspirert invasjon er det progressivt. Det er kanskje det som gjør albanerne så irritert?

APA-REVISJONISMEN

Det virker altså som om det finnes en bevegelse i Eritrea for sjølstendighet. Om vi ser historisk på dette faktum, så merker vi at det finnes en kontinuitet i kampen for uavhengighet. Men vi anser at på tross av dette har dagens bevegelse i Eritrea falt i begge supermaktenes feller. Sovjetunionen støtter Etiopia av grunner som er velkjente, ganske enkelt fordi de behøver støtte for sin politikk i Afrika. Av den grunn motarbeider de Eritrea. Det står helt klart. Hvem er det da som støtter Eritrea? De støttes av den andre supermakten gjennom dens allierte. I første rekke av Saudi-Arabia, Somalia ettersom Somalia befinner seg i konflikt med Etiopia, Sudan og Sadats Egypt. Denne støtten er meget tvilsom ettersom den ikke kommer fra særskilt sterkt land. Derfor tror vi i siste omgang at den kommer fra USA. De får våpen av USA som de gir videre til Eritrea. Situasjonen er meget forvirret på grunn av dette. Det finnes et problem som må løses. Frigjøringsbevegelsen er altfor sterkt knyttet til de reaksjonære kreftene. Offisielt har vårt parti ikke gitt uttrykk for noen oppfatning i denne saken. Det kommer av at vi har tatt hensyn til disse motsetningene. Det er klart at vi kan støtte Eritrea, men bevegelsen er for tiden alt for sterkt bundet til de reaksjonære kreftene. Sovjet vil ikke støtte Etiopia åpent ettersom de vil beholde sin nøytrale holdning overfor Eritrea. Men de kommer til å miste ansikt dersom de oppfører seg på samme måte som i Somalia. Naturligvis er de redde for å miste ansikt. Derfor våger vi å påstå at problemet er meget delikat. Naturligvis kan vi slå fast det og si hva vi mener at disse land bør gjøre, men vi tror at spørsmålet kommer til å bli klargjort meget raskt. En sak er klar, begge supermaktene intervensjonerer ikke bare i Eritrea, men overalt ellers også.

— *Men spørsmålet gjenstår. Er Eritrea en del av Etiopia, eller fører man der en rettfærdig kamp for nasjonal uavhengighet?*

— Det er galt å påstå at Eritrea er en del av Etiopia. Problemet med Eritreas frigjøring er at man har valgt en dårlig veg for å nå dit. Man forsøker hele tiden å få støtte fra reaksjonære regimer. Der ligger motsetningen.

— *Vi vil gjerne vite deres partis oppfatning av hva som skjer i Vietnam og Kampuchea. Vi vil også ha deres syn på disse to landenes forhold til supermaktene og Kina. Hva er det som hender i dette området? Hvorfor gikk f.eks. Vietnam inn i COMECON?*

— Vi kan begynne med konflikten mellom Vietnam og Kampuchea. Vi har svært få informasjon om hva som hender der. Hver enkelt har gitt uttrykk for sitt syn på det som hender. Men bråket mellom de to land er blitt skapt av utenforstående. Med tida kommer spørsmålet til å stå mye klarere. I en artikkel i Zeri i Popullit har vi framført vår dypeste beklagelse over at to land som sloss side ved side mot samme fiende nå befinner seg i krig med hverandre. For noen år siden skulle ingen ha kunnet forestille seg noe slikt. Men nå er det et faktum. Kina har sluttet opp bakom Kampuchea. For ikke så lenge siden var Kina vennen til begge de to land, men nå har de satt igang en annen konflikt med Vietnam, under påskudd av å beskytte de kinesere som bor i Vietnam. I denne konflikten beskytter Kina en rekke kapi-

Klar tale. Frigjøringskampen i Eritrea kan ikke få støtte av de albanske lederne fordi Egypt, Saudi-Arabia, Somalia med flere støtter den. Hva med PLO? PLO får støtte av Egypt og andre arabiske land. Når skal PLO bli «avslørt»?

Hva med den albanske frigjøringa under 2. verdenskrig? Den blei faktisk støtta av USA og England.

Det er Sovjet som støtter Mengistu i Eritrea. Når de albanske lederne på denne måten forsøker å mistenkeliggjøre den eritreiske frigjøringskampen, støtter de direkte Sovjets ekspansjon i Afrika.

Den eritreiske frigjøringskampen får støtte fra «reaksjonære». Derfor kan ikke APA nedlate seg til å støtte.

Enda en gang stikker de albanske lederne hoven fram.

Sovjets rolle blir ikke vurdert. Sovjet er ikke aggressiv. Det er tvert imot de kinesiske lederne som presser Vietnam i armene på sosialimperialistene.

Men det står mere mellom linjene her. Kreml-lederne sprer daglig en svart, ondsinna rasisme som sier at utenlandskinesere er femtekolonister. De lager bråk og lager sabotasje på oppdrag fra den kinesiske regjeringa. Dette gir næring til rasistisk forfølgelse i mange land. Det spiller tydeligvis ingen rolle at det har blitt dokumentert at flertallet av de kineserne som blir tvunget til å flykte fra Vietnam, er arbeidere eller funksjonærer. Svært mange av dem har også deltatt i krigen mot USA.

Vi gjør oppmerksom på at den albanske regjeringa til denne dag (1.2 1979) ikke har fordømt den vietnamesiske invasjonen i Kampuchea. Dette er en logisk konsekvens av det synet som blir spredd her.

APA-REVISJONISMEN

talistiske elementer blant Vietnamkineserne. Vietnam har tatt visse tiltak overfor disse kapitalistiske elementer, ettersom de vil forene landet. De vil altså radere ut de kapitalistiske elementer. Det var nettopp de kinesiske kapitalistiske elementene som ble rammet av disse reformene. Da hevet de sine røster og sa at de led i Vietnam. Disse rike menneskene som bor i Vietnam er en gruppe mennesker som har bodd der meget lenge. Vi kan faktisk si at de er mer kinesere enn vietnamesere. Problemet er egentlig bare et symptom på noe annet. Kina er faktisk opprørte over at Vietnam ikke fører Kinas politikk. Dette er hovedspørsmålet. Og derfor bruker Kina stormaktspolitikk mot Vietnam. Dette skjer i samarbeid med USA. Også konflikten mellom Kampuchea og Vietnam tjener samme interesse. Situasjonen som er blitt skapt i disse landene tjener også andre supermakter. De forholder seg ikke passive. Kina opptrer på en slik måte at Vietnam knyttes stadig nærmere Sovjet. Der har dere bakgrunnen for at Vietnam nå er medlem av COMECON. Derfor forsvarer vi Vietnams uavhengighet. Naturligvis er vi helt uenige med Vietnams beslutning om å bli med i COMECON. Vietnams politikk er å forsvare seg mot en supermakt, men støtte seg på en annen. De tror at man må ha støtte fra en imperialistmakt mot en annen. På det punktet deler vi ikke deres oppfatninger. Men vi fordømmer stormaktspolitikken mot Vietnam. Dette har vi sagt åpent i vår presse. Og naturligvis kommer vi til å si det igjen.

— *Siden vi nå snakker om det kinesiske lederskapet, så la meg stille et delikat spørsmål. Hva mener APA om Mao Zedong?*

— Vi kan ikke stenge Mao Zedong ute fra det som nå skjer i Kina. I naturen er det slik at om man ikke sår så blir det heller ikke noe som vokser. Man høster hva man sår.

En feilaktig linje kommer ikke på en dag. Mao Zedong har sittet i ledelsen for det kinesiske partiet i meget lang tid. Han har sjøl erkjent at det finnes to linjer i partiet. En borgerlig og en proletær linje. Men i et kommunistisk parti får det ikke eksistere to linjer. Enten er man revolusjonær eller så er man det ikke. La oss sammenligne med mat, heller man noen få dråper brensel på en middag så kan man ikke spise den. Samme med øl, heller man vann i det så er det hverken øl eller vann.

Slik går det når man blander to linjer i et parti. Ettersom det er Mao Zedong som sjøl har utformet politikken om to linjer, så kan jeg ikke utelukke at han står bak en del dårlige saker i KKP's politikk. Han har sjøl hatt store feil. Nylig er det blitt publisert en tale av Mao som heter «Om de ti viktigste forholda», skrevet i 1956. Jeg vil at dere skal lese den ettersom det er et falsum, det er fullt av falsk «marxisme». La oss titte på den del av Maos holdninger til viktige hendelser i Kina. La oss ta hans holdning til borgerskapet. Den kan være hva som helst, men den er ikke marxistisk. Jeg har bodd i Kina i to år. Jeg har besøkt mange steder i Kina. Jeg har også bodd i Tibet. Borgerskapet har lenge blitt behandlet meget liberalt, utifra feilaktige synspunkter. Jeg skal gi dere et eksempel.

Jeg besøkte en gang et tekstilkombinat i Shanghai. Jeg var der som korrespondent for Zeri i Populit. De forklarte

Dersom Minxhozhi hadde blanda mere vann i ølet, ville vi kanskje vært spart for dette vrøvlet.

Etter vår mening kan en kommunist ta feil rett som det er. Han eller hun kan argumentere for et borgerlig syn i ei sak. Når denne saka blir diskutert i det kommunistiske partiet, vil det bli en kamp mellom forskjellige syn. Noen vil fremme synspunkter som tjener arbeiderklassens interesser, andre vil fremme syn som faktisk står i motstrid til arbeiderklassens interesser. Det vil bli kamp mellom to linjer i det kommunistiske partiet.

Det finnes ikke kommunister som tar feil, for de albanske lederne. Dersom en kommunist tar feil har borgerlige ideer (bensin), så vil hele partiet (middagen) bli ødelagt. Derfor må en holde bensinen langt vekk eller fjerne den resolutt om den kommer i berøring med middagen. Den som tar feil er ikke lenger en kommunist, men en agent. Dersom agenten ikke blir fjerna umiddelbart, vil hele partiet bli ødelagt.

Det er tragisk at dette ikke bare er fyllevrøvl, men den politikken som blir satt ut i livet i Albania i dag.

I Kina var det slik at det nasjonale borgerskapet deltok i krigen mot imperialismen sammen med arbeiderklassen og bøndene. Har ikke dette noen betydning? Det nasjonale borgerskapet i Kina omfatta mange millioner mennesker. De var omtrent de eneste i Kina som hadde kunnskaper om økonomisk drift, organisering av produksjon, finansielle spørsmål osv.

APA-REVISJONISMEN

meg alt om dette kombinatet. Etter noen timers besøk dro jeg tilbake til hotellet. Min kinesiske guide sa til meg: La du merke til mannen som forklarte deg alt om fabrikkene?

— Ja, sa jeg, det er han som er sjefsingeniør for fabrikkene. Ja, naturligvis sa min kinesiske guide, men han er ikke bare sjefsingeniør, han eier faktisk fabrikkene.

Han var altså en regelrett kapitalist.

— Men hvordan er det mulig, spurte jeg, at dere beholder en kapitalist?

Da begynte han å forklare. Jeg ble naturligvis meget forbauset over det jeg fikk høre. På kvelden fikk jeg besøk av vise-redaktøren for Shanghais avis.

— Jeg vil gi deg en almen orientering om vår politikk mot borgerskapet, sa han.

— Stopp, sa jeg. Jeg vil ikke vite noe om deres borgerskap. Jeg har kommet hit for å skrive om den sosialistiske oppbygginga.

Men han insisterte. Jeg ble tvunget til å høre på hans prat i to og en halv time. Begrunnelsen han ga meg var følgende:

Det nasjonale borgerskapet i Kina har gitt et meget stort bidrag til revolusjonen i Kina. Det var takket være geniet Mao Zedong at man lyktes å utnytte borgerskapet på denne måten. Det er Mao sjøl som har sagt at vi ikke bare skal gi borgerskapet lønn, men også prosenter av fortjenesten.

Da sa jeg til han: Borgerskapet har det jo bedre nå enn før. Nå slipper de streiker og annet bråk fra arbeiderklassen.

Da sa han: Jeg innser at jeg ikke har klart å forklare deg det. Men i morgen kommer en annen for å forklare.

Naturligvis aksepterte jeg ikke en forklaring til. Jeg hadde forstått at borgerskapet i Kina ikke behøvde føre klassekampen, ettersom de allerede hadde det så bra.

Han sa da at vi i Albania har gjort feil som bekjempet borgerskapet så hardt. Det var vår egen feil at borgerskapet ville sabotere sosialismen i Albania.

Jeg forklarte for han at vi alltid har hatt en annen innstilling til borgerskapet i vårt land. I vårt land fulgte vi Marx ord: Borgerskapet har stjålet sin kapital og naturligvis har arbeiderklassen rett til å ta den tilbake — uten erstatning. Om borgerskapet gjør motstand, og det gjør de naturligvis, da kan vi bare tilby tre alternativer:

1. Dersom borgerskapet gjorde væpnet motstand sendte vi dem til arbeidet med en hakke.

2. Dersom deres forbrytelser mot folket ikke var så store sendte vi dem i fengsel.

3. Dersom forbrytelsen mot folket var store og alvorlige, så gjenstod bare denne tredje utveg: Å eliminere han fysisk.

På grunn av dette har vi aldri latt borgerskapet komme inn i vår statsmakt. Da sa han: Nei, jeg lyktes hvis ikke i å forklare dette for deg, så nå tror jeg at jeg går.

Også i Maos eget arbeid må disse liberale tendenser ha gjort seg gjeldende. Og det har ført Kina der det er i dag. Naturligvis må vi gjøre en nøyaktig analyse av dette og framtiden får vise hva som har hendt. Vi må studere mange sider ved utviklingen i Kina. Politisk, ideologisk og økonomisk.

Spørsmålet du stilte om Mao Zedong var altså ikke særskilt delikat. En annen sak. I Kina har man lenge publisert

Men sjøl om det i stor grad vil være fortsatt klassekamp mellom arbeiderklassen og borgerskapet under sosialismen, må arbeiderklassen utnytte de erfaringene og kunnskapene som borgerskapet sitter inne med.

I denne sammenheng er det interessant å vurdere meldingene fra Kina om at det nasjonale borgerskapet har fått tilbake verdier som ble ekspropriert under kulturrevolusjonen. Fra enkelte hold er det blitt framstilt som at nå er historias hjul snudd tilbake til 1949. Arbeiderklassen har ikke lenger kontroll over produksjonsmidlene, heter det. Dette er å snu tingene på hue. Under kulturrevolusjonen var det fortsatt en forsvinnende liten del av produksjonsmidler og privateiendom som var på private hender. Dette ble vilkårlige ekspropriert uten at noe lovlig valgt organ hadde fatta vedtak om dette. Dette var et brudd på den rådende politikken overfor det nasjonale borgerskapet. Under moderniseringskampanja er det igjen behov for å oppnå enhet med disse gruppene — igjen er det sterkt behov for å utnytte deres kunnskaper. Dette må også sees i sammenheng med kampen for å gjenopprette demokratiske rettigheter og rettssikkerhet. «Firerbanden» innførte en praksis der dens egen vurdering av hva som var «revolusjonært» erstatta all rettspraksis. De øvde vold på demokratiet og splitta massene på et feilaktig grunnlag.

Sammenlikn denne forskremte revisjonisten med uttalelsene til en kommunist:

«Om dere, kamerater som er her, allerede kjenner materialismen og dialektikken, vil jeg gjerne rå dere til å utfylle kunnskapen deres med en del studier av motsetningene til materialisme og dialektikk, det vil si idealisme og metafysikk. Dere må lese Kant og Hegel og Konfucius og Chiang Kai-shek, som er negative saker alt sammen. Om dere ikke veit noe om idealisme og metafysikk, om dere aldri har ført noen kamper mot dem, vil ikke materialismen og dialektikken deres være solid. Manglene ved noen av partimedlemmene og de intellektuelle er akkurat det at de veit for lite om de negative sakene. Etter å ha lest noen få bøker av Marx, gjentar de bare det som står i dem, og det er nokså ensformig å høre på dem. Talene og artiklene deres er ikke overbevisende. Om dere ikke studerer de negative sakene, vil dere ikke bli i stand til å tilbakevise dem. Verken Marx eller Engels eller Lenin var sånn. De anstrengte seg mye for å lære og studere alle slags saker, både fra nåtida og fortida, og lærte andre folk å gjøre det samme.» (Mao Zedong, Verker i utvalg, bind 5, s. 378)

APA-REVISJONISMEN

taler av Krustsjov og andre revisjonister for at folk skulle kunne se hvor feil de tok. Men det virker som om disse publikasjonene har hatt motsatt effekt. Krustsjovs ideer har antagelig festet seg i hodene på mange. I mange år har man i Kina ikke anvendt uttrykket «Krustsjov-revisjonismen», men bare snakket om Kurstsjov som enkelt-person.

— *Jeg vil komme inn på faren for en tredje verdenskrig. KKP og den kinesiske regjeringen mener at den virkelige utløseren av en sånn krig vil bli Sovjetunionen, ettersom det er den oppadstigende supermakten mens det påstås at USA-imperialismen er på retrett. Men er det ikke slik at krigsfaren ligger i supermaktens rivalisering? Det er vel ikke slik at Sovjet alene kan utgjøre noen krigsfare. Hva er det albanske partiets oppfatning i dette alvorlige spørsmålet?*

— La oss se på noen historiske fakta. Lærer de oss noe? Hvor mange år er det gått siden den andre verdenskrigen? 34—35 år. I løpet av denne perioden har USA startet tjuvfem kriger, og det har i hovedsak vært rettet mot sosialistiske land. I femten land har USA satt inn sin armé.

De har angrepet Korea, Vietnam, Kampuchea, Laos, Libanon etc. Nå snakker jeg ikke i det hele tatt om hva som har hendt i Latinamerika, ettersom USA der har optrådt som om de «har vært hjemme hos seg sjøl». USA har ca. 3000 militære baser over hele verden. Om dere bare ser over på den andre siden av Adriaterhavet så ser dere dem. Der finnes den amerikanske flåten. Og samtidig finnes den sovjetiske flåten der. I nesten alle land i Europa finnes det amerikanske baser. Omkring 45 prosent av den amerikanske arméen finnes utenlands. I løpet av «fredsårene» etter den andre verdenskrig har det blitt tre eller fire ganger så mange mennesker som under sjølve krigen. Se bare på hva som har hendt i de indokinesiske landene. Jeg kjenner ikke til et eneste land i verden der USA frivillig har dratt bort sine tropper. Vi kan altså ikke si at USA har gitt opp sine planer om makt. Hvorfor har de ikke dratt seg bort fra Midt-Østen, hvorfor ikke fra Afrika, hvorfor ikke fra Europa? Hvorfor finnes deres flåte på alle verdens hav? Jeg tror at den kinesiske regjeringen er alene i verden om å påstå at USA er på retrett. Kanskje finnes det en avtale mellom USA og Kina at de skal si det. Men det innebærer sannelig ikke at USA har opphørt å være en aggressiv supermakt. Kina sier dette om USA på et tidspunkt da de ikke engang er diplomatisk anerkjent av USA! Taiwan skulle ikke ha eksistert som «sjølstendig nasjon» om det ikke var for at USA fantes der.

USA finnes også i Korea. Men det er mulig at alt dette beviser at USA ikke lenger er aggressivt? Kinas oppfatning i dette spørsmålet er ikke «politikk», det er en kriminell handling mot alle folk i verden.

La oss nå snakke om den andre supermakten. Sovjet oppfører seg på samme måten som USA, f.eks. ved å opptre på verdenshavene, gjennom okkupasjonen av Tsjekkoslovakia. De skaffer seg baser i utlandet. Men ikke på noen måte kan vi se at det betyr at USA er på retrett. I virkeligheten er det Kina som befinner seg på retrett fra sin tidligere utenrikspolitikk. Vi har hørt mange andre absurde saker. USA pleier å si at den største militære truselen i Europa kommer

Eksemplet Iran viser hvor svekket USA-imperialismen er. Det er realiteten sjøl om de albanske lederne ikke har oppdaga det.

Minxhozhi kan ikke se at USA noe sted har blitt pressa tilbake. Han har ikke lagt merke til at USA blei drevet ut av Vietnam og Kampuchea. At Sovjet har bitt seg fast i Etiopia, som tidligere var knytta til USA, har gått ham hus forbi. Tyrkia er et land som Albania har gode kunnskaper om, ikke engang her har han lagt merke til at Sovjet presser USA vekk.

USA tvinges ut av land etter land. Sovjet forsøker å ta over plassen og har klart det flere steder. Sånn er verdensbildet i dag, dersom en forsøker å holde seg til fakta.

APA klarer ikke å ta stilling til invasjonen i Kampuchea. Mønsteret begynner å bli klart.

Sovjet er ingen militær trusel mot Europa? Kanskje ikke oppe i hodet til Minxhozhi, men i det virkelige livet har Warszawa-pakta en overvekt i stående styrker på 3:1 overfor NATO i nord- og sentral-Europa. De har 20 500 hovedstridsvogner i operativ tjeneste mot NATOs 7000 osv. Alle, uansett politisk mening forøvrig, er klar over at Sovjet styrker seg i Europa og at NATO og USA ikke har mye å stille opp her. De albanske lederne lukker krampaktig øynene og snakker om Kina.

APA-REVISJONISMEN

fra Sovjet. Men i virkeligheten har jo Sovjet sine tropper konsentrert ved grensen mot Kina. Nå, hvor finnes faren? Der trosses det finnes eller der de ikke finnes?

Naturligvis finnes det meget store farer i Europa. Så er det da derfor at begge supermaktene har store mengder militære her. Men den kinesiske regjeringa understreker dette stadig bare fordi de vil støtte NATO og dens baser. Vi anser ikke en ny verdenskrig som uungåelig. Det er vår bestemte oppfatning at det eksisterer en meget stor fare for en tredje verdenskrig, og vi må stadig være berette. Men krigen er altså ikke uungåelig. Marxistenes holdning er denne: Det må skje store anstrengelser mot en imperialistisk verdenskrig, ettersom det i slike kriger alltid er folkene som får lide mens de rike blir rikere. Derfor må vi gjøre vårt ytterste for å forhindre en slik krig. Men dersom krigen bryter ut, hva bør da den revolusjonære holdningen være? Revolusjonære bør gjøre sitt ytterste for å gjøre denne krigen om til en borgerkrig, til en revolusjonær krig. Også når det gjelder dette spørsmålet går vi mot revisjonistene. Og da særskilt de kinesiske revisjonistene, som nå åpent propaganderer sin oppfatning. De sier at en tredje verdenskrig er uungåelig. Det er et makabert perspektiv å tilby. Ettersom denne krigen sies å være uungåelig blir proletariatet og de revolusjonæres oppgave ifølge dem å verve seg i de borgerlige hærene, å betale skatter til arméen, og å kjempe for borgerskapet. Av dette trekker man konklusjonen at Atlanterhavspakten er meget bra. De oppfordrer folk til å dø for imperialismen!

Med denne hensikten anvender de parolen om forsvar av fedrelandet, om forsvar for nasjonal uavhengighet. Dere er unge mennesker, jeg vet ikke om dere har lest historien om den andre internasjonale. Det samme hendte da. Man oppfordret arbeiderklassen til å forsvare den nasjonale uavhengigheten, å støtte krigskreditter, å stemme for krigen i parlamentet. Og så gikk arbeiderne ut å drepte hverandre, i det borgerlige fedrelandets navn. Nå kan dere se hvordan historien gjentar seg. Den Xiaoping har til og med sagt at Kina utgjør NATOs østflanke. Dere ser sjøl hvilket selskap de befinner seg i.

En umiddelbar effekt av Kinas endrede holdning er at de kommer til å avsløre seg sjøl. Dette blir det store resultatet. I løpet av mange år har Kina nektet å støtte visse frigjøringsbevegelser. Kina oppretter avtaler med regjeringer, ikke med folk. Dette er en viktig sak som dere må kjenne til. Men frigjøringsbevegelser kommer til å utvikles uten deres støtte. Det er jo faktisk ikke bra om en frigjøringsbevegelse holdes i live bare med støtte fra Kina.

I de land der frigjøringsbevegelser opererer gjør imperialismen hele tiden mottiltak. Slik ser revolusjonen ut, den går opp og ned. Motganger avløses av framganger. Men det er et faktum at revolusjonen hele tiden går framover. Det er en objektiv lov. Ikke engang revolusjonen i Kina kommer til å stanse på grunn av Deng Xiaoping. Vi har sett revolusjonen gå opp og ned i Kina mange ganger. Det er som med været, iblant er det kaldt og iblant er det varmt. Man bytter ofte ledere i Kina.

Sosialimperialismens ekspansjon ser ikke ut til å bekymre Minxhozhi.

Når vi påstår at en tredje verdenskrig ikke er til å unngå, er vi revisjonister og makabre!

Vårt syn er at verdenskrigen kan hindres ved revolusjon i Sovjet og/eller USA. Desverre virker det ikke som revolusjonen modner raskt i noen av disse landa.

Når situasjonen er sånn, må alle kommunister arbeide hardt for å utsette krigen. Vi må forberede folk på den og reise kampen mot krigsforberedelsene. Hva er makabert ved det?

Når Sovjet går til angrep på Norge, ønsker Minxhozhi at de norske kommunistene skal angripe den norske hæren og de norske kapitalistene. Han vil at vi skal gjøre krigen om til en borgerkrig. Hvem er tjent med det? Det finnes bare et svar: angriperen Sovjet. De norske trotskistene mener akkurat det samme.

Minxhozhi mener at de norske kommunistene i april 1940 skulle lagt seg i bakhold og skutt løs på den forvirra norske hæren. Han mener at de skulle angrepet Elverum og skutt Kong Håkon. Dette gjorde ikke de norske kommunistene. Det var bra. Men de slåss heller ikke mot tyskerne. Det var dårlig. Minxhozhi vil at vi skal bli quislinger. Den oppgava overlater vi til Martin G. Knutsen.

I Albania bytter de ikke ledere i det hele tatt. Hvorfor skal de bytte ut de fullkomne som aldri kan tenke en borgerlig tanke, som aldri gjør feil.

Skulle det være så ille at en borgerlig tanke sniker seg inn i den rene hjernen, så må hodet rulle. For en kan ikke spise en middag dersom det er sølt bensin på den!

FRA DEBATTMØTE I OSLO

KRIGEN VIETNAM - KAMPUCHEA

I begynnelsen av februar arrangerte Oslo AKP(m-l) et debattmøte om Kampucheas invasjon i Vietnam. Innledere var Morten Myrstad fra Det Nye Folkepartiet, Odd Bach fra Vietnambevegelsen og Tron Øgrim fra AKP(m-l). Vi trykker her utdrag fra innledningene. På tross av forskjellig politisk grunnsyn og uenighet om konflikten var det enighet blant innleiderne om å forsvare prinsippet om nasjonal sjølråderett.

Morten Myrstad, Det Nye Folkepartiet.

Odd Bach, formann i Vietnambevegelsen.

Tron Øgrim, AKP(m-l)

VIETNAM—KAMPUCHEA

TRON ØGRIM, AKP(m-l): VIETNAM SØKER HEGEMONI I INDOKINA

Det er en feilaktig oppfatning at krigen mellom Vietnam og Kampuchea begynte i januar 79 og slutta etter 9—10 dager da Phnom Pehn ble tatt. Ifølge Pol Pot-regjeringa har motsetningene eksistert i lang tid. Ledelsen i Vietnam har lenge ønska Indokina samla i en føderasjon. Kampuchea har aldri ønska dette, folket ville ha et fritt og sjølstendig land. Alt i 1975 var det kamper om øyer utafor Kampuchea. I følge de opplysningene jeg sitter inne med har Mekong, som renner via Phnom Pehn gjennom Vietnam og ut i havet, aldri vært åpna for båttrafikk til Kampuchea etter frigjøringa. Videre var det kamper i 1976—77 som har blitt holdt delvis hemmelig både av den vietnamesiske og kampuchearske regjeringa, men som vi likevel har hørt om. Det var et stort angrep fra Vietnam høsten 1977 — der store panserstyrker deltok. Dette førte til brudd i de diplomatiske forbindelsene og Kampuchea offentliggjorde angrepene overfor verdensopinionen. Angrepet ble slått tilbake. Vietnam på sin side framstilte dette som en kampuchearsk grensekrenkelse overfor Vietnam. Det var nye angrep våren og høsten 1978. Den nåværende storoffensiven begynte høsten 1978.

TRE FASER I KRIGEN

Første fase var okkupasjon av store deler av Kampuchear territorium vest for Mekong. Andre fase begynte 5. januar og var et kraftig framstøt vestover som hadde som formål å ta Phnom Pehn, havnebyen Kampong Som, krysse Mekong og prøve å ta store byer og forbindelseslinjer over hele Kampuchea.

Tredje fase av krigen er i full gang nå. Det er Vietnams forsøk på å skaffe seg kontroll over hele landet, inkludert de byene som regjeringa i Kampuchea fortsatt har kontroll over.

Dette er i all enkelthet gangen i krigen og den framstillinga som størstedelen av verdensopinionen godtar.

Vietnam derimot framstiller dette som et indre oppgjør i Kampuchea — en opprørsbevegelse mot Pol Pot. Vietnams støtter i Norge har hittil sagt at de ikke kan vite om dette dreier seg om vietnamesiske styrker. De kan ikke vite om dette er opprørsstyrker.

VERDENSOPINIONEN MOT VIETNAM

Videre sier vietnameserne at kampene er slutt, at Kampuchea fullt ut er under kontroll av den nye regjeringa.

Jeg vil stille følgende spørsmål: Hvorfor er det ingen andre enn noen Sovjetstøtta stater som godtar disse påstandene? En mengde land i den 3. verden, Romania, Jugoslavia og Korea, som har hatt gode forbindelser med både Vietnam og Kampuchea, støtter ensidig den kampuchearsk framstillinga. Er det sånn at disse landa er for USA? Korea har f.eks. ingen diplomatiske forbindelser med USA, bl.a. fordi USA har tropper i Sør-Korea. Dette er land som i og utafor FN har fordømt USA, som nå fordømmer den vietnamesiske invasjonen. Jeg vil også peke på at ingen av frigjøringsbevegelsene i Sørøst-Asia og ingen av kommunistpartiene i disse områdene støtter den vietnamesiske framstillinga. Videre, Kampuchear hær var på under 100 000 mann. Vietnams hær er på 1 million mann, denne hæren har vært holdt mobilisert i 3 år etter frigjøringa til tross for at naboene er Laos, Kampuchea og Kina. Og til tross for at det er matmangel i Vietnam med stort behov for folk i de såkalte nye økonomiske sonene. Hvorfor holdes denne hæren mobilisert? Videre går det ikke an å bestride at angrepet på Kampuchea skjedde med et stort antall tanks,

fly og krigsskip. Dette er bekrefta av utenlandske observatører og journalister i Thailand. Thailand har også protestert mot at thailandske fiskebåter er oppbrakt av vietnamesiske krigsskip utafor grensa mellom Thailand og Kampuchea. Videre har det vært angrep med båter mot noen øyer som regjeringsstyrkene har holdt kontroll over. Hvor kommer de skipene fra som gjør et sånt angrep mulig?

Jeg vil stille følgende spørsmål: Hvordan er det mulig for den såkalte frigjøringsfronten for Kampuchea som ble oppretta for noen få måneder siden å skaffe seg tanks, fly og krigsskip og hvor fikk den flyvere og tanksførere fra? For flyvere kan jo ikke utdannes i løpet av to og en halv måned på grunnlag av flyktninger fra Pol Pots Kampuchea.

En journalistdelegasjon fra Le Monde dro til Vietnam høsten 1978. Det er verdt å merke seg at Le Monde har tatt stilling for Vietnam både i grensekonflikten med Kampuchea i 1978 og i grensekonflikten Kina — Vietnam. Denne delegasjonen rapporterte at den så endeløse kolonner med tanks på vei mot grensa. At den så en enorm militæroppbygging som retta seg mot grensa til Kampuchea, og den hørte om folk som ble verva til å delta i krigen.

HVORFOR LØGNER FRA VIETNAM?

Videre vil jeg peke på den demonstrativt løgnaktige framstillinga av konflikten fra de vietnamesiske myndighetene. F.eks. er det påvist hvordan de flere ganger i den senere tida har meldt om at de samme byene er tatt. Byer er blitt tatt 9. januar og den 12. januar heter det at de samme byene er tatt.

Det er blitt gitt en konsekvent strøm av feilinformasjon av typen: Pol Pot er falt. Pol Pot er i Thailand. Pol Pot er i Peking

VIETNAM—KAMPUCHEA

osv. Så blir det sagt: Ieng Sary med familie er flykta til Peking — familien viser seg å bestå av fem sekretærer. Hensikten med dette er etter min mening å gi inntrykk av at regjeringa i Demokratisk Kampuchea er gått i oppløsning, og at det ikke finnes noe motstand.

Et ledd i denne feilinformasjonen er påstanden om at det nå går en strøm av folk tilbake til byene. Hvordan er dette mulig? Det er lite industri i byene, det står ikke ferdige fabrikker, det finnes ikke arbeidsplasser og det finnes ikke større matproduksjon enn til den administrasjonen og de arbeiderne som har vært i byene. De har holdt en del kyr og griser og sånn til eget bruk. Hva skal så denne strømmen av folk gjøre og hva skal de ete? Jeg mener at denne påstanden om strøm av folk mot byene faller på sin egen absurditet, uansett hva man måtte mene om Pol Pots regjering. Samtidig meldes det fra Kampuchea og vestlige journalister i Thailand om kraftige kamper langs Mekong der det skytes mot båter med vietnamesere som frakter ris og dyr til Vietnam. Tyder dette på at det finns mat i byene som kan ta imot «denne strømmen av folk»?

Jeg vil vise til reporteren Fredrik Wandrup fra Dagbladet som er i Hanoi nå. Han har hittil forsvart Vietnams synspunkter på grenskonflikten med Kina og har gått mot Pol Pot-regjeringa tidligere. Han skriver i Dagbladet i januar at det er store problemer for vietnameserne å finne kampuchanske soldater som kan legitimere det nye regimet som er satt inn. Så nå er vietnameserne i ferd med å uniformere om til den såkalte frigjøringsfrontens uniformer 3000 såkalte Khmer-Seray soldater. Det vil si soldater av kampuchansk nasjonalitet bosatt i Vietnam i Mekong-området og som sloss på Thieus og USAs side under Vietnam-krigen. Disse blir nå sendt til Kampuchea slik at man kan vise utlendinger og andre at det er «kampuchanske» soldater som har tatt et «oppgjør» med Pol Pot regimet. Utenlandske observatører i Thailand mener forøvrig at Vietnam ikke har turt å ta grensebyene mot den thailandske grensa fordi de ikke har kampuchanske soldater som kan foreta militære operasjoner og det ville være pinlig å vise de utenlandske journalistene på den andre sida av grensen at det bare er vietnamesiske soldater som okkuperer byene.

HVA SLAGS SAMFUNN ER VIETNAM?

Jeg føler meg forplikta til å kommentere de indre forholda i Vietnam og prøve å si litt om hva slags samfunn det er som står bak invasjonen.

Det er fire år siden landet ble frigjort. Til tross for det er det fortsatt militarisert. Samtidig er økonomien i ruiner, den går svært dårlig. Dette bestrides heller ikke av Vietnam eller Vietnams venner, men det sies at dette skyldes krigen. Javel. Kina var også i en meget hard krig etter

Kampuchanske soldater vokter grensa mot Vietnam rett før krigen.

1949. Økonomien gikk dårlig i flere år. Kampuchea også. Likevel dyrket Kina nok mat to år etter at borgerkrigen var over. Kampuchea også. Vietnam har etter det jeg kjenner til ikke vist noen framgang i risproduksjonen fra 1975 og fram til idag. De har ifølge FN-statistikker importert 1—2 millioner tonn i året og nå i forbindelse med flomkatastrofen i fjor har de behov for import av 4 millioner tonn.

Jeg vil også peke på den enorme flyktningestrømmen fra Vietnam. Igjen kan man si — det dreier seg om folk som flykta fordi de har samarbeida med amerikanerne. Men jeg vil også minne om at representanter for det norske flyktningerådet flere ganger ifjor stod fram og sa at flyktningestrømmen har endra karakter. At det tidligere var politimenn og andre som har samarbeida med amerikanerne. Det som kommer nå er bønder, håndverkere og arbeidere som flykta fordi de ikke

evner å livberge seg i det nye Vietnam, fire år etter frigjøringa.

I det siste året har det som kjent vært en stor strøm av flyktninger av folk fra den kinesiske minoriteten over grensa til Kina. Det har vært hevdet at dette bare er rike kapitalister og handelsmenn som flykter etter frigjøringa i Sør-Vietnam. Det store problemet med dette er bare at det overveiende flertallet av de 160 000 flyktningene kommer fra Nord-Vietnam. Jeg var i Kina høsten 1978 og jeg hadde anledning til å snakke med et ti-talls kinesiske flyktninger hvorav en oppga å komme fra Ho Chi Minh byen. Resten oppga å være tidligere tjenestemenn, lærere og funksjonærer fra nord. En oppga å ha vært kinesisk-vietnamesisk tolk for statsministeren i Nord-Vietnam. Hvis dette er kapitalister som har flykta fra sør så er det merkelig at denne flukten skjer nå. Jeg vil peke på at det var en strøm av kampuchanske flyktninger bosatt i Sør-Vietnam som flykta over grensa inn i Kampuchea våren og høsten 1978. Den norske delegasjonen og andre pressedelegasjoner har besøkt dem og de så til dels ut som vandrende skjeletter. Det var det eneste sted i Kampuchea det fantes barn med oppblåste mager osv. Ifølge det de sjøl sa var de bønder som var blitt utsatt for tvangsbeskatning over flere måneder. De fortalte om massakre på bønder som hadde gjort motstand mot dette osv. Jeg vil også peke på rapporten om korrupsjon som går igjen i fortellingene om flyktningene. At det går an å kjøpe seg papirer for gull for å dra ut fra Vietnam. At det går an å kjøpe seg oversikt over når norske skip drar forbi sånn at man kan utstyre en båt og dra ut på grunnlag av disse rapportene.

HVA MED DE NASJONALE MINORITETER?

Det er også interessant å stille seg spørsmålet; hva med de andre minoritetene i Vietnam? Det er en kjent sak at det både i nord og sør finnes mange nasjonale minoriteter. Tidligere har Vietnam fulgt prinsippet med autonome områder der disse har kunnet styre sine egne saker. På grunnlag av replikker som falt fra de kinesiske flyktningene og også andre kilder, er det grunn til å regne med at det er minst like hard vietnamesisk sjåvinisme og undertrykking overfor disse som over-

VIETNAM—KAMPUCHEA

for den kinesiske minoriteten.

Etter min mening er det nåværende Vietnam ikke et progressivt Vietnam. Etter min mening er det et land med en rik overklasse og en fattig og undertrykt underklasse.

Landet har svære indre problemer og eksporterer sine problemer ved å føre krig mot andre land. Jeg oppfatter ikke dette som et sosialistisk land. Jeg oppfatter det mer som et land som minner om f.eks. Mengistus Etiopia.

SV FORSVARER INVASJONEN

Hvilke politiske konsekvenser kan vi trekke av dette? En av de få norske aviser som har forsvart invasjonen er Ny Tid — SVs organ. Ny Tids reaksjon på invasjonen var: «Pol Pots styre falt sammen som et korthus» — det var overskriften på forsida. I korthet ble det framstilt sånn: Pol Pots regjeringsstyrker samla seg ved grensen mot Vietnam i begynnelsen av januar og ydet hard motstand i begynnelsen til den brøyt sammen og gikk i oppløsning. «Opprørsstyrkene» og eventuelt vietnamesere kunne så marsjere tvers igjennom landet uten motstand. De brukte bl.a. vestlige militære eksperter som kilde. Nå er det sånn at hvis man først skal bruke vestlige militære eksperter som kilde, så har de sagt noe helt annet. De sier at den kampucheanske regjeringshærens taktikk var å slippe de vietnamesiske styrkene tvers igjennom. Og trekke seg tilbake fra panserkiler og andre områder som kunne bombes for så å angripe dem i ryggen etterpå. En ting er å være mot Pol Pot en annen ting er å tro at han er gått fra forstanden. Pol Pot og de andre lederne har vært i jungelen helt siden 1974—1975. De har alltid sloss med geriljastyrker. Jeg har alt nevnt litt om styrke-forholdet. Hvorfor i all-verden skulle de nå gå over til å sloss front-krig av samme type som franskmennene sloss mot tyskerne i første verdenskrig. Uansett politisk syn burde enhver forutsette at de skulle gjøre akkurat det de har gjort nå — nemlig å trekke seg tilbake for å føre gerilja-krig. Men det er ikke militær-strategiske betraktninger som er det viktigste i denne forbindelse. Jeg var medlem av SUF i 1968 og vi marxist-leninister i SUF var mot invasjonen i Tsjekkoslovakia. Vi var uenig med Dubcek, men men-

Vietnamesiske og sovjetiske våpen erobret av kampucheanske styrker.

te at det var Tsjekkoslovakias sak å ordne opp i egne saker. SF — forgjengeren til SV og Ny Tid var også mot invasjonen dengangen. Nå i 1979 er det slik at viktige SV-ledere støtter invasjonen i Kampuchea. Som argument blir det brukt at Pol Pot regimet angivelig forsvant som ingen ting og at det kampucheanske regimet var usympatisk. Jeg mener at «falt-som-et-korthus»-argumentene er en gangster-logikk. Det kan sammenfattes slik; Makta rår. Norge i 1940 falt som et korthus overfor en styrke på 8000 mann, mye mindre enn den vietnamesiske. Tsjekkoslovakia i 1968 falt som et korthus. Allende-regjeringa i Chile falt som et korthus. Regjeringa i Den demokratiske republikken Øst-Timor, tidligere portugisisk koloni som ble invadert av Indonesia, falt også som et korthus, men regjeringsstyrkene der fortsetter å sloss. Og det gjør de faktisk i Kampuchea også. Utifra et framtidig perspektiv om en krig mellom Norge og Sovjet vil også Norge høyst sannsynlig falle som et korthus. Er det et argument for hvem som folkerettslig sett har makta i et land? Dette er en gangster-logikk og det er skuffende at Ny Tid tyr til den slags argumenter. Så er det påstanden om at Pol Pot regimet er et terror-regime, og at det rettferdiggjør invasjonen. Jeg har tidligere sagt hva jeg mener om disse påstandene og skal ikke gå inn på det her. Men hva om så var?

Sett at Pol Pot regimet var et terrorregime ville det rettferdiggjort invasjonen. Hva om f.eks. USA invaderte Uganda og satte inn et annet regime enn Idi Amins? Jeg er ikke i tvil om at Idi Amin har et terrorregime som har drept ti—tusener. Var vi for at USA skulle invadere Chile og sette inn en annen regjering under Frei-regimet? Er vi for at Sverige og Norge lager en ekspedisjonsstyrke og invaderer Polen? Med den argumentasjonen at her er det ikke demokratiske rettigheter. Nå er det ikke Norge og Sveriges invasjonsplaner i andre land som er den overhengende faren. Men det er Sovjet, USA og kanskje i noen tilfeller Frankrikes tilsvarende planer om invasjon i forskjellige land som truer. Under påskudd av at de forskjellige land er usympatiske. Er vi for eller mot dette?

FOR PRINSIPPET OM SJØLRÅDERETT

Det fins forsøk i verden i dag, fra folk med forskjellige syn som avspeiler meningene og ønskene til det store flertall av verdens folk, på å skape en verdensorden som anerkjenner som almen rettspraksis at statene skal styre seg sjøl at de indre forholdene i hver enkelt stat er de respektive folkas egen sak. Og at en stat ikke har rett til å okkupere en annen. Hvis vi bryter med det prinsippet kan ingen vite hvor det ender.

VIETNAM—KAMPUCHEA

Jeg var aktiv med i Vietnam-arbeidet i over ti år og det er ikke lett å holde et foredrag som det jeg gjør i kveld. Det krever tenking og revurdering. Nå er det sånn at de som støtta USAs krig sier at vi som den gang støtta Vietnam må komme og innrømme at vi tok feil. Jeg føler ikke noe behov for det og skammer meg ikke over det jeg gjorde den gangen. USA hadde ingen ting å gjøre i Vietnam. Det var riktig å støtte Vietnam og det var ikke vår sak å diktere hva slags samfunns-system vietnameserne skulle ha. Men jeg vil også påpeke at vi ikke visste hva som skulle skje og hvis noen for ti år siden hadde fortalt meg at dette skulle skje, hadde jeg ikke trudd det. Og det gir grunn til ettertanke. Hva bør kommunister, sosialister og anti-imperialister lære av dette? Jeg tror vi bør lære at vi ikke skal være naive — vi må vite hva vi støtter og vi må vite hvorfor. Vi må ikke tru at alle problemer er slutt fordi om en frigjøringskamp vinner. Jeg mener dette bør øke forståelsen for prinsipper. Vi må

ikke ta lettvinde standpunkter vi må tenke og vurdere sjøl. Det er blant annet uttrykk for usjølstendighet av Ny Tid å ikke innse at Vietnam har skifta farge. Blindhet på det ene øyet.

MOT INVASJONEN I UNGARN

Vi marxist-leninister blir anklaga for å støtte invasjonen i Ungarn i 1956. Det har vi også tidligere gjort — jeg som marxist-leninist har gjort det. Jeg har sett det sånn at alternativet den gangen var fascisme — at hvis ikke invasjonen hadde kommet så hadde tilhengere av Horti som var pro-tysk quisling under den andre verdenskrigen, kommet tilbake. Det ble også i 1956 sagt fra Tito at det var et realistisk alternativ — han var mot invasjonen. Såvidt jeg veit gikk Molotov-fløyen i Sovjet og Mao inn for invasjonen. Jeg støtta den invasjonen. Jeg må si nå på vegne av meg sjøl — ikke på vegne av AKP(m-l), at de siste års utvikling og spesielt utviklingen i Kampuchea, har fått

meg til å endre syn. Jeg mener at invasjonen i Ungarn var feil. Den krenka det ungarske folkets rett på godt og vondt til å bestemme sin egen skjebne. I dette tilfelle antagelig på vondt å bestemme sin egen skjebne. Men i allefall burde det vært ungarene som skulle bestemt det. Invasjonen skapte en farlig presedens som leder rett til Tsjekkoslovakia, Eritrea og Kampuchea. Og imorgen kanskje til Norge.

Det som har skjedd er meget alvorlig. Vi som er kommunister og anti-imperialister og støtta Vietnam i sin tid har ikke rett til å slutte å tenke.

Jeg er tilhenger av Mao Zedong — jeg støtter Kina, men Kina og Mao Zedong kan ikke tenke for meg. Virkeligheten er sånn at når vi ser feil må vi innrømme feil.

Det er livsfarlig i dagens verden og ikke anerkjenne prinsippet om statenes rett til sjølstendighet. Og jeg håper at Ny Tids redaksjon og andre som har støtta invasjonen utifra blind tillit til Vietnam, vil frigjøre tenkninga si og endre syn.

ODD BACH, VIETNAMBEVEGELSEN:

BEKLAGER INVASJONEN, MEN VIETNAM TRENGER FORTSATT STØTTE !

Jeg vil understreke at jeg nå snakker utifra min egen personlige oppfatning og ikke på vegne av Vietnambevegelsen.

Jeg har desverre ikke kommet til at jeg kategorisk og med bred penn kan påstå at jeg har funnet den eneste sannhet om det som har skjedd. Dertil har opplysningene vært for motstridende og jeg har ikke vært istand til fullt ut å sortere disse mel-

dingene. Jeg vil derfor ta det forbehold at jeg kan ha kommet i skade for å foreta visse feilvurderinger.

VIETNAM — INGEN SOVJETSATELITT

Da vietnameserne stod foran gjenoppbygginga etter krigen stod de vel foran en større oppgave enn noen nasjon i

moderne tid. Vietnam la opp til en åpen politikk i forhold til å ta imot hjelp, så lenge denne hjelpa var uten forpliktelser. Derfor er det etter min mening manglende kjennskap til moderne vietnamesisk historie som gjør at man kan påstå at Vietnam nå er blitt en satelitt for Sovjet.

På tross av hjelp er det imidlertid klart at gjenoppbygginga har gått langsomt. Det er utvilsomt at de i Vietnam valgte en

VIETNAM—KAMPUCHEA

Det var en tilsynelatende hjertelig stemning på denne regjeringskonferansen mellom Vietnam og Kampuchea rett etter frigjøringa i 1975. Men allerede på denne tida ulma det under overflaten. På

dette tidspunktet påsto vietnameserne at ideen om en Indokinesisk føderasjon var skrinlagt for lenge siden.

annen holdning overfor tidligere quislinger og andre som hadde en tvilsom rolle i forbindelse med amerikanernes opphold, enn det de gjorde i Kampuchea. Jeg vil her understreke at jeg aldri har gitt meg inn på noen fordømmelse i den ene eller andre retning. Bare konstantere at det var en vesensforskjell på den måten en opptrådte på i disse to land.

Det er riktig at f.eks. utflyttingen fra Ho Chi Minh byen gikk mer tregt. I 1977 var det bare en halv million som hadde flyttet ut i de nye økonomiske sonene fra Ho Chi Minh byen og ifølge vietnameserne var det en million for lite. Jeg var i 1977 ikke istand til å registrere at jeg var i et land som drev omfattende mobilisering på tross av at vi hadde hørt rapporter om grensestridigheter mot Kampuchea.

Det hører med til dette bildet at Vietnam lenge har hatt redsel for å komme inn under innflytelse fra Kina. Dette har de lagt vekt på overfor meg — berettiget eller ikke. Og jeg er ikke så mye opptatt

av berettigelsen fordi jeg er helt sikker på at dette var det bakenforliggende motivet når det gjelder Vietnams deltagelse i Kampuchea. Jeg mener at det er fastslått at Vietnam moralsk, materielt har støttet det som har skjedd i Kampuchea. Jeg stiller spørsmålsteget — utifra de informasjonene som har kommet i hvilken grad de forøvrig materielt sett har deltatt. Jeg finner ingen grunn til å stå her i dag å påstå at det ikke har deltatt vietnamesere — det ville bare være dumt, men det eksisterer påstander fra at ikke en eneste vietnamese deltar — til deltagelse fra et så stort antall divisjoner at det overstiger det vietnameserne rår over. Så jeg antar at det er vanskelig å finne ut av det konkrete omfanget, men at vietnameserne helt opplagt ønsket et annet regime i Kampuchea — det skal heller ikke være noen hemmelighet. Men at det skulle skje på denne måten — det har jeg ikke noe problemer med å beklage utifra den prinsipielle holdningen som jeg tidligere har referert til.

FORTSETT STØTTEARBEIDET

Jeg er i denne sammenheng også opptatt av det fortsatte støttearbeidet til Vietnam og fortsatte hjelpeprosjekter. Det dukker nå opp en del mennesker som ser muligheten til å vinne den krigen de tapte i og med frigjøringa av Vietnam. Jeg tenker da på de som var i stand til å forsvare USAs krigføring. Nå har disse folkene fått en mulighet til å ta hevn. Hva var det vi sa? Straffen skal så bli å stanse alle former for hjelpearbeid. For meg ville det være blodig urettferdig.

Jeg skal til slutt kommentere Øgrims påstand om undertrykkelse av nasjonale minoriteter. I min reise i Vietnam så jeg ingenting som kunne bekrefte at det foregår noen form for diskriminering av de 47—48 etniske minoritetene. Og jeg synes Øgrims framstilling av flyktningeproblematikken var noe vemodig. Jeg holder fast ved at de som flykter har tidligere hatt en privilegert stilling i det vietnamesiske samfunn under USAs innflytelse.

VIETNAM—KAMPUCHEA

MORTEN MYRSTAD, DNF:

OGSÅ ET TERROR-
REGIME HAR KRAV
PÅ SJØLRÅDERETT

Jeg vil takke for at jeg får lov til å være til stede på dette møtet i Oslo AKP(m-l), for å diskutere invasjonen i Kampuchea. Som møtelederen sa vil vi få presentert tre ulike syn på dette møtet. Jeg er ingen ekspert på forholdene i Indokina. I likhet med Det Nye Folkepartiet har jeg tatt standpunkt i den saken utifra at det er en åpen aggresjon mot et annet land. Og en grov krenking av dette landets rettigheter.

ET TERROR REGIME

Så kan vi spørre: Hva var realiteten i det regimet som hersket i Kampuchea før invasjonen? Ifølge det liberale grunnsynet som vi som parti står for er menneskerettighetene ukrenkelige rettigheter. I verden i dag brytes de fleste av disse menneskerettighetene i de fleste av verdens land. Bl.a. retten til arbeid, retten til å organisere seg, retten til å påvirke utviklingen av sitt samfunn gjennom allmenne og frie valg. I Kampuchea har vi de siste årene daglig hørt om brudd på menneskerettighetene. Tusenvis har flyktet fra Røde Khmer-styret. Vi har hørt om tvangsforflyttinger, massakrer, om omskoleringsleire. I utgangspunktet strider alle disse sakene mot grunnleggende tanker i et liberalt samfunnssyn og i et liberalt menneskesyn. Ethvert menneske har rett til å skape sitt eget liv, ha sine egne meninger og gi uttrykk for dem uten å være redd for represalier. Intet regime har rett til å utnevne seg til selvbestaltede herskere på vegne av folket uten først å ha spurt folket.

I dag står jeg her i Oslo AKP(m-l) og taler i en åpen og fri forsamling — jeg vil påstå at det ikke hadde vært mulig i Kampuchea under Røde Khmer-regimet.

Så kan man si — fakta står mot fakta. Tron Øgrim sier at det ikke er bevist at det skjer overgrep i Kampuchea, og han er heller ikke villig til å gå god for at det ikke skjer slike overgrep. Samtidig låner du ut ditt navn til et regime som det du kaller Det demokratiske Kampuchea — til Pol Pot regimet. Du er garantist for det regimet, du gir dem blanco fullmakt. Så kan du spørre: Vi hører meldinger om overgrep, vi hører om rolige forhold, hva skal vi ta mest alvorlig, hva skal vi undersøke mest? Det må i tilfelle være meldingene om overgrep. Disse delegasjonene som har reist rundt lar man selvsagt se det man vil at de skal se. Det ble nevnt at de fleste delegasjonene hadde reist i landet fra september 78 og utover — i så fall er det over tre år siden Røde Khmers maktovertagelse. Dersom det etiopiske regimet inviterer en delegasjon av journalister og viser dem rundt i Eritrea og sier: Se her er det rolig. Skal vi da ta rapporter om overgrep alvorlig eller skal vi si — nei delegasjoner har vært rundt og kan bekrefte noe annet. Du bruker også rapporter fra vietnamesiske flyktninger som kan fortelle om korrupsjon, tvangsskattelegging og voldtekt i Vietnam. Så konkluderer du med at Vietnam er ingen sosialistisk stat, ingen progressiv stat. Det minner mer om regimet i Etiopia. Hvorfor ikke vurdere flyktningerapporter fra Kampuchea på samme måte? Til å lage en analyse av Røde Khmer-regimet. Så kan man da spørre seg hvordan vi skal stille oss når et slikt regime faller?

NASJONAL SJØLRÅDERETT —
ET PRINSIPP

Vi har et annet prinsipp som også har sitt utgangspunkt i menneskerettighetene.

Ethvert lands rett til selvbestemmelse. Og at landets grenser er ukrenkelige. Ingen stat har derfor rett til å invadere et annet land for derved å sette inn et annet og mer vennligsinnet regime.

Og det er gledelig å høre at Tron Øgrim tar sjølkritikk på Ungarn 1956 og dermed allment og konsekvent støtter opp om prinsippet: Ingen innblanding i andre lands forhold aksepteres.

Bach brukte en del tid på å snakke om at Vietnam ikke var en satelittstat under Sovjet. Det som er kjerna i spørsmålet i dag er vel om Kampuchea er blitt en satelittstat under Vietnam. Du sier at det er bevist at Vietnam materielt økonomisk har deltatt i Kampuchea, du finner ingen grunn til å påstå at det ikke finnes vietnamesiske soldater i Kampuchea. Det er vanskelig å finne omfanget sier du. Og du beklager invasjonen i Kampuchea. Du sier til og med at det var et feilgrep. Det minner nesten om Olof Palme som på svensk TV sier at Vietnam gjør dumheter, «jag skal tala om det for dom». Skjer det overgrep så må man protestere, og ta avstand konsekvent — ikke beklage.

Hvordan skal man så stille seg til en slik hendelse som dette som skjer i Indokina. Vi har andre hendelser, det som skjedde i Angola. Kubanske og Sovjetiske soldater i Etiopia og Eritrea. Det nye Folkepartiet har gått inn for at Norge straks skal slutte å inngå nye avtaler med Vietnam. Ti dager etter at det ble gitt melding om den vietnamesiske invasjonen så stiller en norsk delegasjon i Vietnam og forhandler om nye avtaler. Vi kan ikke i denne situasjonen gjøre det lettere for Vietnam å løse sine indre problemer når det i neste omgang blir brukt til å starte aggresjon mot et annet land. □

Hovedpoenget i H.Gs artikkel (i Røde Fane 3/78) er at det fins én forklaring på de økonomiske krisene som han kaller den marxistiske forklaringen. Alle kriser under kapitalismen har følgelig samme årsak og denne forklaringen. Forsøk på å forklare krisene på en annen måte oppfatter H.G. som angrep på hans marxistiske forklaring. Etter min vurdering er dette et galt utgangspunkt. For det første samsvarer det ikke med Marx' syn. (Marx hadde planlagt et eget kapittel om de økonomiske krisene. Dette rakk han ikke å skrive før han døde, men det fins sprette sitater som viser at Marx ikke mente at det bare var én forklaring g på krisenes gåte.) For det andre er de dynamiske kreftene som skaper krise i økonomien så sammensatte og kompliserte at de ikke kan reduseres til et forhold. For det tredje må det være lettere for staten enn H.G. vil ha det til, å forhindre kriser eller å mildne virkningene av dem dersom det bare fins en kriseskapende mekanisme. (Dette kommer jeg tilbake til.)

H.G.s forklaring er følgende: Konkursen mellom kapitalistene fører til at de stadig tvinges til å investere i den nyeste teknologien og maskinteknikken (s. 4). Dette øker produksjonskapasiteten, men markedet for de varene som den stadig voksende produksjonskapasiteten leverer, er begrenset i hovedsak av massenes kjøpekraft. (Arbeidernes lønn er mindre enn den produktmengden de produserer.) Derfor vil det inntre salgsvansker og kapitalistene får problemer med å realisere den produserte merverdien i penger (s. 5). Årsaken til overproduksjonskrisene er altså rett og slett at det er produsert for mye i forhold til etterspørselen. Et annet navn på denne teorien kunne like gjerne være underforbruksteori.

Det er ikke min hensikt å påstå at den mekanismen H.G. peker på er uvirksom eller ikke er viktig. Mitt poeng er bare at den umulig kan være den eneste årsaken til krise og at forklaringen er mangelfull.

Det som H.G. behandler minst, er etter mitt skjønn det viktigste i konjunkturforløpet: Hva bestemmer kapitalakkumulasjonens størrelse? For å belyse kapitalakkumulasjonens rolle skal vi gjøre noen forenklinger. Å forenkle er teoriens eksistensberettigelse. Det er bare to klasser; arbeidere og kapitalister. Arbeiderne jobber i kapitalistiske bedrifter og bruker alt

Dette debattinnlegget polemiserer mot analysene til Hallvard Gråtopp i Røde Fanes krisenummer nr. 3/78.

Artikkelforfatteren mener at Gråtopp har lagt for ensidig vekt på overproduksjon som en krisefremmende faktor. Han mener at forhold som salgsvansker, profittratefall og tiltagende byråkratisering også spiller en stor rolle. Han har også innvendinger mot formen i Gråtopps artikler.

GRÅTOPPS KRISEANALYSE ER ENSIDIG!

de tjener på forbruksvarer. Kapitalistklassen som helhet betaler da like mye ut i lønn som de får inn i salgsinntekter fra arbeidernes forbruksvarekjøp. Som helhet kan kapitalistklassen derfor ikke realisere noen profitt ved å selge bare til egne arbeidere. Dette gjelder for hver sektor isolert og for systemet sett under ett. Den realiserte profitten vil være lik kapitalakkumulasjonens størrelse (investeringsvare-etterspørselen) pluss kapitalistklassens forbruk (som er lite jamført med investeringene). Det er disse to komponentene i den samfunnsmessige etterspørselen som kan representere salgsinntekter ut over lønnsutbetalingene. Kapitalistklassen er altså ytre sett sin egen lykkesmed; Er akkumulasjonen høy blir også den realiserte profitten stor. Men hvor høy den samlede kapitalakkumulasjonen blir, er avhengig av samfunnsmessige forhold som den enkelte kapitalist ikke er herre over.

KRISE-DEBATT

Hva bestemmer så kapitalakkumulasjonens størrelse? Under kapitalisme er den realisererte profittraten systemets drivfjær. Er profitten høy i forhold til den innskutte kapitalen, har den enkelte kapitalisten muligheter til ekspansjon (store investeringsfond og økte lånemuligheter). Samtidig er forventningene til at også de nye investeringene gir høy avkastning tilstede. Høy akkumulasjon gir så i neste omgang høy profitt som så igjen gir høy akkumulasjon. Sysselsettingen øker. Hva er det som kan forhindre dette systemet fra å nå en gullalder med evig vekst og full sysselsetting? Her er det mange skjær i sjøen — så mange at en grunnstøting er uunngåelig i det lange løp. Plassen tillater bare en kort presentasjon av noen av de viktigste.

A. Salgsvansker. Kapitalistene i forbruksvaresektoren kan få salgsvansker på grunn av massenes begrensede kjøpekraft. Viktig i denne sammenheng er sysselsettingen og lønnsutbetalingene i kapitalvaresektoren siden denne representerer forbruksvare-etterspørsel ut over lønnsutbetalingene i forbruksvaresektoren. Denne etterspørselen kan derfor realisere profitt i forbruksvaresektoren. Salgsvansker vil i neste omgang innebære at forbruksvaresektoren etterspør mindre kapitalvarer. Kapitalvaresektoren realiserer da mindre profitt og vil selv heller ikke akkumulere. Salgsvanskene gir seg uttrykk i et drastisk fall i den realisererte profitten over hele linjen og en selvforsterkende depresjonsmekanisme er satt i sving. Dette er — sagt med mindre ord — den mekanismen som minner mest om H.G.s.

B. Profittratefall. Investeringene realiserer profitt, men øker samtidig den kapitalen som skal forrentes. Både det som står i telleren og det som står i neveren i uttrykket for profittraten påvirkes av akkumulasjonens størrelse. Dersom kapitalen øker mer enn profitten, faller profittrenten. Marx mente at profittratefall var en sannsynlig følge av maksimeringsprosessen.

Dette kan komme i stand gjennom flere mekanismer. Her skal jeg bare nevne to som begge har sammenheng med at arbeidskraften er en vare som ikke produseres på kapitalistisk vis. Økt etterspørsel vil derfor ikke automatisk føre til økt tilbud.

Når akkumulasjonen etter hvert tøm-

mer reservearmeen av arbeidere presses prisen på arbeidskraft opp. Vilkaene for arbeiderklassens kamp er gunstige. Dette skviser profitten til kapitalen og akkumulasjonen avtar. Avtakende akkumulasjon innebærer igjen redusert realisert profitt og depresjonsmekanismen kan tre inn som i punkt A. Dette er det ene tilfellet som kan skje når reservearmeen tømmes. Det andre tilfellet er at lønnsøkningene gjør det profitabelt for kapitaleierne i større utstrekning enn ellers å erstatte arbeidskraften med maskiner. Dette øker kapitalens organiske sammensetning og profittrenten må falle om ikke utbyttingsraten samtidig øker tilsvarende. Sagt med andre ord: Lønnsøkning kan føre til at fast kapital per sysselsatt øker ved tiltakende mekanisering. Om ikke profitt per arbeider øker tilsvarende — noe som henger sammen med produktiviteten til de nye maskinene — vil profittrenten falle.

I begge tilfellene har vi at når vilkaene er gunstige for at arbeiderklassen kan høste en større andel av produktmengden de har skapt, kan systemet svare med en økonomisk krise. Dette er en av mange grunner til at kapitalismen ikke kan ivareta arbeiderklassens grunnleggende interesser.

C. Tiltakende byråkratisering. Dette fenomenet har betydning på to nivåer; samfunnsmessig og internt i bedriftene. Samfunnsmessig gir det seg uttrykk i statsapparatets vekst. En økende andel av ressursene settes inn i administrasjon av systemet. Internt i bedriftene kommer byråkratiseringen tilsyne ved at den uproduktive regnskaps- og administrasjonsstaben øker. Flere og flere blir ansatt i bedriftene for å utføre reklamekampanjer, tjene bedriftens interesser vis a vis skattemyndigheter, osv. Mye tyder på at det kan være mer lønnsomt for bedriftene å ansette folk i disse merkantile yrkene framfor å ansette teknikere og liknende som kan arbeide med å utvikle ny produksjonsteknikk. Slik systemet har utviklet seg er det mer å hente for bedriftene i å bearbeide offentlige komiteer og utnytte det kompliserte skattesystemet enn i å øke arbeidsproduktiviteten. Samfunnsmessig innebærer byråkratiseringen på begge nivåer sløsing og en hemming av produksjonskreftenes utvikling. Samtidig avtar andelen av produksjonsresultatet som går til kapitalakkumulasjon. Og dette er avgjørende for spørsmålet om fort-

satt vekst eller stagnasjon under høykonjunkturen. Avtar akkumulasjonen kan igjen profittabiliteten gå ned ytterligere og en krise kan utløses.

Når krisa først er kommet, vil den uavhengig av om den utløsende årsak er av typen A, B eller C ytre seg som en overproduksjonskrise med ledig produksjonskapasitet og arbeidsløshet og hvor bedriftene har salgsvansker.

La oss se hvordan systemet kan utvikle seg slik at mekanismen som H.G. bygger hele sin artikkel på ikke vil inntre. Dette kan skje ved at hovedtyngden av kapitalakkumulasjonen foregår i kapitalvaresektoren. Denne vil da ekspandere nærmest uavhengig av investeringsvare-etterspørselen i forbruksvaresektoren. Kapitalvarer vil bli produsert som igjen skal produsere kapitalvarer. I perioder med rask teknologisk endring hvor maskiner og liknende raskt blir økonomisk foreldet er dette sannsynlig. Forbruksvaresektoren kan unngå salgsvansker ved at kapitalvaresektoren sysselsetter mange arbeidere som etterspør forbruksvarer. Byråkratiseringen av økonomien trekker i samme retning. Mange sysselsettes uproduktivt som etterspør forbruksvarer. Men begge disse forhold som altså motvirker krisemekanismen i punkt A, skjerper muligheten for krise ved mekanismene som er nevnt i punkt B og C. Under vekstprosessen balanserer altså systemet på en knivsegg som blir skarpere og skarpere.

H.G. påstår at statens etterspørsel f.eks. militærutgiftene ikke kan forhindre overproduksjonskriser. Ut fra den kriseskapende mekanisme han har stilt opp, blir dette uforståelig. Han sier bl.a.: «Krigsproduksjonen (er) død produksjon som ikke gir tilsvarende ringvirkninger i økonomien som annen produksjon» (s. 20). Dette er i og for seg riktig, men poenget er at militariseringen gir gunstige ringvirkninger i forhold til den motsetningen mellom produksjon og marked som H.G.s argumentasjon hviler på. Militærproduksjonen representerer nemlig samfunnsmessig etterspørsel som letter realisasjonsproblemen og som samtidig ikke øker produksjonskapasiteten. Den griper altså bare inn på den ene siden av motsetningen mellom produksjonskapasitet og samfunnsmessig etterspørsel og på en måte som må virke isolert sett krieforhindrende. Men trekker vi inn mu-

KRISE-DEBATT

lighetene for flere enn én kriseutløsende mekanisme, blir konklusjonen en annen. Militariserings vil da skjerpe de forhold som er nevnt i punkt C.

Jeg har forsøkt å argumentere for at det må være mer enn en kriseskapende mekanisme i en kapitalistisk økonomi. Hvilken av de nevnte mekanismene som har vært mest aktiv i den nåværende krisen, vet jeg ikke. Men jeg vil i alle fall ikke utelukke verken B eller C uten å ha un-

økonomiske veksten og øke arbeidsløsheten — eller i det minste ikke forsøke å motvirke økonomiske tilbakeslag i samme grad som tidligere — for å disiplinere arbeiderklassen.

I Aftenposten 19. juli i år skrev direktør Kaare Pettersen blant annet om det han kaller oversysselsetting: «Oversysselsetting skaper også andre problemer. Ukontrollert lønnsglidning er ett av dem. Noe det snakkes og skrives mindre om,

(s. 12). Begge deler mener jeg er feil slik det står. H.G. ser her bort fra at kapitaleierne krever en viss profittrente for å akkumulere og at monopolene har markedsrett til å velte en del av lønnsøknin- gene over i prisstigning. En kunne nesten få den mistanken at dette ikke nevnes av opportunistiske grunner. Men det er ikke noe å holde skjult at dette systemet ikke egner seg til å skaffe arbeiderne både økt lønn, sikre arbeidsplasser og stabile priser. Tvert imot må det være et poeng å få fram at det er innebygd mekanismer i den kapitalistiske samfunnsstrukturen som umuliggjør at slike ønsker kan bli innfridd fullt ut på samme tid (selv om det er mulig med visse innrømmelser).

Til slutt: Det er en gammel tradisjon innenfor den marxistiske litteraturen å uttrykke seg bombastisk skråsikkert og polemisk overfor politiske motstandere. Etter mitt skjønn er dette en tradisjon som det er liten vits i å videreføre. H.G. er trolig av en annen oppfatning. På side 6 og 7 presterer han i alle fall et ordentlig mageplask i så måte. Det vises til et debattmøte arrangert av Oslo AKP hvor ifølge HG «en taler fra Universitetet SV» kom med «angrep på den marxistiske kriteorien ... av de plumpeste og mest talentløse». Videre: «taleren fra USV ... graver opp tåpeligheter som Marx tok livet av for over 100 år sia». H.G. «ser ingen grunn til å fortsette polemikken mot USV-talerens antikverte forestillinger om kapitalismen». Dette understrekes med at «det finnes mer intelligente motstandere» enn «en ubehjelpelig USV'er» (For poengets skyld er sitatene konsentrert!). For det første ble personen utsagnene er myn- tet på, ferdig på universitetet for flere år siden. For det andre er han såvidt jeg vet ikke aktiv SV'er. For det tredje vurderes ikke personer i noe fall ut fra organisato- risk tilknytning, men ut fra hva de sier (og gjør). Og i den sammenheng gjengis argumentene til vedkommende på en ten- densøs og usmakelig måte.

K.M.

Arbeidsløsheten truer — et resultat av krisa. Arbeiderne på NOR- OFF, Sandnessjøen, møter representanter for regjeringa i septem- ber 1978.

dersøkt dem nøye. I tillegg vil jeg peke på et forhold H.G. tar altfor lett på. I flere kapitalistiske land disponerer staten opp- til halvparten av det samlede produk- sjonsresultatet. De mekanismer som er med på å bestemme statens disposisjoner i høykonjunkturen er derfor viktig å un- dersøke. I de siste 20—30 årene hvor den økonomiske veksten og sysselsettingen har vært relativt stabil jamført med mel- lomkrigstiden, har arbeiderklassen i min- dre og mindre grad vært preget av fryk- ten for massearbeidsløshet. Dette har fra kapitaleiernes side blitt oppfattet som et disiplinproblem. Riset bak speilet i form av arbeidsløshet og utrygghet har blitt re- dusert som virkemiddel for å holde arbei- derne i sjakk og produktiviteten oppe. Mye tyder på at det har dannet seg et press fra kapitaleiernes side for at staten gjennom sin politikk skulle redusere den

er den synkende arbeidsmoralen. Et alt- for stramt arbeidsmarked frister ganske mange til lav arbeidsinnsats, skulk og unødig «sykefravær». Pettersen er sik- kert ikke den eneste av næringslivets maktpersoner som tenker slik og derfor ønsker en innsprøyting av utrygghet i ar- beiderklassen. Hvis dette er riktig, inne- holder krisa i dag også en politisk be- stemt utløsningsmekanisme av den typen den polske marxisten Kalecki advarte mot like etter krigen.

Det er flere punkter i H.G.s artikkel enn de jeg allerede har nevnt, som kan diskuteres. For eksempel påstås det (på s. 10) indirekte at lønnsøkning vil føre til sikre arbeidsplasser og oppgang. Videre presenteres et misforstått og derfor over- drevet formalistisk «bevis» (med liknin- ger og talleksempel) for at lønnsøkninger overhode ikke kan føre til prisstigning

Lenin og medarbeidere på Kominterns stiftelseskongress i 1919.

(Foto: Arbeiderbevegelsens arkiv).

Bakgrunnen for at Komintern blei oppretta i 1919 var behovet for å samordne den revolusjonære virksomheten til kommunistpartiene over hele verden. Borgerskapet i alle landene i Europa var sterkt svekka etter den første imperialistiske verdenskrigen. — Revolusjonen stod på dagsorden i de fleste kapitalistiske land. Komintern blei oppretta for å samordne og styrke ledelsen for revolusjonen. Ikke minst var dette nødvendig fordi den kommunistiske ledelsen i mange land faktisk var ganske svak. Kommunistene på den tida regna det som sikkert at revolusjonen ville seire raskt og at Komintern også skulle samordne den sosialistiske oppbygginga. Sjølv om dette ikke skjedde spilte Komintern utvilsomt en positiv rolle de første åra, bl.a. når det gjaldt å avsløre opportunistiske strømninger i arbeiderklassen og de enkelte partiene. På 30-tallet hadde Komintern en viktig funksjon når det gjaldt å avsløre faren for en ny verdenskrig og lede den anti-fascistiske kampen.

Da eksekutivkomiteen i Komintern i 1943 vedtok å oppløse organisasjonen blei det begrunna med at den historiske utviklinga hadde skapt ulike problemer og særregnheter i hvert enkelt land. Dette stilte store krav til den politiske ledelsen for kommunistene og arbeiderklassen i de enkelte landa. Den organisasjonsformen som Komintern representerte hadde overlevd seg sjølv. Det ble også pekt på at organiseringa i Komintern til en viss grad hadde hindra utviklinga og styrkinga av partiene i hvert enkelt land. (Red. anm.)

KOMINTERN I KRIG 1939—1941

Dette innlegget vil forsøke å knytte an til den debatten som har vært ført i Røde Fane nr. 2-78 og til artiklene i nr. 5-77. Det er blitt et langt innlegg, men de historiske hendelsene er kompliserte og de tidligere innlegga krever kommentar på mange punkter. Jeg har arbeidet kildehenvisningene inn i teksten, for å unngå et stort noteapparat, og ofte er det jo et poeng i seg sjølv hvor en ting er uttalt.

KARAKTEREN AV DEN 2. VERDENSKRIGEN

Dette kjernespørsmålet behandlar alle tidligere innlegg på en altfor lemfeldig måte. Selv en overflatisk analyse av Kominterns (KI) dokumenter fra perioden 1939—41 vil vise at KI i de forskjellige fasene av krigen hadde forskjellig syn på krigens karakter. Tre uforenlige syn trer klart fram:

1) Folkefrontsperioden. 1935 til september 1939

I denne perioden jobbet KI for en internasjonal front mot fascismen. KI skilte mellom aggressive, fascistiske stater og fredsvennlige demokratiske stater. Så seint som i månedskiftet juli/august 1939 skrev KI i sitt ukeskrift på tysk, Rundschau, under overskriften «Den andre imperialistiske krigen kommer istedenfor den første» (tritt an die Stelle des ersten) følgende:

«Den andre imperialistiske krigen har begynt. De skyldige, aggressorene, kan enhver se. *Krigen mot aggressorene for forsvaret av folkenes uavhengigheter er en rettferdig krig.* Dette vet hundre millioner arbeidende i alle deler av verden.» (nr. 41, s. 1170, artikkelen opprinnelig fra Pravda 31. juli).

2) Paktperioden. September 1939 — juni 1940.

Den av meg uthevede setning fra Rundschau vil en lete forgjeves etter i KIs tidsskrifter i denne perioden. Det som hundre millioner visste i august hadde KI «glemt» i løpet av en måned. Dette fikk enorme konsekvenser: Det er marxistisk ABC at en ikke deltar i urettferdige kriger, mens en deltar i og starter rettferdige kriger. I og med at Komintern aldri betegnet motstanden mot tysk okkupasjon som en rettferdig krig ble kommunistpartienes «passive» holdning en logisk følge

- Brukte Stalin ikke-angrepsavtalen for å sikre seg hegemoni over deler av Øst-Europa?
- Ga Komintern direktiv til partiene i Vest-Europa om å legge ned kampen mot de tyske okkupasjonsstyrkene?
- Vurderte Stalin kampen i hvert enkelt land utelukkende utifra Sovjets interesser?
- Var hegemonisme hovedsida ved Stalins utenrikspolitikk?

Dette er noen av påstandene som Anders Eke-land fremmer i dette debattinnlegget. Han polemiserer mot tidligere innlegg i Komintern-diskusjonen som sto i Røde Fane nr. 2/78. Vi kommer til å fortsette denne diskusjonen og mottar gjerne flere innlegg.

STALIN OG KOMINTERN - svik i kampen mot Hitler?

av KI's linje. (Unntakene, Kina og Jugoslavia, se eget kapittel). At KI betegnet krigen som imperialistisk hjelper ingen ting, det gjorde f.eks. Håkon Meyer og så. At KI skriver om at en skal kjempe

for uavhengighet hjelper heller ikke, da KI setter likhetstegn mellom «kampen mot den imperialistiske krigen» og «kampen for massenes dagskrav». Ikke en eneste gang skriver Komintern om væpnet

kamp, eller støtter den motstand som de tyske okkupasjonene møtte. I Norges tilfelle er kommentarene så «nøytrale» at de grenser til åpen tysk-vennlighet. Se f.eks. KI's 1. mai opprop 1940 i J. De-

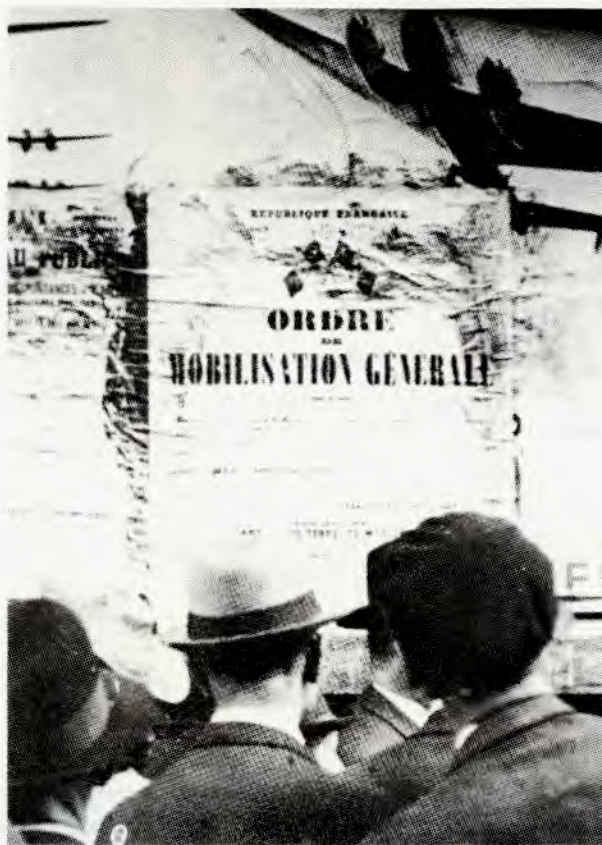
KOMINTERN-DEBATT

gras: Selected Doc. from CI. (Dette verket finnes på norske biblioteker, dessuten kan en låne ukeskriftet til KI svenske utgave gjennom Arbeiderbevegelsens arkiv, for ikke å glemme at en gjennom Universitetsbiblioteket kan få låne «Kommunistische Internationale», årg. 1940 — juni 41 nesten komplett fra Kiel, det som mangler der vil en finne på Universitetsbiblioteket i Gøteborg, jfr. Røde Fane 5/77, s. 82.

Dessuten er de viktigste dokumentene, som hamrer inn den nye analysen av krigens karakter, utgitt på norsk: Dimitroff: Krigen og arbeiderklassens oppgaver. «Mot krig og reaksjon! For fred og frihet!» KIs og NKPs vedtak fra november 1939; Molotovs taler til det øverste Sovjet. Så langt om kildene. De tidligere innlegga har sånn nogenlunde gjenngitt hva denne nye linja gikk ut på i ord, men ignorert hva den betydde i praksis. For å rette opp dette latterlige misforhold skal vi ta for oss Frankrikes Kommunistiske Parti (FKP), Vest-Europas største, og se hvilke konsekvenser linjeskiftet fikk der.

Som leseren sikkert husker ble «ikke-angreps avtalen» inngått 23/8. Den 1. september angrep Hitler Polen, og den 2. verdenskrigen begynte. KI hadde på dette tidspunktet ikke «lagt om linja», av den enkle grunn at Stalin stolte ikke på Hitler, dette skjedde først da Den Røde Hær hadde besatt de områdene som Stalin hadde tusket til seg ved hjelp av den hemmelige tilleggsprotokollen. (Mer utførlig omtale av «ikke-angrepspaktens hemmelige tilleggsavtale» i avsnittet «Marxister bedømmer ikke...»)

Først da Stalin skjønte at Hitler var en mann en kunne gjøre forretninger med, ble linja lagt om — OG DET 180°! Det at krigen brøt ut 1. sept. og Den Røde Hær først marsjerte inn i Polen 17. sept. med det påfølgende linjeskift fra KI satte FKP i et fryktelig dilemma. Helt i tråd med analysen av krigens karakter fra «folkefrontperioden» stemte FKP for krigskreditter, skrev flammende opprop om kampen mot fascismen, 24 av parlamentsmedlemmene (blant dem partiformannen Thorez) dro til fronten «for å være i første linje i kampen mot fascismen!» Hva skjedde så da linja ble lagt om? Jo — de franske kommunistene deserterte (Thorez dro til Moskva)! De oppgav kampen mot fascismen! Dette ikke bare i praksis, men også i ord. Det mest typiske er vel at til og

Bildet til venstre viser oppslag om mobiliseringa i Frankrike. De franske kommunistene med partiformannen Thorez i spissen dro først til fronten og oppfordra folk til å delta i krigen mot Tyskland. Senere stilte de parolen om desertering og karakteriserte krigen som urettferdig. Ifølge Ekeland kom linjeskiftet etter et direktiv fra Komintern.

Bildet til høyre viser tyske og sovjetiske soldater som møtes i Polen etter å ha okkupert hver sin halvdel av landet. I følge Ekeland var dette avtalt i en hemmelig tilleggsprotokoll i ikke-angrepsavtalen mellom Sovjet og Tyskland.

med sjølve ordet fascist ble fjerna fra alt KI og FKP-propaganda. Før, i folkefront-perioden okt/nov 1939 — juni 1941 er det kjemisk reint for det! Men det innebar selvsagt ingen nedlegging av kampen mot fascismen?

3) Etter angrepet på Sovjetunionen

KI ble oppløst i 1943, og deres ukeskrift «Die Welt», «Världen i dag» henholdsvis tysk/sv. utgave inneholder ingen analyser av dette såvidt jeg kan se. «Kommunistische Internationale» fra perioden juni 1941 til mai 1943 har jeg ikke fått fatt i. Men en tale fra Stalin fra 9/2 1946 får gjøre samme nytten; den er hentet fra Småskrifter fra «Sambandet Norge-Sovjet», nr. 2.:

«Som en følge av den første krisen i verdensøkonomiens kapitalistiske system oppstod således den første verdenskrigen; som følge av den andre krisen oppstod den andre verdenskrigen. Dette betyr naturligvis ikke, at den andre verdenskrigen skulle være en kopi av den første. Den andre verdenskrigen atskiller seg derimot

i sin karakter vesentlig fra den første. ... (Stalin skildrer fascismens ugjerninger fra 1933)...

Derfor antok den andre verdenskrig mot aksemaktene — i motsetning til den første verdenskrig — helt fra begynnelsen av karakteren av en anti-fascistisk frihetskrig. Et av dens mål var å gjenopprette de demokratiske friheter. Sovjetsamveldets inntreden i krigen mot aksemaktene kunne bare forsterke — og forsterket også — den andre verdenskrigens karakter som en anti-fascistisk krig, en frihetskrig.» (Min uthevn.)

4) Kominterns syn på krigens karakter — tilpasset Sovjets utenrikspolitiske behov

Som en vil se er det ikke mulig å forene disse tre standpunktene. KKP ser ut til å støtte Stalin fra 1946, se Røde Fane 2—78 s. 99. Men felles for Komintern og KKP er at slike «analyser» skiftes etter som Sovjet/Kina manøvrerer mellom de ulike imperialistiske maktene. Sjøl mener jeg at 1, 2, 3, ikke er korrekte, sjøl om al-

KOMINTERN-DEBATT

le syn inneholder riktige elementer. Plasen tillater ikke en lengre analyse, la meg bare kort si at den 2. verdenskrigen var en imperialistisk omfordelingskrig fra begynnelse til slutt, hvor England, Tyskland, Frankrike, Japan, USA og Sovjet alle prøvde å karre til seg/beholde mest mulig. Til tross for store forskjeller i politisk system, borgerlig demokrati/fascisme/bonapartisme, var ingen av disse regimene strategiske allierte for arbeiderklassen. Men dette er ikke hovedpoenget akkurat nå. Poenget er at HG, HW, Karlsen og Valen må stille de ulike syna opp mot hverandre, analysere dem, ikke bare late som dette er uproblematisk. Hvis de — som til nå holder på KIs analyse nr. 2 — er de da villig til å :

1) Kritisere Stalin like skarpt som KI kritiserte de som stod for synet «Anti-fascistisk krig» i perioden sept. 1939 — juni 1941, dvs som kontrarevolusjonær(e) agent(er).

2) Innrømme at når KI «reiste kampen mot krigen» så mente den kamp mot å «velte krigens byrder over på arbeiderklassen» og ikke væpnet kamp mot okku-

pasjonsmakta?

3) Innrømme at i og med at KI aldri (bortsett fra Jugoslavia) brukte begrepet rettferdig krig, men bare snakket om dens urettferdige karakter i realiteten ikke skiller seg kvalitativt fra NKPs analyse?

**MARXISTER BEDØMMER IKKE
ET PARTI, KOMINTERN ELLER
STALIN UTELUKKENDE ETTER
HVA DE SIER, MEN VESENTLIG
PÅ BAKGRUNN AV DERES
HANDLINGER**

Denne elementære sannhet burde alle med unntak av Karlsen, legge seg på minnet. Karlsen i sitt innlegg holder seg stort sett, i det han skriver, til fakta, en annen sak er alt det han ikke skriver om. Karlens dilemma blir da at han må forsvare en politisk praksis som «objektivt sett» tjente den tyske imperialismen (Røde Fane — 5 s. 21) og blir et lett bytte for Valens ahistoriske moral. Valen derimot sit-

ter på kammerset og bruker likt og ulikt, fakta og dikt til å klatte ihop et Stalin-bilde som passer ham. I det følgende skal vi derfor se på KI/Stalin/Sovjets praksis, hovedsakelig, men også deres uttalelser skal vi fornøye oss med.

1) Ikke-angrepspakten og dens hemmelige tilleggsprotokoll

Det må være mot bedre vitende at ingen av innlegga så mye som nevner den hemmelige tilleggsprotokollen til ikke-angrepspakten. Den er jo nevnt i alle borgerlige bøker om emnet, og en lang rekke andre steder. Den hemmelige protokollen delte Polen i to, ga Sovjet Finland, Latvia, Litauen, Estland og Bessarabia! Det er umulig i dag å benekte dette dokumentets eksistens, se f.eks. pro-stalinisten Jan Myrdals siste bok «Sidevågen», heretter kalt JMS, s. 260—61.

Det var nemlig ikke noe i den internasjonale situasjonen som tilsa at Kominterns analyse av den andre verdenskrigen skulle skifte etter en ikke-angreps avtale (offisiell del) som bare var pjatt. Tilleggsavtalen derimot, denne skjendige hestehandel, forklarer det meste. Hvor hule blir ikke frasene om «polakkenes frihet». Hvor naivt er det ikke å sitere Mao: «Det polske folket er ofrene. Det må reise seg mot undertrykkinga fra de tyske fascistene og sine egne reaksjonære godseiere og borgerklassen og opprette en sjølstendig, fri og demokratisk polsk stat,» når det samme dag som denne artikkelen ble offentliggjort (ble inngått) en avtale om «grenser og vennskap» mellom Sovjet og Nazi-Tyskland som raderte vekk Polen fra kartet!

At det i Oktober-utgaven av «Mao om 2. verdenskrigen» s. 20 står «de polske fascistene» istedenfor som i Selected Works s. 279 «the German fascists» gjør ikke saken bedre! (1965 utgv.) Er Valen og co. klar over at Molotov i en tale til det øverste Sovjet 31. okt. 1939 uttalte: «Som enhver forstår (sic!) kommer det ikke på tale å gjenopprette det gamle Polen...» «...«Dette vannskapte barn av Versailles traktaten...» (samme sted)?!

Den hemmelige tilleggssavtalen forklarer hvorfor Sovjet støttet de tyske fredsforslaga seinhøstes 1939! Er Valen og co., så naive at de tror at Hitler foreslo at Østerrike, Tsjekkoslovakia osv. skulle få sin frihet? (Kilde: f.eks.: Intervju med

KOMINTERN-DEBATT

Stalin. Arbeidern 30. november) Mao skriver i den ovenfor siterte artikkelen s. 20: «Tyskland satte igang krigen for å plyndre det polske folket og knuse en flanke i den engelsk-franske imperialistiske fronten.» I intervjuet sier Stalin: «For det første har ikke Tyskland overfalt Frankrike og England, men Frankrike og England har overfalt Tyskland og overtok derved ansvaret for den nåværende krig.» Genialt, hva? Kan en forene disse to standpunktene?

En liten anekdote: Våren 1940 ble 570 tyske anti-fascister som hadde flyktet til Sovjet i løpet av tre år utlevert til Hitler, de fleste møtte sin altfor sikre død, men noen få overlevde ved tilfældighetenes spill. (Kilder se Braunthal: «Die Internationale» s. 524—25, Weissberg & Cybulski, «Hexensabbat», Wallenberg: «E. Thälmann» Sonderdruck «Der Monat», 1953 og Margrete Buber-Neumann «Als Gefangene bei Hitler und Stalin».)

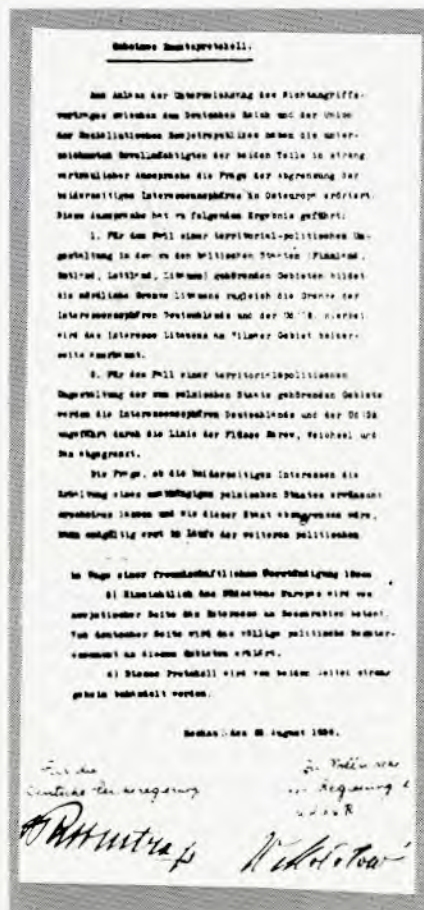
2) Kominterns direktiver

Det er i seg selv fantastisk av Valen og co. å innbille seg at i de to åra fra 1939 (sept) til juni 1941 var KI ute av stand til å korrigere NKP og alle andre vest-europeiske kommunistpartier, enten gjennom utenlandssendingene fra Moskva, kurerer eller gjennom tidsskriftene. Det finnes i Kominterns tidsskrifter ikke et ord av kritikk til de «passive kommunistpartiene», tvert imot finnes det kritikk av «enkelte» med en «forenklet oppfatning av begreper som fascisme og aggressor». Se «Kommunistische Int.» nr. 9 1940 s. 580).

Dessuten finnes det flere lett tilgjengelige kilder som helt klart viser at KI stod i løpende kontakt med kommunistpartiene. Karlsen siterer Langfeldt, men Valen snur det døde øret til. Ikke bare overfor Langfeldt, men i et eget uttrykt manus kalt «Partiets politikk 1939—1949» bekrefter A.G. Hansen at KI — to ganger — først ved kurer i mai 1940 — senere, juni 1940 via H.W. Kristiansen (partiformann) — hadde kontakt med NKP. I tillegg så lå KIs redaksjoner o.l. i Stockholm på denne tiden:

Jan Myrdal skriver; JMS s. 260: «Det var en lika barock bedømmning av situasjonen i Kina som den bedømmning av situasjonen i det av tyskerne okkuperte Vesteuropa som ledde til att Komintern i slutet av juni år 1940 beordrade de kommunistiske partierna att ta kontakt med

de tyska ockupanterna och anhänga om att bli förklarade lagliga partier og å få tyskt tillstånd att ge ut sina tidningar under okkupationsmaktens beskydd.» (Min uthevn.)

Faksimile av tilleggsprotokollen til ikke-angrepsavtalen mellom Tyskland og Sovjet som deler øst-europa i en tysk og sovjetisk interessesfære.

Jeg vet ikke om jeg skal le eller gråte når Røde Fane nr. 5—77 skriver spalte opp og spalte ned om «NKP kjøpte legaliteten for dyrt» ... «deres hovedfeil» osv! Hvis dere tror JM farer med løse påstander kan dere jo skrive til ham å spørre hvor han har det fra. Det har jeg gjort, og jeg kan forsikre HG om at JM hadde sitt på det tørre.

Et eksempel til: Jiri Pelikan, medlem av kommunistpartiet i Tsjekkoslovakia fra 1939, valgt inn i sentralkomiteen på den ekstra-ordinære 14. kongress, dvs. midt under invasjonen i 1968 og som nylig fikk et stort og positivt oppslag i Klassekampen, skriver i sin bok «En vår uten ende», s. 30: «Det var en iøynefallende motsetning mellom Partiets aksjoner i Tsjekkoslovakia og partiledernes oppfatninger i Moskva. Partiet som stod i nær kontakt med folket kjempet fra første dag mot den tyske okkupasjonen, men oftest, for å si det rett ut, i strid med instruksene fra Moskva.» Pelikan baserer seg ikke bare på egen hukommelse, men også på mikrofilmer av direktivene i Partiets arkiv, offentliggjort i «Bidrag til TKPs historie» nr. 3, 1967.

Kort sagt: Tesen om at KI/Stalin satt i Moskva å hadde «ei korrekt linje», mens partiene i vest-Europa førte ei linje som «objektivt sett tjente den tyske imperialismen» må forkastes.

HVA KOMINTERN EGENTLIG SA

Like lite som en kan bedømme karakteren av Bresjnevs politikk utifra frasene alene, like lite kan en bedømme Stalins politikk etter hans ord alene. Men når det er sagt betyr det ikke at det er uinteressant hva folk sier, tvert imot, ord og handling danner en helhet. Derfor skal jeg ofre et avsnitt på analysen av hva KI sa om tyske forhold. Jeg skal bruke en artikkel fra «Die Welt» 2. februar — 1940 av daværende SK-medlem, den ikke helt ukjente Walter Ulbricht. Han skriver «This war policy (dvs. England og Frankrikes) is the more criminal because the Power wick, according to Hilferding, will decide the outcome of the war (dvs. England), is the most reactionary force in the world. (Kursiv i originalen). Sto Ulbricht alene med dette standpunktet? Nei! I «Kommunistische Internationale» nr. 1/40 står det i en *usignert* artikkel s. 15—16: «Arbeiderklassens internasjonale kamp mot det imperialistiske verdenssystem krever konsentrasjon av kreftene mot den nåværende hovedfienden på den internasjonale politiske arena.» ... (Skilddrer Englands forsøk på å hisse til krig mot Sovjet) ... «Dermed er imidlertid den engelske imperialismen blitt til en farlig krigsbrandstifter og framstår over hele verden som den internasjonale arbeider-

KOMINTERN-DEBATT

Bildet over: Utenriksminister Ribbentrop ønskes velkommen av viseutenriksminister Potemkin foran undertegninga av ikke-angrepsavtalen mellom Tyskland og Sovjet 24. august 1939.

Bildet under: Molotov undertegner ikke-angrepsavtalen, bak står Stalin og Ribbentrop. Ifølge Ekeland resulterte avtalen i direktiv til partiene i vest-europa om å legge ned kampen mot Tyskland.

klassens hovedfiende (Kursiv i org. begge steder.) Hvor naivt er det ikke når HG i Røde Fane 5—77 s. 26 kritiserer NKP for ikke å holde fast på sitt eget standpunkt om at nazi-Tyskland var den mest aggressive imperialistmakta. De kunne ikke pga. KIs statutter (Røde Fane 2—78 s. 77) holde på det. At ikke HG spør seg hvorfor og hvordan NKP fikk et standpunkt som «ikke var deres eget» ligger i hans metode: Konklusjonen klar på forhånd (KI/Stalin har ikke noe ansvar for

NKPs feil) også skriver man likt og ulikt rundt det.

Men tilbake til WU: «The revolutionary workers and progressiv forces in Germany who, at the cost of great sacrifices, are fighting against terror and reaction, do not wish to exchange the present regime for a regime of national and social oppression by British imperialism and German big capitalists who are subservient to Britain, but are fighting against all enslavement of the working people,

for a Germany in which the working people really rule.»

Se Note 1. for oversettelse av sitatet.

Hold nå de to standpunktene; England som verdens mest reaksjonære makt, og at WU ikke vil bytte ut Hitler med et britisk regime, sammen. (Det er vel unødvendig å diskutere hvilken makt som virkelig var mest reaksjonær i 1940 for marxister i dag). Lenin sier i *Collected Works* —21 s. 163: «In each country, the struggle against a government that is waging an imperialist war should not falter (nøle) at the possibility of that countrys defeat as a result of revolutionary propaganda. The defeat of the governments army weakens the government, promotes the liberation of the nationalities it oppresses, and facilitates civil war against the ruling classes.

This holds particularly true in respect of Russia. A victory for Russia will bring in its train a strengthening of reaction, both throughout the world and within the country, and will be accompanied by the complete enslavement of the peoples living in areas already seized. *In view of this we consider the defeat of Russia the lesser evil in all conditions.*

Se Note 2. for oversettelse av sitatet.

Kommentarer til den siste av meg uthevede setning er egentlig unødvendig. Dra de historiske paralleller, og en ser at Walter Ulbricht snur Lenin fullstendig på hodet. Hvem tjener på det?

Walter Ulbrichts artikkel inneholder mange andre godbiter bl.a. ikke et ord om revolusjonær aksjon mot Hitler, oppfordring til å avsløre og fjerne fra statsapparatet og hæren *alle som er mot pakt*en, dvs. alle Hitlers motstandere, sosialdemokrater og liberalere. Ja Ulbricht må til og med skynde seg å si at hans politikk «in no ways implies a bloc with the nazi regime»! Men en analyse av dette og påvisning at Ulbricht ikke sto alene om disse synspunktene ville sprengte rammene for denne artikkelen. Jeg vil henvise interesserte til V. Gollancz. «The betrayal of the Left» (Arbeiderbevegelsens Arkiv)

TITO OG MAO — UNNTAKENE SOM BEKREFTER REGELEN

Men Mao da, vil mange si, han fortsatte krigen mot Japan. Det er helt åpenbart, men det hadde Mao gjort uansett

KOMINTERN-DEBATT

hva Stalin/KI foretok seg. KKP's innsats er såvisst ikke KIs fortjeneste, snarere tvert imot. Dette av følgende grunner:

1) Det er alment anerkjent at i og med Mao-fraksjonens overtakelse i 1935 var det slutt på KIs styring av KKP. Mao har sjøl sagt dette, se Schram, «The political Thought of Mao Tsetung» s. 290. Snow, Han Suyin og Myrdal mener det samme. F.eks. JMS s. 259: «Kinas kommunister hadde aldri før fått oppretta en bred nasjonal enhet i kampen mot de japanske angriperne og heller aldri før fått segra 1949 og börjat oppbygget av det nye Kina, om inte Mao Tsetung og Chou En-lai og de andra kommunistiske lederne av omsorg om den kinesiske revolusjonen vid Tsunyi-konferansen i januar 1935 kopplat bort Moskvas möjlighet att direkt ingripa i Kinas affärer.» (Min uthevning)

2) KI støtter Kina i ord, men Sovjet ga ingen materiell hjelp av betydning. E. Snow skriver i sine «Memoarer» sv. utgv. s. 181: «I mina intervjuer med Mao kallade han Sovjetunionen sin «lojala allierade», men över plommonkompotten talade han ganske satirisk om «den ryska hjälpen som aldrig kom fram.» Och faktiskt skulle ingen materiell hjälp av betydelse nå de kinesiska röda på ytterligare några år... (dvs. först efter 1945)

3) Men om Stalin ikke sendte så mye hjelp, så «hjalp» han i alle fall Kina med å bli kvitt sine naturressurser. Sovjet sluttet nemlig f.eks. en avtale om utvinning av tinn i Sinkiang. Jan Myrdal fikk opplysningene om denne avtalen av kineserne på sin siste reise i Kina (Sinkiang). Jeg siterer utførlig for å la leserne nyte detaljene. Slike dokumenter som den hemmelige tilleggsprotokollen og denne «Sin-Tin» avtalen er helt avgjørende å analysere når en skal finne karakteren av Stalins politikk. JMS s.291:

«Men det avtal med hvilket Sovjetunionen saikrade sig «ekklusiv rätt» att i Sinkiang utvinna tenn och tilhörande mineral, det så kallade «Sin-tin-avtalet» av 26 november 1940 är av sådan extrem karaktär att det överträffar tsar Peters förslag och blir ett modellavtal för imperialistisk utsigning. Sovjetunionen får alle rättigheter, inklusive rätten att bygga kraftstationer och järnvägar och utnyttja alla tänkbare kommunikationsmedel

Portrettene av Stalin og Tito side om side i en demonstrasjon i Beograd. Det faktum at kommunistene i Jugoslavia fra første stund tok opp den væpna motstandskampen mot tyskerne forklarer Ekeland med at dette tjente Sovjets militærstrategiske interesser.

och oppretta radiostationer och telefonlinjer och att fritt importera allt de behöver för detta. Total skattefrihet och frihet från varje påлага under en första tioårsperiod. Rätt att återexportera utrustning och material utan någon tull eller påлага. Rätt att utnyttja arbeidskraft från Sinkiang och tekniker, ingenjörer och arbetare från Sovjetunionen, vilka utan hinder alla skall ha inneserätt och uppehållsrätt över hela Sinkiang. Rätt att importera och distribuera dagligvaror utan tull eller skatt eller påлага. Rätt att utan tull eller någon påлага exportera råmaterial eller färdiga produkter från de produktionscentra Sovjetunionen låter konstrue-

ra i Sinkiang. Skyldighet för Sinkiangs regering att evakuera all befolkning från de områden som Sovjetunionen vill exploatera. Och så vidare. För detta skall Sovjetunionen betala Sinkiangs regering 5 procent av det genomsnittliga mineralvärdet för tenn och tilhörande mineraler som Sovjetunionen bryter i Sinkiang. Efter fem år skall detta stiga till 6 procent. Betalningen skall erläggas i varor. Därtill skall Sovjetunionen som ersättning för den totala tull och skattefriheten erlægga 2 procent av exportvärdet till Sinkiangs regering. Sinkiangs regering avsäger sig i avtalet varje rätt att inspektera, övervaka, undersöka eller revidera någonting som rör produktion, finans eller handel i enlighet med avtalet. Att alla fastigheter som berörs får extra territoriell status och att sovjetmedborgares egendom inte kan beslagtas och att Sovjetunionen får rätt att ha väpnade styrkor för att skydda sin egendom i Sinkiang följer också av

KOMINTERN-DEBATT

detta avtal, som sovjetregeringen inngikk med Sheng Shih-tsai.»

JUGOSLAVIA — EN NYTTIG BRIKKE FOR STALIN

Som sagt ovenfor brukte KI aldri begrepet «rettferdig krig» bortsett fra i ett tilfelle, Jugoslavia. Rettere sagt det italienske partiet bruker ordet i et opprop som støtter den Jugoslaviske motstanden. Se «Komm. Int» nr. 4/5 1941, har somla bort den nøyaktige henvisninga. Årsaken til dette avdekker vår ekspert, Karl- sen, i følgende avsnitt, Røde Fane 2—78 s. 82:

«Mens Sovjetunionen fremdeles offisielt holdt strengt på nøytraliteten sin ser vi at Komintern i all hemmelighet kjørte ut en anti-fascistisk motstandslinje på sida av Paktpolitikken. En ser det helt tydelig i land som Jugoslavia, der en kraftig kom-

munistisk motstandspolitik allerede våren 1941 hadde direkte militærstrategisk betydning for Sovjetunionen.» Som vi ser, KI skruv av og på motstandskampen etter som det passer Sovjets nasjonale interesser. De tyske diplomatiske arkivene viser da også at både Stalin og Hitler anså Balkan som sin influensessfære. (Se f.eks. A. Rossi «Den russisk-tyske allianse»)

TIL SLUTT: IKKE DEKK OVER HISTORISKE FAKTA!

Kommentator skriver i Klassekampen 17/8 under overskriften: «Redsel for riktig kritikk av Stalin»:

Både Mao, KKP og AKP(m-l) har slått fast at vi mener Stalin var en stor revolusjonær. Men vi mener samtidig at han gjorde en del feil. Blant annet fantes det tendenser til hegemonisme i noe av utenrikspolitikken hans. Hvilken holdning skal

kommunister ta til dette? Skal vi forsvare tendenser til hegemonisme fra et sosialistisk land? Skal vi prøve å dekke over historiske fakta? Eller skal vi som Mao Tsetung trekke lærdommer både av de positive og de negative lærdommene fra proletariats diktatur i Sovjet under Stalin? Det er ingen tvil om at det er bare det siste som er en vitenskapelig holdning.

Som leseren sikkert har skjønnet mener jeg at Stalin ikke var en stor revolusjonær. Men allikevel håper jeg at Valen og co. vil legge seg Kommentators ord på minnet, slikt vi kan fortsette diskusjonen på bakgrunn av fakta. Selv om Valen og co. skulle opprettholde sin generelle vurdering av Stalin som stor revolusjonær ville det være et framskritt om de forandret standpunkt fra hyllest til KI/Stalins politikk til en korrekt kritikk av KI/Stalins politikk både før under og etter 2. verdenskrig.

Anders Ekeland

Mao Zedong i 1939. Ekeland hevder at de kinesiske kommunistenes seier i den militære kampen mot de japanske okkupasjonsstyrkene og seieren i revolusjonen 1949 lyktes fordi KKP ikke aksepterte direktiver fra Komintern.

Tito i august 1942. Ekeland hevder at Jugoslavia er det eneste eksemplet på at Komintern karakteriserer motstandskamp mot nazi-Tyskland som rettferdig krig. Angivelig fordi det tjente Sovjets militær-strategiske interesser.

Note 1.

«De revolusjonære arbeidere og de progressive kreftene i Tyskland som med store ofre som betaling, sloss mot terror og reaksjon, ønsker ikke å bytte ut det nåværende regimet med et regime som bygger på nasjonal og sosial undertrykking fra britisk imperialisme og tyske stor-kapitalister som er nyttige for England, men sloss mot all slavebinding av det arbeidende folket for et Tyskland der det arbeidende folket virkelig styrer.»

Note 2.

«I hvert land må kampen mot en regjering som fører en imperialistisk krig ikke dvele ved tanken for muligheten av landets nederlag, som et resultat av revolusjonær propaganda.

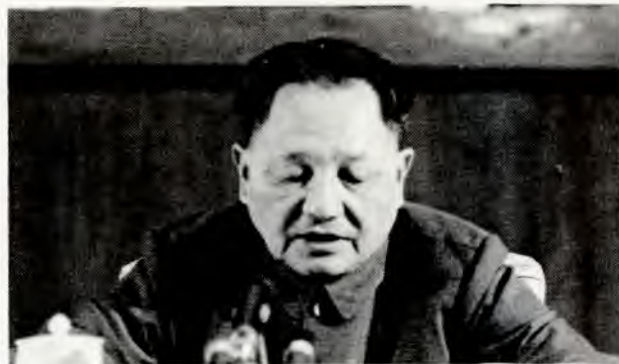
Nederlaget for regjeringas hær, svekker regjeringa, fremmer frigjøringa for de nasjonaliteter som undertrykkes, og fremmer borgerkrig mot herskerklassen.

Dette er en sannhet som er spesielt gyldig for Russland. En seier for Russland vil bli fulgt av en styrking av reaksjonen både rundt om i verden og her i landet, og vil bli fulgt av en fullstendig slavebinding av folkene som bor i allerede erobrede områder. Sett i lys av dette anser vi Russlands nederlag som det minste onde på alle måter.»

NB! Oversettelsene står for redaksjonens regning.

En omtale av boka

Deng Xiaoping — en politisk biografi

DENG XIAOPING — a political biography

På et forlag i Xianggang (Hong Kong) har Chi Hsin gitt ut en politisk biografi av Deng Xiaoping — kritisert og avsatt under kulturrevolusjonen, rehabilitert og avsatt igjen under «firerbanden», nå viseformann i partiet og første vise-statsminister i Kina. Chi Hsin er et pseudonym for ei forfatter-gruppe som også har skrevet andre bøker om utviklinga i Kina, blant annet ei interessant bok om «firerbanden», «The rise and fall of the gang of four».

Boka gjør et forsøk på å svare på noen av de spørsmålene vi ofte møter når det gjelder Kina og Deng. Hva ble han kritisert for under kulturrevolusjonen? Hvorfor kom han tilbake? Har han gjort sjølkritikk, eller var kulturrevolusjonen forgjeves?

Det beste ved boka er at den bringer de viktigste dokumentene angående kulturrevolusjonen og Deng, enten i sin helhet eller i utdrag. Her finner vi veggaviser og taler som kritiserte den tidligere generalsekretæren i Kinas Kommunistiske Parti. Dongs sjølkritikk fra 1966, viktige vedtak fra kulturrevolusjonen, og Dongs brev (i utdrag) til sentralkomiteen i 1977 — da han igjen kom inn på den politiske arena. Det meste av dette er ikke offisielle kinesiske dokumenter. Avslutningsvis bringer boka også noen av de viktigste dokumentene fra po-

lemikken mellom Kina og Albania de siste åra.

Da kulturrevolusjonen startet i 1966 var Deng Xiaoping generalsekretær i partiet, medlem av Politbyrået og vise-statsminister (det var flere av dem). Formelt var han nr. 6 i hierarkiet. Han hadde deltatt i revolusjonær virksomhet siden 20-åra, kjempet mot japanere og Jiang Jieshi (Chiang Kai-shek) og spilt en betydelig rolle i oppbygginga av det sosialistiske Kina etter revolusjonen i 1949.

Deng ble anklaget for å ha gått kapitalismens veg, for å være Kinas Krustsjov nr. 2 — Liu Shaoqi (Liu Shao-chi) var nr. 1. Han ble videre anklaget for å ha motsatt seg kulturrevolusjonen, prøvd å undertrykke den og bringe den på avveier. Han blei derfor fratatt sine verv i partiet og staten, men aldri ekskludert av partiet — i motsetning til Liu Shaoqi.

Allerede i oktober 1966 la Deng fram sin sjølkritikk. Her sier han seg enig i den alvorlige kritikken som har blitt retta mot han. Og han understreker at det ikke er tilfældige politiske feil han har begått, men at det dreier seg om feilaktige politiske linjer.

Han avslutter med å si at det er farlig å ha personer med slike feil i partiets og statens ledelse, og at han derfor ikke kan fortsette i sin nåværende stilling. Men han håper å kvitte seg med sine feil — etter grundige studier i Mao Zedongs tenkning — og at

han i de seinere år av sitt liv igjen kan tjene folket og partiet.

Det tok bortimot sju år før han kom tilbake. Han ble gjenvalgt til sentralkomiteen på den 10. partikongressen i august 1973. I januar 1975 ble han så viseformann i partiet og første visestatsminister. Disse posisjonene hadde han imidlertid bare litt over et år. Etter demonstrasjonene på (Tiananmen-plassen) den 5. april 1976, blei han fratatt begge verv.

Han kom imidlertid tilbake nok en gang, ei stund etter «firerbanden»s fall. Igjen som viseformann og visestatsminister. Også denne gang sirkulerte det en slags sjølkritikk fra Deng i partiet. I brevene redegjorde han for sin støtte til Mao og Hua Guofeng, og var glad for at Sentralkomiteen hadde uttalt at han ikke hadde noe med demonstrasjonene på Tiananmen-plassen å gjøre, samtidig som sentralkomiteen også hevdet at demonstrasjonen var rettferdig.

Boka går nøye inn på disse hendingene. Hva forteller de om Deng, og hva forteller de om utviklinga i Kina? Er alt som før kulturrevolusjonen — siden Deng ikke bare er tilbake, men har styrka posisjonen sin?

Ifølge forfatterne av denne biografien ble Deng Xiaoping i 1976 offer for «firerbanden»s intriger og planer om statskupp. Deng sto i vegen for dem, og de brukte derfor hendingene på Tiananmen-

plassen til å bli kvitt han, og startet en kampanje mot innflytelsen hans. Boka hevder at Deng fra rehabiliteringa fram til 5. april 1976 gjorde en god jobb som viste at han hadde kvittet seg med mange av sine feil. Hans største feil besto i at han undervurderte intrigen til «firerbanden» — derfor blei han midlertidig vipet av pinnen.

Forfatterne svarer ikke like klart på spørsmålet om Dongs feil før kulturrevolusjonen, men peker klart på hans feil i kulturrevolusjonens startfase. Her prøvde han å undertrykke massebevegelsen, i hovedsak ved å hindre massenes spontanitet i å komme til uttrykk. Motsatte seg vedtak fra partiledelsen og søkte ikke Mao Zedong om råd i spørsmål hvor det kunne være tvil om hvilke linjer som var riktige å følge. I sin sjølkritikk har Deng sagt seg enig i denne kritikken på alle punkter.

Det spørsmålet som boka så stiller er om det var i kulturrevolusjonens ånd at personer som hadde begått så store politiske feil overhodet skulle komme tilbake? Burde de ikke alltid forbli i det ytterste politiske mørke?

Også her tar forfatterne et klart standpunkt. Kulturrevolusjonen var rettet inn mot gammel tenkning, mot privilegier, mot folk i toppstillingene som gikk den kapitalistiske veien — det var en massebevegelse som skulle hindre Kina å gå kontrarevolusjonens vei. Men hensikten var å red-

de pasienten, ikke ta livet av han. Spesielt gjaldt dette i spørsmål om parti-kadrene. «Firerbanden» brukte kultur-revolusjonen til å gå til angrep på *alle* parti-kadrene, *alle* spesialistene, *alle* intellektuelle osv., og nektet å godta at folk som hadde gjort feil kunne kvitte seg med dem. Men dette er ei forfalsking av kulturrevolusjonen.

På sentralkomiteens møte 1/12 1966 blei det vedtatt 16 punkter om Kulturrevolusjonen. Her heter det i punkt nr. 8:

«Spørsmålet om kadrene

Kadrene faller stort sett i fire kategorier:

1. Gode.
2. Forholdsvis gode.
3. De som har gjort alvorlige feil, men som ikke har utviklet seg til partimotstandere og antisosialistiske høyreorienterte.
4. Det lille antallet av partimotstandere og antisosialistiske høyreorienterte.

Generelt sett vil de to første kategoriene (gode og forholdsvis gode) være i stort flertall.

Partimotstanderne og de antisosialistiske høyreorienterte må bli helt avslørt, drevet tilbake, styrtet og fullstendig brakt i miskreditt og deres innflytelse ødelagt. Men samtidig skal de også få sjansen til å ta skjeen i en annen hand.»

Dette var vedtaket, og uttalelser fra Mao stadfester og utdyper disse poengene. Flertallet er bra, men også de som har gjort store feil og forbrytelser skal få sjansen til å kvitte seg med sine feil.

Etter forfatternes mening er det nettopp dette Deng Xiao-

ping hadde gjort, før han igjen kom inn på den politiske arena i 1973, støttet av Mao og Zhou (Chou).

«Firerbanden» brukte kulturrevolusjonen til å skaffe seg sjøl privilegier, og undertrykte opposisjon og debatt, stikk i strid med kulturrevolusjonens ånd og bokstav. Forfatterne avslutter derfor med å si at «firerbanden»s fall markerer slutten på kulturrevolusjonen.

k. v.

INNHoldSOVERSikt RØDE FANE 1978

NR 1:

3 VERDENER — En kommentar til angrepene mot Mao Tsetungs inndeling av verdens land i 3 grupper	s. 2
Forord	s. 3
I. DE FIRE MOTSIGELSENE I VERDEN OG OPPDELING AV LAND I FORSKJELLIGE GRUPPER	s. 6
A. De fire motsigelsene i vår tid.	s. 6
B. Åssen og åffer marxister deler inn land i forskjellige grupper	s. 10
II. MAOS TEORI OM VERDENS TREDELING	s. 17
III. KAMPEN PÅ AFRIKAS HORN OG 3-VERDENTEORIEN	s. 23
IV. BETYR 3-VERDENTEORIEN SLUTT PÅ STØTTE TIL FRIGJØRINGSBEVEGELSER, OG STØTTE TIL REAKSJONÆRE REGIMER I DEN 3. VERDEN?	s. 32
V. HVEM ANGRIPER TEORIEN OM 3. VERDENER?	s. 43
VI. LITT OM HVA VI KAN GJØRE I NORGE	s. 46
Spørsmål og svar om 3-verdenteorien	s. 49
NOTEHENVISNINGER	s. 83
AKP(m-l) 5 år — Pål Steigans tale på festmøtet	s. 97
DEBATT OG KRITIKK	
Debatten som ble borte	s. 103
Svar til Jern Jesper fra redaksjonen	s. 104
To dikt av Ismail Kadare	s. 105
RØDE FANE 1977 — INNHoldSOVERSikt	s. 107

NR 2:

PROSTITUSJON — salg av kvinnekroppen satt i system	s. 2
I. Den historiske utviklinga av prostitusjon	s. 3
II. Prostitusjonen under kapitalismen og imperialismens epoke	s. 7
III. Ytringsformer for prostitusjon i dag	s. 13

IV. Bare sosialismen kan avskaffe prostitusjon	s. 19
Omtale av Christian Kroghs roman «Albertine»	s. 25
Lenin: Korleis borgarskapet kjempar mot prostitusjon	s. 32
PRONOGRafi — «frisinn» eller kvinneundertrykking?	s. 35
Likt og ulikt om porno	s. 55
«Kjærlighetens lykke og ulykke» — en spekulativ bok?	s. 58
Enver Hoxha under 2. verdenskrig: Bygg en sterk anti-fascistisk kvinnefront	s. 60
«Dødsfuglar på bål» — ei utfordring til sosialistiske forfattere i dag	s. 62
«Dødsfuglar på bål» av Nils Holmberg	s. 64
100 år sidan Kristoffer Uppdal blei fødd	s. 69
Debatt om NKP og 2. verdenskrig	s. 75
Kommunistene og paktpolitikken 1939—41	s. 76
Komintern og NKP under 2. verdenskrig	s. 85
Forsvaret av den nasjonale sjølerederetten i 2. verda	s. 96
Johanna Schwarz: Vattnet i Kampuche — en diktsvit	s. 101
Studiekampanjen: Studer Mao Tsetung bind 5	s. 110

NR 3:

KRISE I KAPITALISMEN	s. 2
Den marxistiske kriseteorien	s. 3
Den nåværende krisa	s. 14
Krise og reaksjon	s. 21
Kamp mot de falske kriseløsningsene	s. 24
AKP(m-l)s alternativ: Enhetsfront og klassekamp	s. 25
MARKISMENS KLASSIKERE OM KRISA	s. 28
ULVESETH-UTVALGET: 6000 arbeidsplasser raseres!	s. 30
OLJA OG KRISA	s. 43
SKOROVATN — DØDSDØMT	
SAMFUNN!	s. 54
LØNNsutviklinga 1970—77	s. 63

KRISE BETYR ANGREP PÅ HELSE- OG SOSIALSEKTORER	s. 68
RØDE FANES STREIKEPANEL: Erfaringer med kamper, pamper og solidaritet	s. 75
SPRÅKDEBATT	s. 85
Illusjonsmakeri om «fornorsking» av bokmålet	s. 86
Olaus — medlem av Riksmålsforbundet?	s. 87
Kritikk av «firerbanden»-artikkelen i RF 1/2—77	s. 102
Dager med dyp sorg — dikt om Chou En-lai	s. 108

NR 4:

FRA REDAKSJONEN: SV OG SOVJET	s. 2
EN KOMMENTAR TIL MILITÆRDISKUSJONEN I SV	s. 4
I Skarp militærdisksjon i SV	s. 4
II Sosialistisk anti-militarisme — et studium i reformisme og kapituljonisme	s. 8
III Stjernen og co forkaster virkeligheten	s. 17
IV «Sosialistisk anti-militarisme» betyr imperialistisk passivisme	s. 27
V Er kapituljonisme alternativet til faren fra atomvåpen	s. 32
VI Henriksen og det «nasjonale, desentraliserte, demokratiske folkeforsvaret»	s. 34
MILITÆRDEBATTEN I SV — INNLEDNING FRA SVs INTERNBLAD «VÅR INFORMASJON»	s. 40
STEINAR STJERNØ: «SOSIALISTISK ANTIMILITARISME»	s. 42
ARENT HENRIKSEN: «ET FORSVARSALTERNATIV»	s. 54
OPPGJØR MED SVs ANTI-KOMMUNISME — En omtale av boka «Oppgjør med AKP»	s. 68
ENVER HOXHAS UMARXISTISKE FILOSOFI OG HVA VI KAN LÆRE AV DEN	s. 106
PLAN FOR AKP(m-l) FRAM TIL 1980	s. 113

SPRÅKDEBATT	s. 119
Til måldebatten i Røde Fane — Fire merknader til K.G.	s. 120
KVIFOR IKKJE EIN KOMMUNISTISK INTERNASJONALE	s. 123
Svar til postarbeider: VI TRENGER INGEN NY KOMMUNISTISK INTERNASJONALE	s. 124

NR 5/6:

FRA REDAKSJONEN: RØDE FANES FRAMTID	s. 2
KAMPUCHEAS ØKONOMI	s. 3
Kollektivistisk sosialisme: Eiendom til produksjonsmidlene og organisering av produksjon	s. 6
Den pengeøse økonomien	s. 16
Organisasjon, sjølforsyning og fruktbarhet	s. 25
PÅL STEIGAN OM BRUDDET KINA — ALBANIA	s. 39
TEMA: LITTERATUR	s. 52
FRA REDAKSJONEN: BØHLER OG YTRINGSFRIHETEN	s. 53
OM PARTILITTERATUREN	s. 57
RØDE FANES LYRIKKPANEL	s. 62
FIRE DIKT	s. 78
TO POETER — TO VEIER	s. 83
MARKISMENS KLASSIKERE OM LITTERATUR	s. 88
KLASSEANALYSE PÅ LANDSBYGDA	s. 101
LAGERLISTE OVER GAMLE ÅRGANGER AV RØDE FANE	s. 110
SPRÅKDEBATT	s. 111
Er målkamp blå Korsverksemd?	
— Olaus svarar KG	s. 112
Er striden for norsk mål avlegs?	
— Svar til KG frå målaktivistar	s. 118
KVINNEN OG ÅKERBRUKETS ROLLE UNDER URKOMMUNISMEN — Gråtopp har revidert Engels	s. 131
EN FORELØPIG KOMMENTAR OM URKOMMUNISMEN — Svar fra H. Gråtopp	s. 142

Returadresse:
Røde Fane
Boks 2046
Grünerløkka, Oslo 5

ABONNER NÅ

Hører du med blant de hundrevis av Røde Fanes lesere som kjøper bladet fast, men som ikke abonnerer? I så fall bør du vite:

- Både du og Røde Fane sparer penger på at at du abonnerer!
- Du får bladet i postkassa med en gang det kommer ut!
- Du unngår å gå glipp av noen av de 8 spennende nummerene vi planlegger i 1979!

ISBN 82-7094-227-8